ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย	ภาษาไทย
สาขา	ภาควิชา

เรื่อง ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

The Writing Style the Usage of the Language in Mrs. Chamaiporn Saengkrachang ' s Novel

นามผู้วิจัย นางสาวอรทิพย์ อังศุธรรังสี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทูล, ค.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์วินัย อาจคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 1 เดือน ..... พ.ศ. .....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

The Writing Style the Usage of the Language in Mrs. Chamaiporn Saengkrachang ' s Novel

โดย

นางสาวอรทิพย์ อังศุธรรังสี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2550

อรทิพย์ อังศุธรรังสี 2550: ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทูล, ค.ม. 177 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ในด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ โดยเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง คือ หนังสือนวนิยายที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2547 จำนวนทั้งสิ้น 17 เรื่อง

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง มีลักษณะเด่น คือ มีการสรรคำมาใช้หลายลักษณะ ได้แก่ การใช้คำซ้ำ การซ้ำคำ การใช้คำซ้อน ทั้งซ้อนเพื่อเสียงและซ้อนเพื่อความหมาย การใช้คำต่างประเทศ การใช้คำเสริม การใช้คำสร้อย การใช้คำร้องหรือคำอุทาน และการใช้คำเลียนเสียงพูด ด้านการใช้ประโยค พบการใช้ประโยคที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม และประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน ด้านการใช้สำนวน พบการใช้สำนวนเดิมและการใช้สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ด้านการใช้โวหารภาพพจน์พบดังนี้ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต สัทพจน์ นามนัย ปฏิวาทะ และปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่านางชมัยภร แสงกระจ่างมีลีลาการใช้ภาษาในการแต่งนวนิยายได้อย่างสมบูรณ์สอดคล้องกับเหตุการณ์ เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและตัวละคร ตลอดจนการใช้ภาษาเพื่อแสดงทัศนะของตนเพื่อสอดแทรกข้อคิดและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง มีคุณค่าทั้งให้ความรู้ ข้อคิด และความบันเทิงแก่ผู้อ่านด้วย

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

10 / 5 / 50

Auratip Aungsuthornrungsi 2007: The Writing Style The Usage of the Language in Mrs. Chamaiporn Saengkrachang's Novel. Master of Arts (Thai), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Siriwan Nantachantoon, M.Ed., 177 pages.

The thesis aims at studying The Writing Style The Usage of the Language in Mrs. Chamaiporn Saengkrachang's Novel . The following usages of language; word, sentence, idiom, and figurative speech, have been taken into account in order to give the descriptive analysis. The samplers concerned for studying The Writing Style The Usage of the Language in Mrs. Chamaiporn Saengkrachang's Novel as mentioned earlier, are derived from novel, which are published in 2000-2004 totally 17 stories.

As studied, it is found that language style in novel of Chamaipron Saengkrachang is eminently using device with the following words; repeating word, overlapping word for sound and meaning, foreign word, adding words, classified word, requesting or interjecting words and voice imitating word. According to the sentence usage, the following sentences used in daily life; informative, negative, question, affirmative, requesting or inviting sentence, have also been used in her novel. For idiom, the original idiom and added idiom with changed words have been used. According to the figurative speech, the following patterns; simile, metaphor, symbol, hyperbole, personification, axiom, metonymy, retort and oxymoron have obviously been used in novel.

As found in the light above, Mrs. Chamaipron Saengkrachang has the eminent language style in order to compose novel, which is suitable to the situation, contents and each character completely. Furthermore, she selected to use the language for giving her own viewpoint in order to add the valuable and thinkable matters for reader's entertainment and knowledge. So that, it can be said undoubtedly that the novel of Mrs. Chamaiporn Saengkrachang provides not only the entertainment, but also the useful and thinkable knowledge.

Auratip Aungsuthornrungsi — Siriwan Nantachantoon. — 14 / 5 / 2007

Student's signature — Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาและกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ สิริวรรณ นันทจันทูล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้ข้อคิด คำแนะนำต่างๆ รวมถึงได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ทั้งยังสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและขัดเกลาสำนวนภาษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างเอาใจใส่มาตั้งแต่ต้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก รองศาสตราจารย์วิภาวรรณ อยู่เย็น ประธานการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย อีกทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ดร. โกวิทย์ พิมพวง ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือขัดเกลาสำนวนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และขอกราบขอบพระคุณคณะอาจารย์ภาควิชาภาษาไทยที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ทั้งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และการนำไปใช้สอนในภายภาคหน้า รวมทั้งได้ให้ความเมตตากรุณาความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ขอขอบคุณน้องชาย ที่คอยให้ความรัก ความห่วงใยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณคุณสิริฤกษ์ อิ่นแก้ว ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณคุณธีรศักดิ์ ทองวิสิทธิ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูล พิมพ์วิทยานิพนธ์ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดเวลาจนสำเร็จการศึกษาด้วยความเต็มใจเป็นอย่างดี ขอขอบคุณรุ่นพี่ รุ่นน้อง คุณเรณู รอดทัพ คุณดนยวรรณ แจ่มนิยม คุณกนกวรรณ วิธุรกุล คุณมนัญญา สุดสวาท และเพื่อนร่วมรุ่นนิสิตปริญญาโทภาษาไทย ภาคพิเศษทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้ความรู้สึกดีๆ แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ร่วมงานในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โครงการการศึกษาพหุภาษา ที่คอยให้ความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ความดีหรือประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรทิพย์ อังศุธรรังสี

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย	49
แนวคิดในการวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
แหล่งข้อมูล	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ	60
บทที่ 4 ผลการวิจัย	61
ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ	63
ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้ประโยค	112
ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้สำนวน	129
ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์	136
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการวิจัย	159
อภิปรายผล	161
ข้อเสนอแนะ	164

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	165
ภาคผนวก	171
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	177

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี (Fiction) รูปแบบหนึ่งที่มีผู้นิยมอ่านอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะนวนิยายมีเนื้อหาเรื่องราวหลากหลายและให้ความเพลิดเพลิน พร้อมกับสอดแทรกสาระข้อคิดต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน รูปแบบของการดำเนินเรื่องที่มีตัวละครและมีเรื่องราวที่จำลองเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆได้สมจริง ทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานและได้ข้อคิดที่สอดแทรกมาในนวนิยายควบคู่กัน

นวนิยายเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ ผู้แต่งสมมุติเรื่องราว ตัวละคร และเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยมีการเริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่องและจบเรื่อง เพื่อสนองจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่ง เป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต เจตคติ ค่านิยมของคนในสังคม ผู้อ่านจะได้รับทั้งความเพลิดเพลินสนุกสนาน ความรู้และความคิด (คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ, 2542: 64) ด้วยเหตุนี้นวนิยายจึงได้รับความนิยมอย่างสูง

ลีลาหรือท่วงทำนองการใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวรรณกรรมในฐานะสื่อหรือเครื่องมือที่นักเขียนแสดงออกหรือนำเสนอความรู้สึกนึกคิดสู่ผู้อ่าน กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542: 21) ได้กล่าวถึงลีลาหรือสไตล์ว่า หมายถึง “ ท่วงทำนองแต่งที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งแต่ละคนที่มีการใช้ภาษา การวางลำดับเนื้อเรื่อง การเลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค ที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ”

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539: 209) ได้กล่าวถึงลีลาการเขียน ว่าหมายถึง แนวทางที่นักเขียนเลือกใช้และเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อที่จะแสดงความคิดหรือแก่นเรื่อง ลีลาการเขียนเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้คำ ประโยค วลี หรือการใช้ภาษาในเชิงการเปรียบ

ลีลาภาษาในการเขียนนอกจากสื่อความหมายและอารมณ์ตามที่นักเขียนต้องการแล้วยังต้องสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์ ยุคสมัย ตัวละคร เป็นต้น การใช้ภาษาในการเขียน

เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงและเอาใจใส่ เพราะถ้าภาษาขาดความไพเราะในการใช้ถ้อยคำ การถ่ายทอดน้ำเสียงและอารมณ์ก็จะไม่ต่อเนื่อง และจะทำให้หนังสือเล่มนั้นไม่ได้รับความนิยมแพร่หลายเท่าที่ควร

หากกล่าวถึงนักเขียนไทยในปัจจุบัน ชื่อของนางชมัยภร แสงกระจ่าง นับว่าเป็นนักเขียนหญิงผู้หนึ่งที่มีงานเขียนหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นงานด้านนวนิยาย บทกวี เรื่องสั้น บทวิจารณ์ และบทความการคัดกรองเรื่องสั้นในนิตยสาร นวนิยายของชมัยภร แสงกระจ่าง ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากมีผู้นำนวนิยายหลายเรื่องของชมัยภร ไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ เช่น หน้าต่างสีชมพู ประตูสีฟ้า บันทึกจาก (ลูก) ผู้ชาย บ้านไร่เรือนตะวัน จดหมายถึงดวงดาว และรังนกบนปลายไม้

นางชมัยภร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนนวนิยายที่มีผลงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เนื้อหาของนวนิยายเน้นความอบอุ่น ความรัก สอดแทรกแนวคิดเพื่อสังคมไว้อย่างกลมกลืน หลายเรื่องมีลีลาการเขียนแบบสบาย ๆ อ่านง่าย และสนุกสนาน ในขณะเดียวกันหลายเรื่องก็มีกลวิธีนำเสนอที่น่าสนใจ และชวนติดตาม เช่น เรื่อง “ บันทึกจาก (ลูก) ผู้ชาย ” และ “ จดหมายถึงดวงดาว ” ใช้กลวิธีแบบการเขียนจดหมาย ผสมผสานกับการบรรยายแบบเล่าเรื่องในมุมมองของตัวละคร ซึ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่านอย่างมาก หรือเรื่อง “ จากดวงตาดอกไม้ ” ใช้กลวิธีสร้างโครงเรื่องในเหตุการณ์จริงซ้อนกับเหตุการณ์ในหนังสือที่ตัวละครอ่าน เมื่อเนื้อเรื่องดำเนินไป เรื่องในหนังสือที่ตัวละครอ่านก็ปรากฏภาพชัดขึ้นเรื่อย ๆ เป็นวิธีที่มีเสน่ห์และชวนซาบซึ้งเป็นอย่างมาก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 5)

นอกจากนี้นวนิยายของนางชมัยภรหลายเรื่องยังได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เช่น ในปี พ.ศ. 2534 ได้รับรางวัลชมเชย จากเรื่อง “ บันทึกจาก (ลูก) ผู้ชาย ” ในปี พ.ศ. 2539 ได้รับรางวัลชมเชย จากเรื่อง “ อ่านหนังสือเล่มนี้เถอะ…ที่รัก ” ใช้นามปากกาว่า ไพลิน รุ้งรัตน์ ในปี พ.ศ. 2542 ได้รับรางวัลชมเชย จากเรื่อง “ บ้านนี้มีรัก ” ในปี พ.ศ. 2543 ได้รับรางวัลชมเชย จากเรื่อง “ พระอาทิตย์คืนแรม ” และได้รับรางวัลดีเด่น จากเรื่อง “ คุณปู่แว่นตาโต ” ในปี พ.ศ. 2544 ได้รับรางวัลชมเชย จากเรื่อง “ ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ ” สิ่งเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้ลีลาภาษาในงานเขียนนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ด้วยคุณค่าในงานเขียนของนางชมัยภร ดังที่กล่าวมา และผลงานนวนิยายต่าง ๆ อันเป็นที่นิยมของผู้อ่านอันเนื่องมาจากเนื้อหาที่อ่านง่ายแล้ว ลีลาภาษาที่เขียนก็น่าสนใจ และมีลักษณะเฉพาะตัว คือ

ใช้คำง่าย เป็นคำที่ใช้กันในชีวิตประจำวันทั่วไป แต่สามารถสื่อความหมายหรือเรื่องราวให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ และเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ดังตัวอย่างเช่น " ในที่สุดเขาก็ช่วยน้องไม่ได้ เขาค่อย ๆ รูดลงมา พ่อกับเด็กชายต่อยืนอยู่ด้วยกัน เด็กหญิงแตนอยู่ในอ้อมแขนของพ่อ เขาเดินไปตรงหน้าพ่อ น้ำตายังคลออยู่ ขณะยกมือขึ้นกอดอกอันเป็นสัญญาณที่รู้กันระหว่างพ่อลูกว่า เขาพร้อมแล้วที่จะรับโทษ "
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2542: 45)

นอกจากการใช้คำแล้ว การใช้ประโยคก็เป็นลีลาภาษาอีกลักษณะหนึ่งที่พบเห็นในงานนวนิยายของนางชมัยภร ซึ่งประโยคที่พบเป็นประโยคที่สื่อความได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างเช่น "...คุณปู่มองยิ้ม ๆ ในทันทีที่เขียนเสร็จเขายื่นส่งให้คุณปู่ คุณปู่ก้มลงอ่านเสียงดัง เนยสีเหลืองปูอัดสีชมพู ทำให้ผมรู้ว่าโลกนี้สวยจัง คุณปู่ชอบใจมากจนถึงกับเอามือจับหัวประสิทธิ์ศักดิ์เขย่าเบา ๆ " กวีพิซซ่า " คุณปู่ว่า เด็ก ๆ ทุกคนหัวเราะชอบใจ ประสิทธิ์ศักดิ์ยิ้มกว้างขวางที่สุดตั้งแต่เคยยิ้มมา " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 60) จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการใช้ประโยคยาวมาใช้ในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ โดยผู้เขียนได้นำคำบอกสีมาใช้เพื่อบรรยายให้ประโยคนั้นเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สำนวนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่พบเห็นในงานนวนิยายของนางชมัยภร ดังตัวอย่างเช่น " มันเป็นเรื่องของลูกผู้ชายใช่ไหมฮะพ่อ ลูกผู้ชายที่เขาว่ากันว่า ' ฆ่าได้แต่หยามไม่ได้ ' ใช่ไหมพ่อแม่เขาว่าผมโง่บัดซบที่เอาชีวิตไปแลกกับศักดิ์ศรีโง่ ๆ นั่น ผมรู้ว่ามันโง่ แต่มันก็ต้องแลกใช่ไหมฮะพ่อและความจริงมันไม่ได้เลวร้ายไปเสียทั้งหมดนะครับ ไอ้ยักษ์ปักหลั่นนั่นมันเลยมาเป็นเพื่อนผมด้วย ไอ้โตมันว่าผม ' ไอ้นักเลงคุณธรรม ' ผมชอบจังเลยครับพ่อ ชอบมากกว่า ' ไอ้ลูกหมา ' ตั้งเยอะแน่ะ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2548: 29) จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำสำนวน ' ฆ่าได้แต่หยามไม่ได้ ' มาใช้ให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายว่าจะฆ่าหรือทำร้ายก็ได้แต่อย่าเหยียดหยามศักดิ์ศรีของตน หรืออย่างสำนวน ' ไอ้นักเลงคุณธรรม ' คือ ถึงจะเป็นนักเลงที่ใช้กำลังแต่ก็ยังมีคุณธรรมอยู่บ้าง

นอกจากการใช้คำ ประโยค และสำนวนแล้ว โวหารภาพพจน์เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นวนิยายของนางชมัยภร น่าสนใจและมีรสชาติมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างเช่น " เธอเป็นดวงตาของ

เขา ใช่แล้ว กรรณเข้าใจแล้ว เหมือนใจ เธอคือดวงตาทดแทนของเขาตลอดระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา เธอได้ทำหน้าที่ดวงตาให้เขาแทบทุกเรื่องทั้งที่ควรเห็นได้ด้วยตาและควรเห็นได้ด้วยใจ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ง: 250) จากตัวอย่างนี้ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ให้เห็นว่า เหมือนใจผู้หญิงที่กรรณรัก ทำหน้าที่เปรียบเสมือนดวงตาให้กับกรรณคอยบอกในสิ่งที่กรรณมองไม่เห็นทั้งเรื่องที่ควรจะมองเห็นด้วยตาและเรื่องที่ควรจะมองเห็นด้วยจิตใจ

ด้วยเหตุที่นวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง มีลักษณะที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง เพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงลีลาภาษาในงานเขียนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาลีลาการใช้ภาษาของนักเขียนท่านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ โดยเลือกศึกษาเฉพาะหนังสือที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มแล้ว ตั้งแต่ปี 2543 - 2547 ดังรายชื่อต่อไปนี้

1.	กระท่อมแสงเงิน	พ.ศ. 2543
2.	คุณปู่แว่นตาโต	พ.ศ. 2543
3.	บ้านนี้มีหมากับแมว	พ.ศ. 2543
4.	พระอาทิตย์คืนแรม	พ.ศ. 2543
5.	ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ	พ.ศ. 2544
6.	มิ่งมิตรในสวนดอกไม้	พ.ศ. 2544
7.	วุ่นวายสบายดี	พ.ศ. 2544
8.	หมู่บ้านคนฝันดี	พ.ศ. 2544

9. เช้าครึ่งชามเย็นครึ่งชาม พ.ศ. 2545
10. ห้องนี้รื่นรมย์ พ.ศ. 2545
11. ส้มโอ น้ำหมู หนูแมว พ.ศ. 2545
12. ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน พ.ศ. 2546
13. แบ่งฟ้าปันดิน พ.ศ. 2546
14. สวัสดี ข้างถนน พ.ศ. 2546
15. แมวดำในสวนสีชมพู พ.ศ. 2547
16. ยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ พ.ศ. 2547
17. ริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง พ.ศ. 2547

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

นิยามศัพท์

ลีลาการใช้ภาษา หมายถึง การใช้ท่วงทำนองในการเขียน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนางชมัยภร แสงกระจ่าง จากการเลือกใช้คำ ประโยค สำนวนและโวหารที่นำมาใช้เปรียบเทียบ

นวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง หมายถึง งานเขียนบันเทิงคดี ที่อาจแต่งขึ้นจากจินตนาการของนางชมัยภร แสงกระจ่างหรือแต่งจากเค้าความจริง โดยสอดแทรกข้อคิดให้กับผู้อ่าน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

งานศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง โดยจำแนกประเด็นการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย

    1.1 ความหมายของนวนิยาย
    1.2 ประเภทของนวนิยาย
    1.3 องค์ประกอบของนวนิยาย
    1.4 ความหมายของลีลา (Style)
        1.4.1) ลีลาการแต่ง
        1.4.2) ลีลาการใช้ภาษา
        1.4.3) ลีลาการแต่งและลีลาการใช้ภาษา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย

    2.1 การใช้คำ
    2.2 การใช้ประโยค
    2.3 การใช้สำนวน
    2.4 การใช้โวหารภาพพจน์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย

4. แนวคิดในการวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย

    4.1 แนวคิดด้านการใช้คำ

4.2 แนวคิดด้านการใช้ประโยค

4.3 แนวคิดด้านการใช้สำนวน

4.4 แนวคิดด้านการใช้โวหารภาพพจน์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย

1. ความหมายของนวนิยาย

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ดังเห็นได้จากจำนวนผู้แต่งและจำนวนของหนังสือนวนิยายที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น นวนิยายเป็นวรรณกรรมไทยที่ได้รับรูปแบบมาจากตะวันตกในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากนักเรียนไทยได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศแล้วรับรูปแบบนวนิยายเข้ามาเผยแพร่ การรับเข้ามาครั้งแรกอยู่ในลักษณะของการแปลโดยตรงก่อน ต่อมามีการดัดแปลงจนเริ่มมีลักษณะเป็นนวนิยายของไทยเอง ได้มีผู้รู้อธิบายความหมายของนวนิยายไว้ดังต่อไปนี้

กระแสร์ มาลยาภรณ์ (2530: 49) อธิบายคำนวนิยายว่า เรื่องสมมุติ (fiction) ที่หมายเอาคำว่า novel ซึ่งอังกฤษเอามาจากภาษาอิตาลีว่า movella แปลว่า ใหม่ และใช้ในความหมายที่ว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ในขณะนั้นและเป็นเรื่องยาว

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542: 180) ได้อธิบายถึงนวนิยายว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีที่แต่งขึ้นโดยอาศัยเค้าความจริงของชีวิตมนุษย์ แต่ไม่ใช่เรื่องจริงแท้ทีเดียว

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2522: 113) ได้อธิบายความหมายของนวนิยายไว้ว่า นวนิยายเป็นเรื่องแต่ง มีตัวละคร มักใช้กลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านแลเห็นได้ง่ายว่าไม่ใช่เรื่องจริงเป็นเรื่องสมมุติ แม้จะแต่งเรื่องของบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริง ๆ ก็จะทำให้ผู้อ่านรู้ว่าไม่ได้เขียนเรื่องจริงแต่วิธีเจรจาของตัวละครจะจริงมากที่สุด นิยมให้เป็นไปตามฐานะตามวัย และพยายามวาดภาพให้เห็นอาการกิริยาของตัวละครได้ชัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยดำเนินเรื่อง

ปัณณวรรณ วาจางาม (2548: 10) ได้กล่าวว่านวนิยาย หมายถึง เรื่องราวที่แต่งขึ้นจากจินตนาการหรือจากการสมมุติของผู้แต่ง ซึ่งอาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ มีขนาดยาว แต่งเป็นร้อยแก้วและจะมีตัวละครกี่ตัวก็ได้ ตัวละครในเรื่องมีความสมจริง

เปลื้อง ณ นคร (2535: 191) ได้ให้ความหมายของนวนิยายว่า นวนิยาย หมายถึง เรื่องราวที่มีพฤติการณ์ต่อเนื่องกัน เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่สมมุติแต่งขึ้น แต่อาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ก็ได้ ไม่กำหนดตัวละคร มีความยาวตั้งแต่ 40,000 คำขึ้นไป ความมุ่งหมายเพื่อความเพลิดเพลินแต่บางทีนักเขียนก็ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเย้ยหยันเสียดแทง แนะนำสั่งสอน หรือแสดงความคิดทางการเมืองหรือหลักธรรมต่างๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 564) ได้ให้คำจำกัดความของคำนวนิยายได้ว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดยาวรูปแบบหนึ่ง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่องและสถานที่ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง

สมพร มันตะสูตร (2534: 67) ได้ให้ความหมายของนวนิยายไว้ว่า นวนิยายเป็นเรื่องเล่าขนาดยาวเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วชนิดพรรณนาโวหาร อาจจะเป็นสมมุติทั้งหมด หรือสมมุติบ้างจริงบ้าง มีความยาวเกินกว่า 30,000 – 40,000 คำขึ้นไป

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2534: 42) กล่าวถึงนวนิยายว่า นวนิยายเป็นรูปแบบการเขียนบันเทิงคดีอย่างใหม่เช่นเดียวกับเรื่องสั้น แต่มีขนาดยาวกว่า เพราะผู้แต่งสามารถกำหนดตัวบุคคล เหตุการณ์และสถานที่ในเรื่องได้โดยไม่จำกัด สุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม

สรุปได้ว่า นวนิยาย หมายถึง งานเขียนบันเทิงคดี ที่อาจแต่งขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียนหรือแต่งจากเค้าความจริง โดยสอดแทรกข้อคิดให้กับผู้อ่าน

2. ประเภทของนวนิยาย

ธวัช ปุณโณทก (2527: 89–90) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทนวนิยายนิยมแบ่งกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ แบ่งตามแนวคิดในการเขียน แบ่งตามเนื้อหาของเรื่อง และแบ่งตามแนวการเขียน ดังนี้

1. **การแบ่งประเภทนวนิยายตามแนวคิดในการเขียน** ได้แก่ การพิจารณาจัดประเภทนวนิยายตามแนวคิดของเรื่อง ทั้งนี้เพราะนวนิยายแต่ละเรื่องนั้นย่อมสะท้อนแนวคิดแตกต่างกันตามความสนใจและประสบการณ์ของผู้แต่ง แนวคิดดังกล่าวนี้มักจะได้รับอิทธิพลมาจากนักเขียนวรรณกรรมตะวันตก ซึ่งความเคลื่อนไหวทางความคิดของวรรณกรรมตะวันตกนี้แบ่งย่อยออกได้เป็น

1.1 นวนิยายแนวจินตนิยม (Romanticism) คือ นวนิยายที่มุ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของอารมณ์ ความรู้สึกและญาณสังหรณ์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความตื่นเต้น ประทับใจ สยดสยอง หรือเกิดความสะเทือนอารมณ์อย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะนักเขียนกลุ่มนี้มีความคิดว่า วรรณกรรมที่ดีจะต้องให้คุณค่าทางอารมณ์มากกว่าเหตุผล

1.2 นวนิยายแนวสัจนิยม (Realism) บางคนเรียกว่า “ นวนิยายแนวอัตถนิยม ” คือ นวนิยายที่ผู้แต่งพยายามจะสะท้อนพฤติกรรมและนิสัยใจคอของมนุษย์ตลอดจนเรื่องราวความเป็นไปในสังคมมนุษย์ไว้ในงานเขียนของตนอย่างสมจริงและมีศิลปะ โดยยึดหลักแห่งความเป็นจริงตามธรรมชาติมากที่สุด หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่านวนิยายแนวสัจนิยม คือ นวนิยายที่ผู้แต่งมีแนวคิดและแนวการเขียนเชิง “ สมจริง ” ทั้งในด้านการสะท้อนภาพชีวิตและการสะท้อนภาพสังคมจนผู้อ่านรู้สึกได้ในทันทีว่า เรื่องที่ผู้แต่งเขียนขึ้นนั้นคือชีวิตจริง ๆ ของมนุษย์เรานี่เอง

1.3 นวนิยายแนวสัจนิยมใหม่ (New - Realism) บางคนเรียก “ นวนิยายแนวอัตถนิยมใหม่ ” เป็นนวนิยายที่พัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่องกับนวนิยายแนวสัจนิยม แต่พยายามหาทางแก้ไขจุดอ่อนในการมองสังคมแบบสมจริงที่ค่อนข้างจะหยุดนิ่งด้วยการมองสภาพชีวิตและสังคมแบบสมจริง ควบคู่ไปกับการพัฒนาและการคลี่คลายของสังคม

1.4 นวนิยายแนวธรรมชาตินิยม คือ นวนิยายที่แตกแขนงแนวคิดออกมาจากนวนิยายแนวสัจนิยม นวนิยายแนวนี้จะต่างจากนวนิยายแนวสัจนิยมตรงที่ผู้แต่งจะมุ่งสะท้อนเฉพาะความเศร้า ความทุกข์ยากของชีวิตคนไว้เท่านั้น

1.5 นวนิยายแนวสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) คือ นวนิยายที่แตกแขนงแนวคิดออกมาจากนวนิยายแนวสัจนิยมเช่นกัน แต่แทนที่ผู้แต่งจะเขียนถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างตรงไปตรงมา ผู้แต่งกลับใช้สัญลักษณ์แทนบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการจะกล่าวถึง (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2524: 253)

2. การแบ่งประเภทนวนิยายตามเนื้อหา (สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2543 อ้างถึง Komroff, 1950) แบ่งนวนิยายไว้ 15 ประเภท ตามลักษณะของเนื้อเรื่อง คือ

2.1 นวนิยายเชิงชีวประวัติ (Biographical Novel) มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตัวละครตัวหนึ่ง เป็นตัวเอกมักได้เค้าโครงเรื่องจากชีวิตจริง

2.2 นวนิยายสะท้อนสังคม (Social Novel) เนื้อเรื่องเกี่ยวพันกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่งในสมัยหนึ่ง

2.3 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ (Historical Novel) เนื้อเรื่องกล่าวถึงเกตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต

2.4 นวนิยายแสดงข้อคิด (Themetic Novel) เป็นนวนิยายมุ่งแสดงความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.5 จินตนิยาย (Novel of Fantasy) เนื้อเรื่องประกอบด้วยเหตุการณ์น่าตื่นเต้นเกิดจากจินตนาการของผู้ประพันธ์

2.6 นวนิยายล้อเลียน (Satires Novel) แต่งขึ้นเพื่อเยาะเย้ย ล้อเลียน หรือเสียดสีประชดประชันความเลวร้ายและความยุ่งยากในสังคม

2.7 นวนิยายผจญภัย (Novel of Adventure) เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสำเร็จโดยไม่คาดหมายแก่ตัวเอก ประกอบด้วยเกตุการณ์ที่มีอันตราย มีการต่อสู้ สตรีและความรัก

2.8 อาชญนิยายและเรื่องลึกลับ (Detective and Mystery) เกี่ยวกับเรื่องคดีต่าง ๆที่ต้องมีการสืบสวน มีความลึกลับที่ต้องพิสูจน์

2.9 นวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ (Horror and Supernatural) เป็นเรื่องภูตผี ปีศาจ อภินิหารและเกตุการณ์ต่าง ๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้

2.10 นวนิยายเกี่ยวกับท้องถิ่น (Novel of Soil) นวนิยายแกนสำคัญ คือ สถานที่อันเป็นบ่อเกิดของเหตุการณ์และตัวละครในเรื่อง

2.11 นวนิยายเป็นตอนต่อเนื่องกัน (Episodic Novel) เป็นเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน แต่มีความสัมพันธ์กันด้วยการใช้ตัวละครชุดเดียวกัน

2.12 นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี (Picaresque Novel) คือนวนิยายที่ตัวเอก เป็นคนสามัญหรือเป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียในสายตาของคนทั่วไป เช่น พวกมิจฉาชีพ คนเสเพล มีเรื่องราวเป็นตอน ๆ ต่อเนื่องกันโดยใช้ตัวละครชุดเดียวกัน

2.13 นวนิยายเชิงจิตวิทยา (Psychological Novel) เป็นเรื่องที่บรรยายความรู้สึกและจิตใจของตัวละครเอกซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบและจากสภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ นวนิยายประเภทนี้มีพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นน้อย

2.14 นวนิยายเชิงปัญหา (Problem Novel) เป็นเรื่องซึ่งแสดงปัญหาต่าง ๆที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความชั่วร้ายทางการเมือง ความล้อมเหลวในสังคม ความขัดแย้งระหว่างผิวและปัญหาชีวิตครอบครัว เป็นต้น

2.15 หัสนิยาย (Humor Novel) เป็นเรื่องเบาสมอง มุ่งให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ

สุพรรณี วราทร (2519: 14 – 20) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทนวนิยาย เมื่อพิจารณาเนื้อเรื่องของนวนิยายไทยแล้วจัดจำแนกออกตามวิธีจำแนกประเภทนวนิยายตามเนื้อเรื่องของตะวันตก อาจแบ่งได้เป็น 11 ประเภท ดังนี้

1. นวนิยายรัก หมายถึง นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่างชายกับหญิง มีสามแนว คือ นวนิยายรักเบาสมอง นวนิยายรักสุข และนวนิยายรักโศก ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1 นวนิยายรักเบาสมอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่านมากกว่าจะแสดงข้อคิด เป็นเรื่องชีวิตรักที่มีแต่ความสุขสดชื่นปราศจากอุปสรรคใด ๆ การดำเนินเรื่องมักแทรกบทตลกสนุกสนาน แง่งอน และจบอย่างเป็นสุข

1.2 นวนิยายรักสุข ได้แก่ นวนิยายชีวิตรักซึ่งมีอุปสรรคแต่ก็จบอย่างเป็นสุข อุปสรรคต่าง ๆ ที่ประสบ ได้แก่ ความรังเกียจของบิดา มารดา หรือญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ความเข้าใจผิด การอิจฉาริษยา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องพลัดพรากจากกัน เป็นต้น แต่ในที่สุดทั้งฝ่ายก็สามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นได้ด้วยความดี

1.3 นวนิยายรักโศก มีโครงเรื่องคล้ายกับนวนิยายรักสุข แต่แตกต่างกันในตอนจบ คือ แทนที่ทั้งสองฝ่ายจะประสบความสุขร่วมกัน กลับมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเศร้า เช่น การตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การแตกแยกกัน การเสียสละ นอกจากนี้มีวิธีจบอีกแบบหนึ่ง คือ ผู้ประพันธ์ทิ้งเรื่องค้างไว้ให้ผู้อ่านตัดสินเองว่าเรื่องควรจบลงอย่างไร

2. นวนิยายสะท้อนสังคม มีเรื่องเกี่ยวกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่ง ผู้ประพันธ์อาจแสดงสภาพความเป็นไปทั่ว ๆ ไป หรือมุ่งแสดงแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งของสังคมนั้นก็ได้ นวนิยายประเภทนี้มีลักษณะของนวนิยายสมจริง

3. นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา หมายถึง นวนิยายที่มุ่งแสดงทัศนคติของผู้ประพันธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีลักษณะคล้ายกับนวนิยายสะท้อนสังคม แต่เป็นการเน้นเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหามิใช่การแสดงรายละเอียดความเป็นไปในสังคม นวนิยายประเภทนี้ค่อนข้างหนัก แต่ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากข้อคิดนอกเหนือจากความบันเทิงตามเนื้อเรื่อง

4. นวนิยายชีวิตโลดโผน ตัวเอกในนวนิยายประเภทนี้ต้องเก่งกล้ามากเพราะมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการต่อสู้ การเสี่ยงชีวิตเพื่อแสดงความกล้าหาญ และมักจบอย่างมีความสุข

5. อาชญนิยาย คือ นวนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบสวนคดีต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยความลึกลับ การเผชิญอันตราย และการต่อสู้ เป็นนวนิายประเภทที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง

6. นวนิยายผจญภัย หมายถึง นวนิยายที่มีเหตุการณ์เสี่ยงอันตรายซึ่งบางครั้งอาจเป็นเหตุการณ์ที่มหัศจรรย์เหนือธรรมชาติอันเกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง นอกจากนี้ต้องมีการต่อสู้และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับสตรี และเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ซึ่งตัวเอกของเรื่องต้องเผชิญ แต่ในที่สุดจะคลี่คลายไปในทางที่ดี

7. หัสนิยาย เป็นนวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ

8. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หมายถึง นวนิยายที่เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ มีหลายลักษณะ เช่น นวนิยายที่อาศัยเหตุการณ์สมัยใดสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่อง ใช้บุคคลที่มีชีวิตจริงเป็นตัวละครบางตัว แต่กำหนดบทบาทและบทเจรจาขึ้นใหม่ หรืออาจอาศัยเพียงฉากและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นภูมิหลังแล้วกำหนดเรื่องราวและตัวละครขึ้นใหม่หมด

9. นวนิยายการเมือง นวนิยายประเภทนี้ในต่างประเทศมีมาก แต่ของไทยยังมีน้อย เพิ่งเริ่มขึ้นในรัชกาลพระบาทสมพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นวนิยายประเภทนี้อาจจัดเป็นนวนิยายแสดงข้อคิดแนวหนึ่ง มีวิธีเสนอเรื่องสี่แบบ คือ กล่าวถึงสถาบันทางการเมืองสถาบันใดสถาบันหนึ่ง กล่าวถึงการต่อสู้ทางการเมืองของตัวละครเอก กล่าวถึงการถกเถียงเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองและลัทธิความเชื่อถือต่าง ๆ และการเสนอเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์เป็นการสื่อความคิด

10. นวนิยายอิงพุทธศาสนา มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาหรืออาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นโครงเรื่อง อาจจัดเป็นนวนิยายแสดงข้อคิดแนวหนึ่งได้ นวนิยายประเภทนี้ของไทยมีมานานแล้ว เรื่องแรกที่มีชื่อเสียงคือ กามนิต แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของจอห์น อี โลจี (John E Logie) ซึ่งแปลมาจากภาษาเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดย เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป

11. นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ นวนิยายประเภทนี้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประกอบในการวางโครงเรื่องและกำหนดเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้จินตนาการของผู้ประพันธ์ประกอบ นวนิยายประเภทนี้ของไทยมีน้อยแต่ก็มีมานานแล้ว

3. **การแบ่งประเภทของนวนิยายตามแนวการเขียน** เสถียร จันทิมาธร (2519: 83 – 98) ได้แบ่งประเภทนวนิยายไทยตามแนวการเขียนไว้ดังนี้

3.1 งานเขียนของกลุ่มพาฝัน ได้แก่ งานเขียนที่กล่าวถึงความรักต่างฐานะของตัวละครแล้วใช้ความบังเอิญเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ทำให้เนื้อเรื่องเปลี่ยนแปลงไปอย่างคาดไม่ถึง เช่น ให้นางเอกหรือพระเอกที่มีฐานะต่ำต้อยหรือยากจน มีปาน ไฝ แหวน หรือล็อกเก็ต ซ่อนเร้นอยู่ เพื่อที่จะไขในตอนจบว่า แท้จริงตัวเอกนั้นเป็นลูกผู้ดีมีมรดกนับร้อยนับพันล้านเหมือนกัน

3.2 งานเขียนของกลุ่มจินตนิยายทั้งอิงประวัติศาสตร์และไม่ได้อิงประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องในฝัน ของโรสลาเรน ฟ้าจรดทราย ของโสภาค สุวรรณ รัศมีจันทร์ ของกนกเรขา เป็นต้น

3.3 งานเขียนของกลุ่มชีวิตครอบครัว งานเขียนแนวนี้จะสะท้อนให้เห็นกิจกรรมภายในครัวเรือนของคนสองสามตระกูล

3.4 งานเขียนของกลุ่มนวนิยายชีวิตต่างแดน ผู้ริเริ่มเขียนนวนิยายชีวิตต่างแดน คือ ม.จ. อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ในเรื่องละครแห่งชีวิต

3.5 งานเขียนของกลุ่มสะท้อนชีวิตชาวชนบท อาจจะเป็นแนวที่สะท้อนทุกข์สุขของชาวบ้านที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนเมือง หรือเป็นการสะท้อนชีวิตชาวชนทบที่ต้องต่อสู้กับนักเลงอันธพาลประจำท้องถิ่นก็ได้

3.6 งานเขียนของกลุ่มบู๊ล้างผลาญ ได้แก่ งานเขียนที่สะท้อนชีวิตสายลับนักสืบและสภาพสังคมที่คนนอกกฎหมายมีอำนาจบาตรใหญ่ ใครมีเงินมามีพวกมากก็ย่อมจะมีอภิสิทธิ์ในสังคม

3.7 งานเขียนในแบบอุดมคติของปัญญาชนเสรีนิยม งานเขียนแนวนี้จะแสดงความรู้สึกไม่พอใจต่อสภาพความเหลื่อมล้ำและการเอารัดเอาเปรียบที่ชนส่วนน้อยกระทำต่อชนส่วนใหญ่

3.8 งานเขียนในแบบกลุ่มผู้ดีรุ่นใหม่ งานเขียนในแนวนี้จะนำเอาการใช้ชีวิตแบบเสรีนิยมของชนชั้นกลางมาเผยแพร่อย่างสอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

3.9 งานเขียนในกลุ่มศิลปะเพื่อชีวิต งานเขียนแนวนี้จะต่างจากกลุ่มอุดมคติตรงที่ เป็นงานเขียนที่มุ่งเสนอแนวคิดหรือทางแก้ปัญหาให้แก่สังคม เพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดความเป็นธรรมในสังคมไว้ด้วย

3. องค์ประกอบของนวนิยาย

ธวัช ปุณโณทก (2527: 92) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนวนิยาย กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. เนื้อเรื่อง (Story) หมายถึง เนื้อหา จุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นของเรื่อง (Theme) และสาระสำคัญของเรื่อง รวมถึงการสมเหตุสมผลในการดำเนินเรื่องอีกด้วย เนื้อเรื่องของนิยายปัจจุบันมักจะกล่าวถึงสิ่งต่างๆ แปลก ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและสภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและปรัชญาซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดและเหตุผลที่น่าสนใจ โดยปกติแล้วเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของผู้แต่งสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืมและไปด้วยกัน ในการเสนอเนื้อเรื่องที่ดีนั้นการเขียนต้องมีกลวิธีในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่องด้วยกลวิธีต่างๆการใช้สัญลักณ์ (Symbols) การเล่าเรื่องเปรียบเทียบ (Allegory) หรือใช้วิธียั่วยุเสียดสี นอกจากนี้การดำเนินเรื่องต้องสมจริง

2. ฉาก (Setting) คือ มโนภาพที่ผู้เขียนได้แสดงออกมาสู่ผู้อ่านด้วยคำพูดและเป็นการสร้างเงื่อนไข เหตุการณ์ให้เข้าใจแก่ผู้อ่าน เป็นการปูพื้นฐานของการเดินเนินเรื่องอีกด้วยในการสร้างฉากของเรื่องผู้เขียนจะสร้างในลักษณะต่างๆ กัน และย่อมกลมกลืนกับเนื้อเรื่องของนวนิยายในตอนที่กล่าวถึงหรือกลมกลืนกับสภาพของสังคมที่ถูกกดดัน ความแห้งแล้ง ความอดอยาก ยากจน และความทุรกันดาร ซึ่งฉากต่างๆเหล่านี้ อันปรากฏในท้องเรื่องจะสัมพันธ์กับบทบาทของตัวละคร พฤติกรรม และคำพูดของตัวละครอย่างกลมกลืม การสร้างฉากในเนื้อเรื่องนวนิยายไม่เพียงแต่จะเป็นการสร้างเงื่อนไข สร้างเหตุการณ์แก่ผู้อ่านเท่านั้น ยังสามารถที่จะเร้ารึงจิตสำนึกของผู้อ่านให้เข้าใจถึงบทบาทของตัวละคร เหตุการณ์ การขัดแย้งในเนื้อเรื่องอย่างอีกด้วย

3. การลำดับเรื่อง (Plot) คือโครงเรื่องที่ผู้เขียนได้วางไว้ ซึ่งลำดับเหตุการณ์ของเนื้อเรื่องไว้โดยผู้เขียนตั้งใจว่าจะเสนอตอนใดก่อนหลัง ซึ่งบางครั้งก็ไม่ต้องตาม ลำดับเวลาปฏิทินเขียนอาจจะงำไว้ก่อน และนำมาเปิดเผยภายหลังเพื่อสร้างความฉงนให้แก่ผู้อ่านก็ได้ นอกจากนี้การลำดับเรื่องนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับฉาก เหตุการณ์ สถานที่อย่างกลมกลืนอีก ฉะนั้นการลำดับเรื่องนั้นนี้นักเขียนแต่ละคนอาจจะมีวิธีการไม่เหมือนกัน

4. ความคิดเห็นของผู้แต่ง (Point of View) เป็นความเห็นหรือปรัชญาของผู้เขียนซึ่งสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร หรือคำพูดของตัวละคร ในการเสนอความคิกเห็น หรือแนวคิดนี้ ผู้ แต่งจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นตังเอกของเรื่อง ซึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดแนวคิดเหล่านั้นมาสู่ผู้อ่านโดยผ่านตัวละคร เหล่านั้นจึงมีปัญหาว่าผู้อ่านจะจับประเด็นสำคัญของแนวคิดเหล่านั้นได้ดีเพียงไร หรือผู้เขียนสามารถเสนอแนวคิดเหล่านั้นได้เด่นชัดหรือไม่ แต่การเสนอแนวคิดโดยไม่ซ่อนงำนั้นผู้เขียนไม่

นิยมกันส่วนใหญ่จะเสนอแนวคิดอย่างซ่อนเร้นแต่แสดงให้เห็นชัด หรือเน้นให้เห็นชัดในการปิดงำนั้นๆ ซึ่งเหล่านี้ก็ขึ้นอยู่กับท่วงทำนองการเขียน (Style) ว่าผู้เขียนนั้นมีกลวิธีดำเนินเรื่องได้แยบยลเพียงไร

5. การสร้างตัวละคร (Characters) นวนิยายหรือนิทานในสมัยแรกๆนิยมสร้างตัวละครที่เป็นแบบ ldealisn คือผู้เขียนมักจะสร้างตัวละครจากบุคคลที่มีฐานะสูงส่งในสังคม เช่น เชื้อพระวงศ์ ต่อมาภายหลังนิยมสร้างตัวละครที่เป็นแบบ Realism คือ สามัญชนตามที่ปรากฏในสภาพชีวิตจริง ๆ ของสังคม

6. การปิดเรื่อง (Ending) ในการเขียนนวนิยายถึงแม้ว่าจะไม่เน้นการปิดเรื่องมากเหมือนเรื่องสั้นก็ตามแต่ก็พบว่าในการเสนอนวนิยายปัจจุบันนี้ นักเขียนได้มีกลวิธีการจบเรื่องที่แปลกสร้างความฉงนหรือคาดไม่ถึงแก่ผู้อ่านอยู่มาก ไม่นิยมจบเรื่องแบบสันติสุขเพียงแนวเดียว ในการปิดท้ายเรื่องในปัจจุบันของนวนิยายนิยมปิดเรื่องกันหลายแบบ ดังนี้

6.1 การปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย (Surpise Ending) หรือเรียกว่าปิดเรื่องแบบหักมุม (Twist Endin) ซึ่งนิยมกันมาก เพราะให้ความแปลกใหม่แก่ผู้อ่าน

6.2 การปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม (Trsgic Ending) คือการจบเรื่องแบบผิดหวัง หรือความล้มเหลวในชีวิต หรือการสูญเสีย เช่นเรื่องกานต์

6.3 การปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม (Happy Ending) เป็นการจบแบบสมหวัง สันติสุขของตัวละคร

6.4 การปิดเรื่องแบบเป็นจริงในชีวิต (Reslistic Ending) เป็นการจบแบบสมจริงและไม่ปิดเรื่องโดยเด็ดขาด ปล่อยให้ผู้อ่านคิดต่อเอง

จากองค์ประกอบของนวนิยายทั้ง 6ประการดังกล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงเกณฑ์ในการศึกษารูปแบบของนวนิยายเท่านั้น แต่การที่นวนิยายนั้นจะมีคุณค่า หรือสามารถผูกใจผู้อ่านนั้นน่าจะมีองค์ประกอบอื่นๆ อีกด้วย เช่น กลวิธีการดำเนินเรื่อง (Technique) ซึ่งต้องสอดคล้องกับโครงเรื่อง

การลำดับเนื้อเรื่อง รวมถึงแก่นของเรื่องที่ผู้สอดแทรกอยู่ในนวนิยายนั้นๆ เพราะว่ากลวิธีการดำเนินเรื่องมีส่วนช่วยให้แก่นของเรื่องเด่นขึ้นมาก น่าติดตามและเร้าใจผู้อ่านอีกด้วย

สุพรรณี วราทร (2519: 3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนวนิยาย กล่าวโดยสรุปว่านักประพันธ์แต่ละท่านย่อมมีวิธีการในการประพันธ์นวนิยายแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และความชำนาญ บางท่านเน้นความสำคัญที่โครงเรื่อง ตัวละคร และบทเจรจา แต่บางท่านอาจมุ่งความสำคัญไปที่บรรยากาศ แนวการเขียน และพฤติกรรมในเรื่อง จากการศึกษาวิธีการทำนองแต่งนวนิยาย สิ่งที่สำคัญของนวนิยายซึ่งต้องมีวิธีการเฉพาะในการแต่งมี 6 ประการ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) บทสนทนา (Dialogue) บรรยากาศ (Atmosphere) และทัศนะคติของผู้ประพันธ์ (Point of View) ทำนอง (Style)

1. โครงเรื่อง หมายถึง เค้าโครงของพฤติกรรมในนวนิยายซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดขึ้นคำว่าพฤติกรรมในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์ชุดหนึ่งหรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในเรื่องซึ่งมีความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความสำคัญต่อเรื่อง เหตุการณ์เหล่านี้ดำเนินติดต่อกันตามลำดับตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบ โครงเรื่องของนวนิยายมี 2 ชนิด คือ โครงเรื่องใหญ่ และโครงเรื่องย่อยโครงเรื่องใหญ่คือแนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนปมเหล่านี้ในตอนจบ โครงเรื่องย่อย หมายถึง เรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ มีความสำคัญน้อยกว่าแต่เป็นเพิ่มความสนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง โครงเรื่องที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่สุดสองประการคือ พฤติกรรม และความขัดแย้งที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ การดิ้นรนต่อสู้ และอุปสรรค

2. ตัวละคร หมายถึง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องที่ผู้ประพันธ์กำหนดขึ้น ตัวละครที่ดีต้องมีชีวิต ส่วนลักษณะและอุปนิสัยของตัวละครนั้นผู้ประพันธ์อาจนำมาจากบุคคลจริงๆ หรือจากจินตนาการ แต่ต้องพรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นรูปร่างลักษณะและเข้าใจอุปนิสัยของตัวละครที่สร้างขึ้นอย่างชัดเจนและสมจริง

ตัวละครในนวนิยายมีสองมีสองประเภท คือ ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง และตัวละครที่เปลี่ยนแปลง ตัวละครเฉพาะประจำตัวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยไม่ว่าสภาพเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไร เป็นคนดี หรือ คนเลวอย่างใดอย่างหนึ่งไม่มีลักษณะผสมของสองแบบ

จึงไม่เหมือนลักษณะของบุคคลที่มีชีวิตจริง ส่วนตัวละครที่มีความเปลี่ยนแปลงหมายถึงตัวละครที่เปลี่ยนอุปนิสัยและพฤติกรรมไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมตามโครงเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้ตัวละครนั้นมีลักษณะคล้ายบุคคลที่มีชีวิตจริงมากกว่าตัวละครประเภทแรกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราวด์-คาร์แรคเตอร์ (Round character)

3. บทสนทนา คือ การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด

4. บรรยากาศ คือ รายละเอียดในนวนิยายส่วนที่ก่อให้เกิดอารมณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมตามโครงเรื่องส่วนใหญ่ใช้วิธีพรรณนา

5. ทัศนคติของผู้ประพันธ์ คือ ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ประพันธ์แล้วความคิดเห็นของเขาในเรื่องต่างๆที่แสดงออกในนวนิยายเรื่องนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุนเห็นอกเห็นใจหรือคัดค้านในความหมายอีกอย่างหนึ่ง หมายถึงตัวผู้เล่า เรื่องกล่าวคือเหตุการณ์และพฤติกรรมในเรื่องนั้นได้ถูกนำเสนอแก่ผู้อ่านโดยผ่านสายตาและทัศนะของผู้แต่งหรือตัวละครตัวใด

6. ทำนองแต่ง หมายถึง แบบแผนและลักษณะการแสดงความรู้สึกละความคิดของผู้ประพันธ์ในนวนิยายเรื่องหนึ่งๆซึ่งเป็นวิธีเฉพาะของนักประพันธ์แต่ละคน ทำนองแต่งที่ดีต้องมีความชัดเจน อ่านง่ายเป็นธรรมชาติ ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย สละสลวยและมีความหมายตรง

4. ความหมายของลีลา (Style)

4.1 ลีลาการแต่ง

เจือ สตะเวทิน (2518: 71–72) กล่าวถึง ลีลา หรือทำนองเขียน แทนคำศัพท์เดิมที่ใช้ทับศัพท์ว่า Style มีความหมายคือ การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดตลอดจนเจตคติของนักเขียน ได้แก่ การระบายความลึกซึ้งทางจิตใจ และอุปนิสัยใจคอของนักเขียนออกมา ด้วยลีลาหรือทำนองเขียนนั้นเป็นของเฉพาะตัว คือ นักเขียนแต่ละคนก็มีลีลาหรือทำนองเขียนของตัวเองของใครก็ของคนนั้น

ประทีป วาทิกทินกร (2543: 57) ได้อธิบายเรื่องท่วงทำนองเขียนไว้ว่า หมายถึง ลีลาท่าที ในการเขียนที่แสดงออกมา และปรากฏให้เห็นเป็นที่สังเกตได้ว่าเป็นอย่างไร เช่น การใช้คำยาก หรือง่าย การผูกประโยคสั้นหรือยาว กาลำดับประโยคต่อเนื่องกันเรื่อยไปหรือกลับไปกลับมา เป็นต้น การเขียนของแต่ละคนย่อมจะมีท่วงทำนองของตนเอง ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกับของคนอื่นก็ได้

เปลื้อง ณ นคร (2535: 63–64) ได้กล่าวถึงความหมายของสำนวนภาษาไว้ว่า สำนวนหรือสไตล์ แปลอย่างง่ายที่สุดก็ว่า “แบบ” ได้แก่ รูปทรงหรือลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางคนแปลคำสไตล์ว่า แบบเขียนบ้าง ทำนองเขียนบ้าง ท่วงทำนองบ้าง เดิมเราใช้คำง่าย ๆ ว่า ฝีปาก...การเขียนหนังสือต่างก็มีแบบของตัวโดยเฉพาะ สำนวนของใครก็ของคนนั้น จะเลียนใครหรือให้ใครเลียนก็ไม่ได้ ต้องสร้างและบำรุงสำนวนด้วยตนเอง ถ้าจะให้คำจำกัดความอย่างสั้นที่สุดของคำว่า สำนวน ก็คือ วิธีแสดงความคิดของเราออกมาเป็นภาษา

สรุปได้ว่า ลีลาการแต่ง หมายถึง ท่วงทำนองที่เขียนหรือแสดงออกมา ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเขียนแต่ละคน

4.2 ลีลาการใช้ภาษา

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2519: 21) กล่าวถึง สไตล์ หมายถึง ท่วงทำนองที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของกวีแต่ละคน กวีต่างก็มีแบบเป็นของตนเองปรากฏอยู่ซ้ำ ๆ จนสรุปได้ว่าการเขียนแบบนี้ สำนวนนี้เป็นของใคร นักเขียนมีวิธีวางลำดับเนื้อเรื่อง เลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค วรรคตอน หรือแสดงแนวคิดอันเป็นลักษณะของตนเองไปต่าง ๆ กัน

กาญจนา และคนอื่นๆ (2521: 178) กล่าวถึง สไตล์ (Style) คือ ท่วงทีการแสดงออกเป็นแนวถนัดของนักเขียนคนหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยจงใจ หรืออาจไม่จงใจก็ได้ การเล่นคำ เล่นเสียง การสร้างรูปประโยค และการใช้สำนวนโวหารถือได้ว่าเป็นเรื่องของท่วงทีการแสดงออกโดยตรง

สรุปได้ว่า ลีลาการใช้ภาษา หมายถึง ท่วงทำนองที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งแต่ละคน ที่อาจเกิดขึ้นโดยจงใจ หรือไม่จงใจก็ได้ โดยมีการเลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค วรรคตอน หรือแสดงแนวคิดอันเป็นลักษณะของตนเอง

4.3 ลีลาการแต่งและลีลาการใช้ภาษา

จิตรลดา สุวัตถิกุล (2526: 19) กล่าวว่า ทำนองแต่ง (Style) หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการเฉพาะในการแสดงความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ในนวนิยายเรื่องหนึ่ง ๆ ทำนองแต่งที่ดีต้องมีความชัดเจน ง่าย เป็นธรรมชาติ และใช้ภาษาได้เหมาะสม

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ลีลาการแต่งและลีลาการใช้ภาษา หมายถึง วิธีการใช้ภาษาในการประพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเขียนแต่ละคน ทั้งการใช้ถ้อยคำ วลี ประโยค สำนวน โวหารภาพพจน์ การพรรณนา และกลวิธีในการดำเนินเรื่อง

เอกสารที่เกี่ยวกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2534: 138–158) กล่าวถึงการวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในงานนวนิยาย หมายถึง การที่ผู้อ่านพิจารณาว่าผู้แต่งมีวิธีการสร้างงานเขียนของตนให้มีชีวิตชีวาน่าอ่าน มีความถูกต้อง สมจริงและมีความเป็นตัวของตัวเองตลอดจนมีความแปลกใหม่ต่างไปจากงานของคนอื่นอย่างไร เพราะเหตุใด และวิธีการดังกล่าวนั้นใช้ได้ผลมากน้อยเพียงไร ผู้อ่านจะสังเกตลีลาการแต่งของผู้แต่งแต่ละคนได้จากสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การเลือกสรรคำ หมายถึง วิธีการเลือกหาคำมาใช้เขียนวรรณกรรม โดยคำนึงทั้งด้านรูปศัพท์ เสียง และความหมายของคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เช่น ในขณะที่ผู้แต่งบางคนนิยมใช้รูปศัพท์ง่ายๆ สั้นๆ และมีความหมายตรงกับในพจนานุกรม ผู้แต่งบางคนกลับนิยมใช้รูปศัพท์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นศัพท์สูงๆหรือนิยมแฝงหรือแทรกความหมายพิเศษในถ้อยคำนอกเหนือจากความหมายในพจนานุกรม เพื่อทำให้ผู้อ่านต้องคิดค้นหาความหมายโดยนัยของคำนั้น ๆ เป็นต้น

การพิถีพิถันเลือกสรรคำมาใช้ของผู้แต่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการแต่งวรรณกรรม เพราะช่วยทำให้ภาษาที่ใช้ในการแต่งวรรณกรรมมีสำนวนโวหารดีและไพเราะ

สละสลวย เนื่องจากผู้แต่งเลือกใช้ถ้อยคำที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ คือ ความชัดเจน ความกระชับ ความมีอำนาจในการให้ความรู้สึกทางอารมณ์ และความไพเราะ

2. การเลือกใช้สำนวนโวหาร หมายถึง การที่ผู้แต่งพยายามคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยทำงานเขียนของตนให้มีคุณค่า น่าอ่าน นอกจากผู้แต่งจะใช้วิธีบรรยายความอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายและรวดเร็ว แล้วผู้แต่งมักจะใช้วิธีการอื่น ๆ อีกดังนี้

2.1 วิธีการสร้างภาพในใจ คือ วิธีการที่ผู้แต่งใช้ภาษาเป็นสื่อในการกระตุ้นความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของผู้อ่าน จนมีผลทำให้เกิดเป็น “ภาพขึ้นในใจ” ของผู้อ่าน วิธีการบรรยายแบบนี้จะไม่เน้นเรื่องความสมจริง แต่จะเห็นภาพที่ปรากฏแก่ใจผู้อ่าน ซึ่งภาพดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีจินตนาการ

2.2 วิธีการสร้างภาพพจน์ คือ วิธีการใช้ถ้อยคำบรรยายหรือพรรณนาเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดเป็นภาพขึ้น วิธีการสร้างภาพพจน์สามารถทำได้หลายวิธี เช่น นำของสองสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกันโดยตรง เรียกว่า เป็นการเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย หรือนำมาเปรียบเทียบกันโดยการให้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า เป็นการเปรียบเทียบแบบสัญลักษณ์ก็ได้ นอกจากนี้อาจมีวิธีการสร้างภาพพจน์แบบอื่น ๆ อีก เช่น การใช้ภาษาที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือการกล่างเกินความจริง หรือการกล่างคำน้อยแต่กินใจความมาก เป็นต้น วิธีการใช้ภาษาเหล่านี้จะช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและภาพพจน์ได้อย่างดียิ่ง

3. วิธีการเรียบเรียงประโยค หมายถึง วิธีการสร้างประโยค อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งแต่ละบุคคล ผู้แต่งบางคนชอบใช้ประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ กะทัดรัด แต่บางคนอาจจะชอบประโยคยาวและสละสลวย

4. หางเสียงของผู้แต่ง (tone) หมายถึง ทัศนคติหรือท่าทีของผู้แต่งที่มีอยู่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มีลักษณะใกล้เคียงกับน้ำเสียงซึ่งอาจจะเป็นทำนองประชด แสดงอารมณ์ขัน ล้อเลียน เยาะเย้ย ฯลฯ หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่า เมื่อผู้แต่งมีพื้นอารมณ์อย่างไร ก็มีผลทำให้บรรยากาศของเรื่องเป็นไปตามนั้นด้วย ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถจับหางเสียงของผู้แต่งได้จากการสังเกตวิธีการเขียนของผู้แต่งนั่นเอง

ลีลาการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทบันเทิงคดีมีลักษณะการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ ดังนี้

1. การใช้คำ

“ คำ ” เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากในการใช้ภาษา คำอาจก่อให้เกิดความรู้สึกกระทบกระเทือนอารมณ์ผู้ฟังหรือผู้อ่านได้อย่างรุนแรง บางครั้งคำจะปลุกเร้ามโนคติให้เกิดความฮึกเหิม กระตือรือร้น บางครั้งอาจจะให้ความรู้สึกที่สดชื่นกระชุ่มกระชวย ในขณะที่บางครั้งอาจทำให้เกิดความเศร้าสะเทือนใจ คำให้ทั้งความรู้สึกที่เป็นสุข และความปวดร้าวทุกข์ระทม นักเขียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ผลงาน ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมทำให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้อ่าน

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2519: 78) ได้กล่าวถึงประเภทของคำ ไว้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง (Denotation) หมายถึง คำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรม ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้กันเป็นปกติในชีวิตประจำวันของคนทั่ว ๆ ไป เช่น

กิน	หมายความว่า	เคี้ยวกลืน
เฆี่ยน	หมายความว่า	ตีด้วยไม้เรียว
แมงดา	หมายความว่า	แมลงชนิดหนึ่งมีกลิ่นฉุน
เด็ก	หมายความว่า	ผู้เยาว์

2. คำที่มีความหมายโดยนัย (Connotation) หมายถึง ความหมายที่แฝงอยู่ เป็นความหมายที่เกิดจากสัมพันธภาพ คือ ต้องมีบริบท (Contex) เป็นเครื่องกำกับและจะชวนให้คิดไปถึงความหมายอื่นนอกเหนือไปจากความหมายโดยตรงตามปกติ เช่น

กิน	ความหมายโดยนัยหมายความว่า	โกง
เฆี่ยน	ความหมายโดยนัยหมายความว่า	เอาชนะได้สำเร็จ หรือขับขี่ด้วยความเร็ว

แมงดา ความหมายโดยนัยหมายความว่า ชายที่หากินกับหญิงโสเภณี

เด็ก ความหมายโดยนัยหมายความว่า หญิงโสเภณี

3. คำแสดงอารมณ์ หมายถึง คำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะเทือนใจของมนุษย์ เช่น โธ่ โธ่เอ๋ย อนิจจา โอย โอ๊ย ฯลฯ

4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น หวือ หวอ เพล้ง เปรี้ยง โพละ ฯลฯ คำเหล่านี้ความรู้สึกที่สมจริง

5. คำเลียนเสียงพูด หมายถึง คำที่เขียนถ่ายทอดออกมาให้เหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้นก็มีลักษณะที่เล่นลิ้น ทำให้การเขียนพลอยมีลักษณะที่แปลกตามไปด้วย เช่น ดีที่ซู้ด สำมะคัญ อย่างนึง ฯลฯ

6. คำสแลง (Slang) หมายถึง คำที่ใช้ให้คลาดเคลื่อนไปจากปกติในด้านใดด้านหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นด้านเสียง การเขียน และความหมาย เช่น

ด้านเสียงและการเขียน เช่น มัลล์ ยากส์ ซ่าส์ เก๋ากึ๊กก์
ด้านความหมาย เช่น อย่าบอกใคร วันเบา ๆ ไม่สน ชั่วบริสุทธิ์

7. คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่ว ๆ ไป โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายกันได้เป็นอย่างดี เช่น ชีช้ำ โรงพัก คุณนาย เมียน้อย ท่านรองฯ เป็นต้น

8. คำต่ำหรือคำหยาบ เช่น คำด่า คำสบถสาบาน และคำเสียดสีที่สื่อไปในทางหยาบคาย

9. คำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาโปรตุเกส ฯลฯ เป็นคำที่นำมาใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทย และไม่สามารถหาคำไทยที่เหมาะสมมาใช้แทนได้ เช่น ก๋วยเตี๋ยว ตะหลิว ภิกษุ แก๊ส โซดา ฯลฯ

10. คำย่อ หมายถึง คำที่เขียนอย่างย่นย่อเพื่อประหยัดถ้อยคำหรือทำให้ไม่เปลืองเนื้อที่ในการเขียนหรือพิมพ์ มี 2 ลักษณะ คือ เป็นการพูดสั้น ๆ ละไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น สะพานพุทธฯ นายกฯ เมืองกาญจน์ อีกลักษณะหนึ่งเป็นการใช้ตัวพยัญชนะต้น เท่านั้นแล้วเติมจุดลงไป เช่น รพ. สน. เป็นต้น

บรรจบ พันธุเมธา (2544: 76) ได้กล่าวถึงคำซ้ำกับคำซ้อนไว้ดังนี้

1. คำซ้ำ เป็นการนำคำมาซ้อนกัน มีความหมายเน้นหนัก หรือต่างจากคำเดียวบ้าง การเขียนคำซ้ำนิยมใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) เพื่อให้สังเกตได้ชัดเจน เช่น หนุ่ม ๆ สาว ๆ เก่า ๆ

2. คำซ้อน เป็นคำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน คำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ซ้อนเพื่อเสียง เป็นการซ้อนคำเพื่อประโยชน์ทางด้านเสียง ช่วยถ่วงเสียงให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น คำซ้อนชนิดนี้อาจจะขยายจาก 2 คำ เป็น 4 – 6 คำได้ คำซ้อนเพื่อเสียงนี้แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

2.1.1 คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนอาจจะไม่มีความหมายเลย เช่น โลเล

2.1.2 คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนมีความหมายเพียงคำใดคำหนึ่ง เช่น มอมแมม

2.1.3 คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนมีความหมายทั้งสองคำ แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง งอ หมายถึง คด โค้ง แง หมายถึง เสียงร้องของเด็ก งอแง หมายถึง รวนเร เอาใจยาก

2.2 ซ้อนเพื่อความหมาย_ เกิดจากการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์และมีที่ใช้ในภาษามาซ้อนกัน คำทั้งคู่จะต้องมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำไทยด้วยกัน คำต่างประเทศด้วยกัน หรือเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศซ้อนกันก็ได้ ทำให้เกิดความหมายใหม่หรือแปลความหมายของคำที่นำมาซ้อน เช่น หนักหนา แปดเปื้อน เป็นต้น

พนมพร นิรัญทวี และเทพี จรัสจรุงเกียรติ (2538: 36) กล่าวถึงคำหยาบว่า คำชนิดนี้นิยมใช้พูดระหว่างเพื่อนวัยเดียวกันและมักใช้เฉพาะในที่รโหฐาน ไม่นิยมเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่ผู้เขียนจะใช้เขียนในนวนิยายหรือเรื่องสั้นเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือตัวละครในเรื่องซึ่งอยู่ในสังคมที่พูดภาษาระดับนี้

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 29–36) ได้กล่าวถึง คำสแลง ว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งภาษาพูดในสังคมที่พัฒนาแล้ว ไม่มีภาษาในสังคมเมืองใด ๆ ในโลกที่ไม่ใช้สแลง นิยมใช้กันเฉพาะในภาษาพูดเท่านั้นและไม่นับว่าเป็นภาษามาตรฐาน และยังได้กล่าวถึงลักษณะของสแลงไว้ดังนี้

1. สแลง คือ การนำเอาคำหรือวลีที่มีอยู่แล้วในภาษามาใช้เพื่อสื่อความหมายใหม่ เช่น คำว่า “ ฝิ่น ” ความหมายปกติหมายถึง ยาเสพติดชนิดหนึ่ง แต่ในวงการนักศึกษามหาวิทยาลัย หมายถึง กระดาษที่ใช้จดคัดลอกข้อความเพื่อนำไปลอกในห้องสอบ และการ “ ส่งฝิ่น ” หมายถึง การส่งกระดาษข้อความดังกล่าวให้กับเพื่อนในห้องสอบ

2. สแลงอาจเกิดจากการสร้างคำขึ้นมาใหม่เพื่อใช้สื่อความหมายที่ต้องการ และผู้ใช้มีความรู้สึกว่า คำใหม่นี้สื่อความหมาย สื่ออารมณ์ได้ดีหว่าคำที่มีอยู่แล้ว

3. สแลงอาจเกิดจากการนำภาษาถิ่นอื่นหรือจากภาษาอื่นมาใช้แทนคำที่มีอยู่แล้วก็ได้ หรือนำคำดังกล่าวมาใช้กับคนหรือสิ่งของที่มีลักษณะเฉพาะตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. สแลงส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ หรือเกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว สิ่งแวดล้อม มักไม่ใช้สแลงกล่าวถึงอดีตและอนาคต เหตุนี้เองสแลงทั่ว ๆ ไปจึงมีอายุสั้นและมักเป็นคำใหม่เสมอ ถ้าสแลงไม่กลายเป็นคำธรรมดา เมื่อเวลาผ่านไปก็เลิกใช้ บางครั้งสแลงก็เป็นตัวชี้ได้ว่าผู้พูดเป็นคนรุ่นใด เช่น “ เชย ” และ “ เฉิ่ม ” มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่คำว่า “ เชย ” เข้ามาในภาษาก่อนคำว่า “ เฉิ่ม ” เป็นต้น

5. สแลงนอกจากจะเกี่ยวกับเวลาแล้ว คือ ต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอแล้ว ยังเกี่ยวกับบุคคลอีกด้วย กล่าวคือ คนที่มารวมกลุ่มกันเพราะมีความสนใจร่วมกัน หรือมีอาชีพเหมือนกันมักจะมีสแลงใช้เฉพาะกลุ่ม คนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่มฟังแล้วอาจจะไม่เข้าใจก็ได้

สุนันท์ อัญชลีนุกูล (2548: 24 – 95) ได้กล่าวถึงคำชนิดต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. คำซ้ำ เกิดจากการนำคำ ๆ เดียวกันมาซ้ำกัน บางครั้งเวลาออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งในคำซ้ำ การลงน้ำหนักเสียงมีผลต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดใหม่ด้วย

คำซ้ำที่เกิดจากการนำคำที่มีรูปเดียวกันมาซ้ำกันอาจทำให้เกิดความหมายต่าง ๆ กัน ดังนี้

1.1 การซ้ำคำที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์เป็นพหูพจน์ คำซ้ำที่มีความหมายเป็นพหูพจน์ในภาษาไทย มักปรากฏกับคำนามที่เกี่ยวกับเครือญาติบางคำ เช่น เด็ก ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ เป็นต้น

1.2 การซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ การลงน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรกของคำซ้ำ และออกเสียงเน้นให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีเป็นการเพิ่มน้ำหนักของคำซ้ำให้มีความหมายเน้นมากขึ้น เช่น

หนังสือเล่มหนา ๆ → หนังสือเล่ม น้า – หนา
บ้านทาสีเขียว ๆ → บ้านทาสีเคี้ยว – เขียว

1.3 การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม การลดน้ำหนักเสียงที่พยางค์แรกของคำซ้ำ และออกเสียงคำซ้ำพยางค์แรกให้เป็นเสียงเบาและสั้นลง เป็นการลดน้ำหนักความหมายของคำเดิมให้มีน้ำหนักน้อยลง เช่น

สมุดเล่มบาง ๆ → สมุดเล่มบัง – บาง
เขาเดินไปช้า ๆ → เขาเดินไปชะ – ช้า

1.4 การซ้ำคำเพื่อแยกความหมายเป็นส่วนๆ เช่น ครูตรวจข้อสอบเป็นข้อๆ คือ ให้รู้ว่าครูตรวจข้อสอบทีละข้อ

1.5 การซ้ำคำอาจทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน เช่น นักร้องนั่งอยู่ริมๆ สระ คือ นั่งอยู่ริมสระแต่ไม่ทราบว่าริมไหนของสระ

1.6 การซ้ำคำเป็นสำนวน เช่น

กล้วย ๆ	หมายถึง	ไม่ยาก
ผลุบ ๆ โผล่ ๆ	หมายถึง	ทำบ้างไม่ทำบ้าง

2. <u>คำซ้อน</u> เป็นคำที่เกิดจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้น แต่เดิมมักใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันมาซ้อนกัน เช่น สะท้าน สะเทือน แผ่ขยาย เป็นต้น ต่อมามีการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันมาซ้อนกัน เช่น เท็จจริง สูงต่ำ เป็นต้น คำซ้อนแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย เกิดจากการนำคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงกันข้ามกันมาซ้อนกัน เช่น ย่างเดิน เด็ดขาด เจ็บไข้ เป็นต้น

2.2 คำซ้อนเพื่อเสียง เกิดจากการนำคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันและเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนหรือต่างกัน แต่ประสมด้วยเสียงสระต่างกันซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้อาจอยู่ที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่ง หรืออาจอยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน เช่น งัวเงีย ขูดขีด เกะกะ เป็นต้น

3. คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการนำเอาคำภาษาอื่นมาใช้สื่อความหมายโดยการถ่ายเสียงตัวอักษรทุกตัวเป็นอักษรไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำเดิมมากที่สุด แต่เนื่องจากระบบเสียงของภาษาต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน การถ่ายเสียงจึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาที่นำศัพท์นั้นมาใช้ การทับศัพท์ในภาษาไทยมีหลายวิธี ดังนี้

3.1 การทับศัพท์ที่ใกล้เคียงศัพท์เดิม เช่น

fashion	ทับศัพท์เป็น	แฟชั่น
honey moon	ทับศัพท์เป็น	ฮันนีมูน
program	ทับศัพท์เป็น	โปรแกรม
post card	ทับศัพท์เป็น	โปสการ์ด
Paris	ทับศัพท์เป็น	ปารีส

3.2 การทับศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระ เช่น

salmon	ทับศัพท์เป็น	ซัลมอน
ribbon	ทับศัพท์เป็น	ริบบิ้น
sign	ทับศัพท์เป็น	เซ็น

3.3 การทับศัพท์แบบลากเข้าความ

การทับศัพท์แบบลากเข้าความจะเกิดขึ้นมากในกรณีนำคำของภาษาที่เรายังไม่คุ้นหู เช่น ภาษาอังกฤษซึ่งเริ่มเข้ามาในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 การใช้คำอังกฤษในสมัยนั้นมักเป็นการทับศัพท์แบบลากเข้าความ เช่น

Doctor House	ทับศัพท์เป็น	หมอเหา
Government	ทับศัพท์เป็น	กัดฟันมัน
Home News	ทับศัพท์เป็น	โหมนิว
Europe	ทับศัพท์เป็น	อีหรอบ

3.4 การทับศัพท์แบบตัดคำให้สั้นลง

การทับศัพท์แบบนี้มักเกิดกับคำเดิมที่มีสองพยางค์หรือมากกว่า และเป็นคำที่ใช้บ่อย เมื่อตัดคำก็เป็นที่เข้าใจ เช่น

football	ตัดคำข้างหน้าเป็น	บอล
top hit	ตัดคำข้างหน้าเป็น	ฮิต

3.5 การทับศัพท์บางส่วน

การทับศัพท์บางส่วน หมายถึง การทับศัพท์คำเดิมเฉพาะในส่วนที่ยังไม่มีคำไทยใช้ ส่วนที่มีคำไทยใช้แล้วก็จะใช้คำไทย เช่น

tear gas	ทับศัพท์เป็น	แก๊สน้ำตา
cosmic rays	ทับศัพท์เป็น	รังสีคอสมิก
information technology	ทับศัพท์เป็น	เทคโนโลยีสารสนเทศ
VDO	ศัพท์บัญญัติเป็น	วีดิทัศน์

3.6 การยืมทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ เช่น

คำอังกฤษ	ไทยใช้
basketball	บาสเกตบอล
piano	เปียโน
trumpet	ทรัมเปต
e – mail	อีเมล
serum	เซรุ่ม
virus	ไวรัส

นววรรณ พันธุเมธา (2530 : 72 – 89) ได้กล่าวถึงคำชนิดต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. คำเสริม คือ คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกันหรือสนิทสนมกันหรือไม่ เช่น มั้ง นะ น่า คะ ครับ ฮะ วะ โว้ย เป็นต้น

2. คำอุทาน คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ คำอุทานในภาษาไทยมีอยู่มากมายดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอ๊ เอ๊ะ อ้าว แสดงความประหลาดใจ
อุ๊ย อุ๊ยตาย อุ๊ยต๊ายตาย ตายจริง แสดงความตกใจของผู้หญิง
โอ๊ย อู๊ย อูย แสดงความเจ็บปวด
ปั๊ดโธ่ แสดงว่าไม่ได้ดังใจ

2. การใช้ประโยค

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2527: 495–559) ได้กล่าวถึง การสื่อสารด้วยประโยคว่า ความสั้นยาวของประโยคมีส่วนเกี่ยวข้องกับความหมายในประโยค คือ ประโยคขนาดสั้นจะมีความหมายน้อยกว่าประโยคขนาดยาว ดังนั้นแทนการใช้ประโยคขนาดยาวเพียงประโยคเดียวผู้ส่งสารจะต้องใช้ประโยคขนาดสั้นหลายประโยค

1. ประโยคสั้น หมายถึง ประโยคที่มีจำนวนคำน้อย ไม่มีการขยายคำหรือขยายความมากนัก ส่วนประกอบของประโยคจะมีภาคประธาน และภาคแสดงเพียงหนึ่งและมีส่วนขยายที่ไม่ซับซ้อนดังตัวอย่าง

เดือนฉายเป็นไม้ล้มลุกเนื้ออ่อน
สองสาวกลับจากพักผ่อนชายทะเล

ประโยคสั้นสามารถใช้สื่อความหมายได้รวดเร็วตรงประเด็น คือ ผู้รับสารเข้าใจได้ในเวลาสั้น ถ้าเป็นภาษาเขียนก็ไม่ต้องเสียเวลาในการอ่านและจับประเด็น ส่วนภาษาพูดก็ไม่ต้องเสียเวลาลำดับความและแยกแยะประโยค

2. ประโยคยาว หมายถึง ประโยคที่มีข้อความยาว ลักษณะของข้อความที่ยาวขึ้นนั้นเนื่องจาก

2.1 การขยายส่วนต่าง ๆ ของประโยค เช่น

- ย่าพาหลานสาวอายุสิบสี่ไปซื้อเสื้อเป็นของขวัญที่ห้างสรรพสินค้าใจกลางเมือง
- แสงแดดกระตุ้นให้มีการสร้างสีผิวหนัง ที่เรียกกันว่าเมลานินมากขึ้น

2.2 การเชื่อมประโยค เช่น

แสงแดดมีประโยชน์ยิ่งต่อมนุษย์แต่ถ้าได้รับปริมาณมากเกินไปก็พบว่าเป็นโทษได้เช่นกัน เพราะแสงแดดประกอบด้วยรังสีหลายชนิด รวมชนิดที่ก่อให้เกิดโทษได้และชนิดที่

ก่อให้เกิดโทษนี้เป็นแสงที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่รู้จักกันดีว่าคือ รังสีเหนือม่วง หรือแสงอัลตร้าไวโอเล็ต

สาคร บุญเลิศ (2538: 77) ได้กล่าวถึง ประโยคโดยแบ่งตามลักษณะโครงสร้าง แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ประโยคความเดียว (เอกรรถประโยค) ประโยคที่มีเนื้อความเดียวแยกออกเป็นประโยคย่อยๆ อีกไม่ได้ มีบทประธาน บทกริยา หรือบทกรรม เพียงหน่วยละอย่างเดียว เช่น รถแล่นเร็วมาก เกิดจันทรุปราคาขึ้นในวันเพ็ญเดือน 6 ปีนี้

2. ประโยคความรวม (อเนกรรถประโยค) ประโยคที่รวมเอาประโยคความเดียวตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไปเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีสันธานเชื่อม แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 เนื้อความคล้อยตามกัน มักใช้สันธาน กับ และ แล้ว...จึง ฯลฯ เช่น พ่อกับแม่ไปทำงาน ฉันทำการบ้านเสร็จแล้วฉันจึงเข้านอน เป็นต้น

2.2 เนื้อความขัดแย้งกัน มักใช้สันธาน แต่ หาก ถึง...ก็ ฯลฯ เช่น ฉันเคยกินนกแต่ฉันไม่เคยยิงนก ถึงไม่มีเขาฉันก็อยู่ได้ เป็นต้น

2.3 เนื้อความให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง มักใช้สันธาน หรือ มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น ฯลฯ เช่น เธอจะดูหนังหรือไม่ เธอจงหยุดพูดมิฉะนั้นเธอจะเสียใจ เป็นต้น

2.4 เนื้อความเป็นเหตุเป็นผลกัน มักใช้สันธาน เพราะ เพราะฉะนั้น...จึง ฯลฯ เช่น วีระเหยียบขั้นบันไดพลาดเขาจึงตกลงมา เขาถนอมหนังสือเล่มนี้มากเพราะฉะนั้นมันจึงมีสภาพดี เป็นต้น

3. ประโยคความซ้อน (สังกรประโยค) ประโยคใหญ่ที่มีประโยคย่อยทำหน้าที่เป็นบทใดบทหนึ่ง ซ้อนอยู่อีกทีหนึ่ง อาจจะเป็นบทประธาน บทขยายประธาน บทขยายกริยา บทกรรม หรือขยายกรรมก็ได้ เพื่อให้ประโยคใหญ่มีเนื้อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เขามาเมื่อเธอออกไปแล้ว เด็กที่ร้องเพลงนำเป็นเด็กชั้นประถมศึกษา

ประโยคโดยแบ่งตามเจนาของผู้ส่งสาร แบ่งเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็น เพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบ เช่น ฝนคงจะตก ฉันจะไปตลาด เป็นต้น

2. ประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็น ที่ไม่ได้เป็นไปตามความเข้าใจของผู้อื่น เป็นประโยคที่มีใจความไม่ยอมรับนั่นเอง มักจะมีคำว่า ไม่ ไม่ได้ มิได้ ไม่ใช่ มิใช่ ฯลฯ เป็นการกล่าวปฏิเสธ เช่น เขาไม่มาตามนัด เขาพูดไม่สุภาพ

3. ประโยคคำถาม เป็นประโยคที่มีเนื้อความถามที่ต้องการคำตอบ มักจะมีคำที่แสดงคำถามว่า ใคร อะไร อย่างไร เมื่อไร หรือไม่ ไหม ฯลฯ คำแสดงคำถามจะวางอยู่ตอนต้นประโยคหรือตอนท้ายประโยคก็ได้ เช่น เธอจะ**เดินทางเมื่อไร** **ทำไมเธอ**จึงมาสาย เป็นต้น

4. ประโยคคำสั่ง ขอร้อง หรือชักชวน เป็นประโยคแสดงความต้องการ อาจจะเป็นลักษณะคำสั่ง อ้อนวอนขอร้อง คำชักชวน ฯลฯ ประโยคเหล่านี้มักจะละประธานบุรุษที่ 2 ไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือถ้ามีประธานก็มักจะมีเพื่อเน้นความหรือบอกให้รู้ตัว อาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

4.1 ประโยคคำสั่ง เป็นประโยคที่ต้องการให้ผู้รับสารทำตามโดยไม่โต้แย้ง จึงมักจะมีคำว่า จง อย่าง ห้าม ซิ หรือมีคำแสดงอาการห้ามหรือบอกบังคับอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค ทั้งนี้อาจจะต้องอาศัยน้ำเสียงด้วย เช่น อย่าเข้าไปนะ รีบ ๆ ทำเข้าซิ เป็นต้น

4.2 ประโยคขอร้องหรือชักชวน เป็นประโยคที่มีข้อความซึ่งผู้ส่งสารต้องการขอร้อง วิงวอน ชักชวน แนะนำ และตักเตือน ให้ผู้รับสารทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักมีคำว่า โปรด ช่วย กรุณา วาน ขอ ฯลฯ หน้าประโยค เช่น อาจารย์คะ **กรุณา**พูดช้า ๆ หน่อยค่ะ **โปรด**ช่วยกันรักษาความสะอาด เป็นต้น หรือลงท้ายประโยคด้วยถ้อยคำที่มีน้ำเสียงเชิงขอร้อง มักใช้คำว่า ซิ เถอะ นะ ฯลฯ เช่น เข้ามา**ซิ** ไปเข้าแถวกัน**เถอะ** เป็นต้น

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2534: 139 – 141) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้ประโยคไว้ว่า ท่วงทำนองเกี่ยวกับการสร้างประโยค หมายถึง โครงสร้างของประโยคในการเล่าเรื่องอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน นักเขียนบางคนชอบใช้ประโยคสั้น ๆ เรียบง่าย บางคนชอบประโยคยาวซับซ้อน ในภาษาไทยนี้นักเขียนโดยทั่วไปนิยมเขียนลักษณะประโยคอยู่ 4 แบบ คือ

1. ประโยคสั้น (Attic Sentence) คือ การเขียนที่ใช้ประโยคความเดียวเป็นส่วนมาก ได้แก่ ประโยคที่ปรากฏในสามก๊ก และหลักศิลาจารึก เป็นต้น

2. ประโยคยาว (Isocratic Sentence) คือ การเขียนที่ใช้ประโยคความรวมหรืออเนกัตถประโยค ลักษณะประโยคโดยทั่วไปมักจะยาว ได้แก่ สำนวนของยาขอบ

3. ประโยคยาวแบบโวหาร (Cieronian Sentence) คือ การเขียนโดยการใช้ประโยคความรวมแบะประโยคความซ้อน มีการอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ทีละตอนไปจนเนื้อความสมบูรณ์ ลักษณะใจความในประโยคนั้น ต้องอาศัยการตีความไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ได้แก่ สำนวนของ น.ม.ส.

4. ประโยคบาโรก (Baroque Sentence) คือ การเขียนประโยคที่มีลักษณะขาดดุลหรือมีลักษณะคู่ขนาน (Parallelism) อาจมีการเพิ่มพูนเนื้อความในประโยคให้คลี่คลายขยายไปสู่อีกประโยคหนึ่งหรือแต่งเป็นประโยคสั้น มีคำเดียวโดยไม่คำนึงถึงความผิดถูกทางไวยากรณ์ แต่ต้องการให้มีความหนักแน่นประทับใจในการใช้คำนั้น ทำให้ผู้อ่านแปลกในหรือบางครั้งก็หมาย รวมทั้งการเขียนที่ใช้ถ้อยคำผิดแปลก ตกคำ เติมคำ แต่ก็ยังสามารถเข้าใจได้ ได้แก่ สำนวนของ รงย์ วงษ์สวรรค์

สิริวรรณ นันทจันทูล(2543: 17) ได้กล่าวถึง ชนิดของประโยค โดยแบ่งตามโครงสร้างของประโยค ดังนี้

1. ประโยคความเดียว เป็นประโยคที่มีเนื้อความเพียงประการเดียว ซึ่งอาจจะประกอบด้วย ประธาน กริยา หรือ ประธาน กริยา กรรม หรือในแต่ละส่วนอาจมีส่วนขยายก็ได้ เช่น

- นักเรียนทำการบ้าน
- แม่ของสมชายทอดไข่ดาว 2 ฟองอย่างรีบร้อน

2. ประโยคความรวม คือ ประโยคความเดียวตั้งแต่ 2 ประโยคทีมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันในลักษณะต่าง ๆ มารวมกัน โดยมีสันธานเป็นตัวเชื่อม แต่ละประโยคต่างมีใจความสมบูรณ์เสมอกัน เช่น

- อภิชาตเรียนภาษาอังกฤษได้ดีมากจึงสอบชิงทุนการศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศได้ (เป็นประโยคความรวมชนิดเป็นเหตุเป็นผล)

3. ประโยคความซ้อน คือ ประโยคความเดียวตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป ประโยคหนึ่งมีเนื้อความสำคัญเป็นประโยคหลัก อีกประโยคหนึ่งเป็นส่วนปรุงแต่งหรือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคหลักนั้นให้มีเนื้อความชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ซึ่งเรียกว่า ประโยคย่อย เช่น

- ตำรวจจับนักเรียนตีกัน (ประโยคย่อยทำหน้าที่กรรม)

4. ประโยคที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งประโยคความเดียวที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ประโยคความรวมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น และประโยคความซ้อนที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น

- ความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานจะทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น (ประโยคความเดียวที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น)

- นักร้องวัยรุ่นปัจจุบันตะโกนร้องเพลงจนผู้ฟังส่วนใหญ่ฟังไม่รู้เรื่อง แต่วัยรุ่นชอบฟังเพลงเหล่านั้นมาก เพราะพวกเขาชอบเสียงดังเร้าใจ (ประโยคความรวมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น)

- หลังจากพวกเรารับประทานอาหารแล้วก็ไปเดินซื้อของในเซ็นทรัล ลาดพร้าวซึ่งเป็นห้างสรรพสินค้า ที่มีสินค้าให้เลือกจับจ่ายมากมาย (ประโยคความซ้อนที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น)

นอกจากการใช้ถ้อยคำแล้ว การใช้ประโยคก็เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้ท่วงทำนองการแต่งของนักเขียนแต่ละคนมีลักษณะที่แปลกแตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังช่วยผู้อ่าน

มีความเข้าใจอย่างชัดเจนในสารที่ผู้ประพันธ์ส่งมายังผู้อ่านทั้งแง่ของสาระและอารมณ์ความรู้สึกด้วย

3. การใช้สำนวน

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 4) ได้ให้ความหมายของสำนวน ไว้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. สำนวนเดิม หมายถึง ถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย

2. สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบเป็นแนวเดียวกัน มีถ้อยคำส่วนใหญ่เหมือนกัน จะต่างกันเพียงบางเสียงหรือบางคำเท่านั้น สำนวนหนึ่งเป็นสำนวนเก่า อีกสำนวนหนึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในปัจจุบัน หรือสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมา

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ (2548: 57) ได้ให้ความหมายของสำนวนว่า หมายถึง ถ้อยคำสั้น กะทัดรัดที่มีความหมายไม่ตรงกับความหมายปรกติแต่ใช้จนเข้าใจกันอย่างแพร่หลาย

ดวงใจ ไทยอุบุญ (2543 : 224) ได้กล่าวถึงสำนวนว่า หมายถึง การใช้ถ้อยคำในเชิงเปรียบเทียบให้เห็นสภาพสมจริงตามต้องการ

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2535 : 14) ได้ให้ความหมายของสำนวนว่า หมายถึง ถ้อยคำในภาษาไทยที่พูดจาสื่อสารกัน โดยมีความหมายเป็นนัยกินความกว้างหรือลึกซึ้ง มิใช่แปลความหมายของคำตรงตัว เป็นความหมายเชิงอุปมา เปรียบเทียบ

สำนวนเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่พบเห็นบ่อยครั้งในงานเขียนประเภทนวนิยาย โดยผู้เขียนมักจะนำสำนวน สุภาษิต คำพังเพย มาใช้ในงานเขียนเพื่อช่วยเร้าอารมณ์ของผู้อ่านให้คล้อยตามไปกับความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

4. การใช้โวหารภาพพจน์

ในการสร้างสรรค์งานเขียนนอกจากการใช้คำ และประโยคแล้ว โวหารยังเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้งานเขียนนั้นน่าสนใจขึ้น โวหารจัดเป็นกลวิธีอันเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (devices) สำคัญที่ช่วยให้งานเขียนประสบความสำเร็จ เป็นการเรียบเรียงประโยคหรือข้อความสั้น ๆ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจ และใช้จินตนาการเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น กลวิธีแบบนี้แม้จะเป็นส่วนประกอบเล็ก ๆ แต่ก็มีความสำคัญมากเพราะทำให้งานเขียนแต่ละชิ้นมีรสชาติมากยิ่งขึ้นกว่าการเขียนธรรมดา กลวิธีดังกล่าวนี้เรียกกันทั่วไปว่า “ โวหารภาพพจน์ ”

มีผู้ให้ความหมายของ “ โวหารภาพพจน์ ” ไว้หลายท่าน ดังนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2520 : 126) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ ว่าเป็นถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยมีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความเข้าใจและต่อความรู้สึกยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา

การสร้างภาพพจน์มีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

1. การเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย เป็นการเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง หรือเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง

2. บุคลาธิษฐาน เป็นการสมมุติสิ่งที่ไม่มีชีวิตให้มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์

3. สัญลักษณ์ หมายถึงสิ่งหนึ่งซึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง สัญลักษณ์อาจเป็นคำคำเดียว เป็นข้อความ เป็นเรื่องเฉพาะตอน หรืออาจเป็นเรื่องทั้งเรื่องก็ได้

4. การกล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนาน

5. การกล่าวเกินจริง มีปรากฏในชีวิตอยู่เป็นปกติ เมื่อเราต้องเน้นความรู้สึกใด

6. การกล่าวน้อยคำแต่กินใจความกว้าง เป็นความพยายามสื่อสารอารมณ์อันลึกซึ้ง ถ้าจะอธิบายถอดความก็จะได้ความหมายกว้างกว่าถ้อยคำที่กล่าวแต่เพียงสั้น ๆ

7. การใช้คำถามที่รู้คำตอบดีอยู่แล้ว และไม่ต้องการคำตอบอีก

8. การกล่าวเย้ยกล่าวประชด เป็นการพูดประชดประชันเยาะเย้ย ไปจนถึงแดกดัน และเหยียดหยาม แต่มิได้กล่าวตรง ๆ มีวิธีการพูดที่ตั้งใจให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายที่แท้จริงเอาเอง

9. การกล่าวเท้าความ เป็นการกล่าวอ้างถึง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ เป็นที่รู้จักกันดีทั่วไป ยกมาประกอบข้อความ เมื่อเอ่ยขึ้นมาก็เป็นที่รู้จักแบะเข้าใจทันที

10. การเรียบเรียงข้อความที่มีเสียงสัมผัส มีดุลแห่งความหมายและน้ำหนักของเสียงเท่ากัน

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ (2548: 53–56) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ ว่า ภาพพจน์ ตรงกับภาษาว่า figures of speech คือ ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านจนเกิดความประทับใจ เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

ภาพพจน์มีอยู่หลายชนิด ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. อุปมา (simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า **เหมือน**หรือ**คล้าย**เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด เช่น

ดวงหน้านางนวลกระจ่างดุจดวงจันทร์
เพลงนี้ไพเราะราวกับเพลงจากสวรรค์

2. อุปลักษณ์ (metaphor) คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา เช่น

ลูกคือดวงตาดวงใจของพ่อแม่
มอมมิได้รักนายเท่าชีวิต แต่นายคือชีวิตของมอม

อุปลักษณ์อีกประเภทหนึ่ง คือ อุปลักษณ์โดยนัยซึ่งเป็นการเปรียบเทียบคล้ายอุปลักษณ์ แต่ว่าไม่มีคำว่า “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ปรากฏอยู่ในข้อความ ยกมาแต่สิ่งที่นำไปเปรียบให้ผู้อ่านตีความเอาเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบนั้นคืออะไร โดยสังเกตจากเนื้อความในบริบทนั้น เช่น

เขาไม่ยอมทำงานอะไรเลย จะรอให้ราชรถมาเกยหรืออย่างไร

3. สัญลักษณ์ (symbol) คือ การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น

สิงโต , สิงห์	หมายถึง	ผู้มีอำนาจ
ตราชู	หมายถึง	ความยุติธรรม

4. นามนัย (metonymy) คือ การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น เวที หมายถึง การแสดงละคร มือขวา หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ

การใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ การกล่าวถึงชื่อของสถานที่ แต่หมายถึง คน เช่น “ ไม่มีคำตอบจากทับแก้ว ” ทับแก้วในที่นี้ หมายถึง อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นต้น

5. อติพจน์ (hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าว ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกว่าหนักแน่นจริงจัง ทั้งผู้กล่าวและผู้ฟังก็เข้าใจว่ามิใช่เป็นการกล่าวเท็จ เช่น

ฉันหิวไส้จะขาดแล้วนะ
คอแห้ง คอแห้งเป็นผง แม่โฉมยงขอน้ำกินที

6. บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต (personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น

ทะเลไม่เคยหลับใหล เธอตอบได้ไหม ไฉนจึงตื่น
ดาวกะพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย

7. ปฏิทรรศน์ (paradox) คือ การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้ามหรือขัดแย้งกัน มากล่าวเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน เช่น

ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า
เป็นความมืดที่เวิ้งว้างสว่างไสว

8. ปฏิพจน์ (oxymoron) คือ การใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก เช่น

ไฟเย็น
สันติภาพร้อน
ชัยชนะของผู้แพ้

9. คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question) คือ การตั้งคำถาม แต่มิได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว นักเขียนจะใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อเร้าอารมณ์ ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ เช่น

เราจะยอมให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงต่อไปอีกหรือ
ถ้าเหตุการณ์ภายหน้ามีแต่ร้าย ฉันจะทนทรมานอยู่ได้อย่างไร

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) คือ การใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ หรือเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน เช่น

เสียงระฆังดังหง่างเหง่งวังเวงแว่ว
ยุงชุมรุมกัดปัดป้วะปะ เสียงผัวะผะผลุบปุบปุบแปะ

11. สัมพจนัย (syneedoche) คือ การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการให้มีความหมายถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมด เช่น

หลังคาเรือน	หมายถึง	บ้านทั้งหลัง มิใช่แต่หลังคาบ้าน
เขากินหมาก	หมายถึง	หมากซึ่งมีพลู ปูนและส่วนผสมอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย มิใช่กินเพียงหมาก

12. การกล่าวอ้างถึง (allusion) คือ การกล่าวอ้างถึงหรือกล่าวเท้าความ คือ การกล่าวอ้างถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ หรือการกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา เช่น

อย่าถามว่ามหาวิทยาลัยจะให้อะไรกับท่าน แต่จงถามว่า ท่านจะให้อะไรกับมหาวิทยาลัย

ข้อความนี้ดัดแปลงมาจากคำพูดของนักการเมืองคนหนึ่ง ที่กล่าวว่า

อย่าถามว่าประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้อะไรแก่ท่าน แต่จงถามว่า ท่านจะให้อะไรแก่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525: 215–231) กล่าวถึงภาพพจน์ ว่าเป็นวิธีใช้ภาษาซึ่งคำหรือสำนวนที่ใช้มีความหมายไม่ตรงตามตัวหนังสือ การใช้ถ้อยคำลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพหรืออารมณ์บางอย่าง ซึ่งยากแก่การบรรยายด้วยการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมา และได้แบ่งภาพพจน์ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การเปรียบ การเล่นคำ และการเล่นเสียง แต่ละประเภทสามารถแบ่งย่อยได้ดังนี้

ความเปรียบ

1. อุปมา (Simile) คือ ความเปรียบซึ่งเกิดจากการบอกความเหมือนกันของสิ่งสองสิ่งด้วยคำที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่น คำว่า ราวกับ ประหนึ่ง ดุจ

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนกันของสิ่งสองสิ่งโดยพูดเหมือนกับว่า สองสิ่งนั้นเป็นสิ่งเดียวกัน

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการนำความคิด ลักษณะและความรู้สึกของบุคคล ไปใส่ให้แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือนามธรรม ซึ่งไม่มีคุณสมบัติเช่นนั้น เพื่อให้ปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้น

4. สาธก (Allegory) เป็นความเปรียบอย่างยาว โดยใช้วิธียกเรื่องมาเล่า เพื่อให้ความหมายที่แฝงอยู่ในเรื่องนั้น เป็นเครื่องอธิบายความคิดบางอย่าง ผู้ฟังจะเข้าใจคามคิดได้เอง โดยการเปรียบเทียบ ไม่ต้องวิเคราะห์ความคิดที่ต้องอธิบายนั้นโดยตรง

5. การเปรียบเทียบวิเคราะห์ (Analogy) คือ อุปมาที่ขยายความให้ยาวขึ้น โดยการวิเคราะห์คุณสมบัติหรือลักษณะที่เหมือนกันของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกันหลายแง่ แทนที่จะเปรียบเพียงแง่เดียวอย่างอุปมา

6. การเปรียบต่าง (Contrast) เป็นการอธิบายเปรียบเทียบโดยอธิบายสิ่งหนึ่งเทียบกับสิ่งที่มีลักษณะตรงกันข้าม

การเล่นคำ

1. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการใช้คำพูดเกินจริง คือ เกินกว่าความาหมายที่ผู้พูดต้องการ จะเป็นมากเกินไป น้อยเกินไป ใหญ่เกินไป เล็กเกินไป ดีเกินไป เลวเกินไปก็ได้ การพูดเกินจริงนี้ต้องเกินจนกกระทั่งเป็นจริงตามคำพูดไม่ได้ เช่น เขาโกรธเธอจนอกระเบิด

2. อุตมนัย (Climax) เป็นวิธีจัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำโดยนำผู้อ่านจากสิ่งที่สำคัญน้อยไปหาสิ่งสำคัญมากขึ้นตามลำดับ จนถึงสิ่งสำคัญที่สุดอันเป็นจุดยอด

3. การหักมุม (Anticlimax) เป็นวิธีนำผู้อ่านให้ติดตามความคิดหรือสิ่งที่สำคัญน้อยไปหาความคิดหรือสิ่งที่สำคัญมากขึ้นโดยลำดับ เช่นเดียวกับอุตมนัย แต่ยังไม่ทันจะถึงจุดนั้น ผู้เขียนก็หักมุมกลับลงไปหาสิ่งที่ต่ำ สามัญ ไร้สาระ หรือน่าขันอย่างที่สุด ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ทันทีว่าเป็นการพูดถากถางเยาะเย้ยทำให้ขบขัน หรือเห็นว่าไร้สาระ เช่น เขาอุทิศชีวิตให้แก่สิทธิ เสรีภาพ ประชาธิปไตย และลูกปืนราคา 3 บาท

4. ปฏินัย (Antithesis) เป็นวิธีนำสิ่งที่ขัดแย้งกันมาพูดคู่กัน เพื่อย้ำความขัดแย้งกันของความคิด วัตถุหรือบุคคล โดยการเรียบเรียงคำหรือข้อความให้อยู่ในแบบเดียวกัน เช่น เป็นนายในนรก ดีกว่าเป็นทาสในสวรรค์

5. ปฏิพจน์ (Antimetabole หรือ Chiasnus) เป็นวิธีพูดถึงความคิดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสับตำแหน่งของคำ แล้วทำให้ความหมายกลับเป็นตรงกันข้าม เช่น อย่าเรียกร้องให้ชาติช่วย จงเรียกร้องจะช่วยชาติ

6. ปฏิบท (Oxmymoron) เป็นวิธีใช้ข้อความที่ดูเผิน ๆ มีความหมายขัดแย้งกัน แต่ในปริบทซึ่งคำที่ขัดแย้งกันนั้นปรากฏอยู่ กลับไม่ขัดแย้งกันและได้ความหมายดี เช่น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่ไม่สำคัญ

7. ปฏิอรรถ (Paradox) เป็นวิธีใช้ข้อความที่แย้งตัวเอง แต่ในปริบทที่ใช้ข้อความนั้นสิ่งที่ขัดแย้งดังกล่าวเป็นจริงหรือเป็นไปได้ เช่น โลกเดี๋ยวนี้มีขนาดเท่าเดิมแต่เล็กลงมาก

8. การเยาะเย้ย (Irony) เป็นการใช้คำซึ่งมีความหมายตามตัวอย่างหนึ่ง ผู้พูดหรือผู้เขียนมีเจตนาให้แปลความหมายเป็นตรงกนข้าม ความหมายตามเจตนานี้เป็นเรื่องเยาะเย้ย ถากถาง แดกดัน ด่าว่า เหยียดหยามหรือดูหมิ่น เช่น ถ้าท่านเป็นคนฉลาดก็แสดงว่าคนทั้งโลกฉลาดหมด

9. ปุจฉา (Interrogation) เป็นการใช้ข้อความซึ่งเป็นคำถาม แต่คำถามนั้นบอกคำตอบอยู่ในตัว ไม่ต้องการคำตอบอีก คือ คำถามนั้นทำหน้าที่บอกเล่า เช่น เสรีภาพเพียงน้อยนิดนั้นหอมหวานนักหรือ เมื่อเราต้องซื้อมันด้วยเลือดของพี่น้องร่วมชาติ

10. ปรนามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำแทนคำอื่นซึ่งมีความหมายสัมพันธ์กันกับคำนั้น เช่น พูดถึงภาชนะแทนสิ่งที่บรรจุอยู่ในภาชนะ พูดถึงเหตุแทนผล พูดถึงผลแทนเหตุ พูดถึงนามธรรมแทนรูปธรรม เช่น แก้วใบเล็ก ๆ นั้นปลิดชีวิตเขาในไม่กี่วินาที (ยาพิษ)

11. ปรภาคนามนัย (Synecdoche) มีลักษณะคล้ายปรนามนัย ใช้วิธีพูดถึงส่วนรวมแต่หมายถึงบางส่วน พูดถึงบางส่วนแต่หมายถึงทั้งหมด พูดถึงสิ่งเฉพาะแทนสิ่งทั่วไป พูดถึงสิ่งทั่วไปแทนสิ่งเฉพาะ หรือพูดถึงวัตถุแทนสิ่งที่ทำด้วยวัตถุนั้น เช่น มันสมองเหล่านี้มีค่าแก่ประเทศชาติอย่างยิ่ง (หมายถึง คน)

การเล่นเสียง

1. สัมผัสพยัญชนะ เป็นการซ้ำเสียงพยัญชนะของคำที่อยู่ใกล้กัน เช่น ทุกคนต้องทำงานหาเงิน

2. สัมผัสสระ เป็นการซ้ำเสียงสระของคำที่อยู่ใกล้กัน เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญเทิดไว้

3. สัมผัสวรรณยุกต์ เป็นการซ้ำเสียงวรรณยุกต์ของคำที่อยู่ใกล้กัน

4. การเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนึกถึงเสียงในธรรมชาติ และนึกถึงภาพซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ด้วย

เปลื้อง ณ นคร (2540: 62–76) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ ไว้ว่าภาพพจน์นั้นไม่ได้เพ่งเล็งถึงภาพหรือรูป แต่หมายถึงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่เกิดเป็นรูปต่างขึ้นในใจ ในการที่จะพูด เขียนหรือแสดงความอย่างมีภาพพจน์นั้น ก็คือ การพูดโดยใช้คำที่ให้ความหมายโดยนัย

สามารถแบ่งชนิดของโวหารภาพพจน์ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. อุปมาหรือเทียบเคียง (Simile) อุปมา แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ มักใช้คู่กับอุปไมย แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เข้าใจดีขึ้น เช่น นางนั้นหน้าเหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ มีผมดังเมฆสีนิลโลหิต

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) โวหารลักษณะนี้คล้ายอุปมา แต่ต่างกันตรงที่อุปลักษณ์กล่าวเปรียบเทียบเพียงฝ่ายเดียว ไม่ยกสองฝ่ายขึ้นเทียบกัน เช่น เขาทรายกาแล็กซี่ สิงห์แห่งสังเวียน แขวนนวมเสียแล้ว

3. นิทานเทียบหรือนิทานอุปมา (Allegory) เป็นโวหารที่ชักนิทานมาเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสอนศีลธรรมหรือแสดงผลแห่งความประพฤติ

4. อรรถาดรหรือขัดแย้ง (Antithesis) คือ โวหารที่ยกภาวะสองอย่างที่มีลักษณะตรงข้ามหรือขัดแย้งกันมาเทียบกัน

5. วิภาษิต (Epigram) หมายถึง คำกล่าวสั้น ๆ ที่ขัดกับความเป็นจริง แต่ชวนคิดว่าอาจเป็นจริงได้ในแง่หนึ่งแง่ใด

6. ประโยคความ (Condensed Sentence) คือ การรวมประธานหรือข้อคิดใด ๆ ไว้กับกริยาตัวเดียว

7. วิกตภาวะ (Climax) เป็นการกล่าวความต่อเนื่องกัน ความที่ตามมาจะเร่งความหมายให้แรงขึ้นจนสุดข้อความ โวหารชนิดนี้ทำให้ข้อความที่ต้องการพูดเกิดเข้มข้นขึ้น

8. ปฏิวิกตภาวะ (Anti - Climax หรือ Pathos) เป็นโวหารตรงข้ามกัยวิกตภาวะ คือ จากสูงขึงขังลงมาหาต่ำ โดยมีจุดมุ่งหมายให้รู้สึกขบขันหรือดูหมิ่น

9. อุปนาม (Metonymy) คือ การเรียกชื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือคนหนึ่งคนใดเสียอีกอย่างหนึ่ง โดยอาศัยลักษณะที่มีความเกี่ยวพันกับสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น แทนที่จะเอ่ยชื่อตรง ๆ เป็นโวหารที่ชวนให้นึกคิดและทำให้รู้ลักษณะเด่นของสิ่งนั้น

10. เทียบนาม (Synecdoche) คือ การพูดส่วนเดียวแต่หมายถึงสิ่งทั้งหมด โวหารนี้คล้ายกับอุปนาม แต่ต่างที่อุปมาแสดงส่วนสัมพันธ์ให้รู้โดยทางคุณลักษณ์ ส่วนโวหารเทียบนามนั้นหยิบเอาเพียงส่วนหนึ่งมาพูดแทนส่วนรวม

11. เทียบฉายา (Transferred Epithet) ฉายา คือ ชื่อรองของบุคคล ตั้งขึ้นตามลักษณะที่รู้กัน โดยนำเอาลักษณะเด่นของบุคคลหรือสิ่งอันหนึ่งอันใดมาตั้งเป็นชื่อฉายาให้กับผู้นั้น

12. บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายความว่า อารมณ์นึกไปไม่ยึดเหตุผลความเป็นจริง

13. อัปปาลปนะ (Apostrophe) เป็นโวหารที่ผู้พูดเปลี่ยนจากพูดกับผู้ฟังไปพูดกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่ได้ฟังอยู่ แต่หันไปพูดกับสิ่งหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในความคิดและอารมณ์ พบมากในกาพย์กลอน ส่วนร้อยแก้ว มักพบเป็นวาทะทางการเมืองที่นักพูดกล่าวในขณะที่มีอารมณ์ลึกซึ้งรุนแรง

14. จินตทัศนะ (Vision) มักใช้พูดในการอภิปรายปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้พูดจะให้เหตุผลต่าง ๆที่จะโน้มน้าวผู้ที่ยังไม่เห็นด้วย ให้เห็นด้วยตามความคิดของผู้พูด

15. อติพจน์ (Hyperbole – Exageration) คือ การกล่าวเกินความจริง

16. อุปนัย (Enuvendo) หมายถึง การพูดเป็นนัยให้คิดเองว่าหมายถึงอะไร โดยอาศัยลักษณะที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เป็นโวหารที่ผู้พูดหรือผู้เขียนไม่พูดให้รู้อย่างตรงไปตรงมาแต่พูดเป็นนัยให้ผู้ฟังนึกรู้เอาเอง

17. ประชด (Irony) โวหารประชดหรือแดกดัน หมายถึง การพูดที่มีความหมายตรงข้ามกับความเป็นจริง มุ่งหมายจะติ แต่พูดไปในทางชมเชยยกย่อง

18. เหน็บแนม (Sarcasm) คล้ายกับประชด แต่ต่างกันที่ว่าเป็นคำพูดตรงไปตรงมา แต่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นการแดกดัน เหน็บแนมหรือดูหมิ่น เยาะหยันอยู่ในที หรือไม่ก็ให้นึกขบขัน

19. เสวพจน์ (Euphemism) หมายถึง การเคลือบคำที่ฟังขัดหูหรือหยาบคาย ไม่สุภาพให้ฟังไม่ระคายหู เช่น เรียกคนแก่ว่า ผู้สูงอายุ

20. นิประติชญา (Litotes) เป็นโวหารเชิงปฏิเสธในข้อเท็จจริง เพื่อให้ข้อเท็จจริงเด่นขึ้น

21. ปุจฉพจน์ (Interrogation) เป็นการตั้งคำถามโดยไม่ต้องการคำตอบ ปล่อยให้ผู้ฟังนึกคำตอบเอง

22. อัศเจรีย์ (Exclamation) เป็นการพูดแสดงความประหลาดใจ อัศจรรย์ใจหรือตกใจเป็นอย่างยิ่ง

23. ซ้อนความ (Identical Statement) เป็นโวหารที่กล่าวคำที่ซ้ำกับคำเดิม เท่ากับเป็นการเสริมความเดิมที่ยังไม่ชัดเจนนัก เพื่อให้เห็นว่าคำกล่าวนั้นมีความเป็นจริงอยู่ในตัว

24. คำเลียนเสียง (Onomatopoeia) เป็นคำที่นำให้เกิดบรรยากาศหรืออารมณ์ความรู้สึก

25. เสียงสัมผัส (Assonance) เสียงสัมผัสมีสองอย่าง คือ เสียงสัมผัสอักษรกับเสียงสัมผัสสระ

26. เล่นคำ (pun) คือ การใช้คำคำเดียวกัน แต่ความหมายต่างกัน

วิภา กงกะนันท์ (2533: 22–33) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า โวหารเป็นศิลปะของการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง คือ เป็นวิธีการพูดหรือเขียนอย่างหนึ่งแต่หมายความเป็นอย่างอื่น โดยมี

วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อจะขยายความให้ชัดเจนขึ้น หรือเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด หรือความรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งมากขึ้น

โวหารที่มีผู้ใช้ในชีวิตประจำวันและวรรณคดี สามารถจัดเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเป็นสิ่งเดียวกัน หรือเท่ากันทุกประการ โดยใช้คำว่า เป็น เท่า คือ ฯลฯ เช่น ถนนเล<u>เป็น</u>สังขยา

2. อุปมา (Simile) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเหมือนกัน โดยใช้คำว่า เหมือน คล้าย ดุจ ดูราวประหนึ่ง เพียง ดัง ราวกับ เฉก ฯลฯ เช่น กรุแก้วหัวเราะน้อย ๆ เสียงเป็นกังวานเย็น<u>ราวกับ</u>กระดิ่งใบโพธิ์ที่ห้อยจากหลังคาพระอุโบสถ

3. สมพจน์นัย (Synecdoche) คือ การกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดเพียงบางส่วน แต่ให้ความหมายคลุมหมดทุกส่วน เช่น เป็นหูเป็นตา หมายถึง มีคนช่วยดูแลทั้งคน

4. นามนัย (Metonymy) คือ การเอ่ยถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น เอ่ยชื่อคนแต่หมายถึงผลงานของเขา เช่น “ ฉันรู้จักเจ้าฟ้ากุ้งมากกว่ารู้จัก อังคาร กัลยาณพงศ์ ทั้ง ๆที่ฉันเป็นคนร่วมสมัยกับอังคาร ” หมายถึง รู้จักกวีนิพนธ์ของเจ้าฟ้ากุ้งมากกว่ารู้จักงานของอังคาร กัลยาณพงศ์

5. ปฏิวาทะ (Oxymoron) คือ การนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันเพื่อให้เกิดคำ ซึ่งมีความหมาใหม่ เช่น น้อย + มาก = น้อยมาก (แปลว่าน้อยเหลือเกิน)

6. ปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือ ข้อความที่มีความหมายขัดกัน ไม่ว่าผู้ใช้จะจงใจหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้แต่เป็นไปแล้ว เช่น ชีวิตเขา<u>เต็ม</u>ไปด้วยความ<u>ว่างเปล่า</u>

7. อาวัตพากย์ (Synesthesia) คือ การใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เช่น รส เป็นผลของสัมผัสด้วยลิ้น กลิ่น เป็นผลของสัมผัสจากจมูก เช่น กลิ่นของความรัก คนปากหวาน

8. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การพูดเกินจริงเพื่อเน้นความรู้สึก เช่น เขาเป็นนักการเมืองที่ลิ้นตวัดได้ถึงประเทศที่ไม่มีอยู่ในแผนที่โลก

9. อธิพจน์ (Overstatement) คือ การพูดหรือเขียนประหนึ่งโอ้อวด โดยมีเจตนาจะให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังรู้สึกขัน

10. ปฏิรูปพจน์ (Allusion) เป็นการใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความที่เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เช่น ฝนจะตก แดดจะออก พระจะสึก หญิงจะคลอดลูก นักศึกษาจะหลับในหน้องเรียน ปรากฏการณ์อย่างนี้ท่านว่าห้ามไม่ได้

11. บุคลาธิษฐาน(Personefication) เป็นการใช้ภาษาในบักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนเป็นคน โดยให้สรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงอากัปกิริยาต่าง ๆ ราวกับเป็นคนบ้าง เช่น ร้องไห้ได้ พูดได้ รู้สึกได้

12. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์หรือความคิดสองอย่างที่มีความหมายต่างกันว่าคล้ายกัน คล้ายวิธีอุปมา แต่ต่างกันตรง อุปมาเป็นการเปรียบถ้อยคำ ในขณะที่อุทาหรณ์เป็นการเปรียบข้อความ เช่น อันว่านกเขาไฟซึ่งมีเสียงไพเราะอ่อนหวาน ยืนชีพอยู่ได้ด้วยแสงจันทร์ฉันใด ข้าพเจ้ายืนชีพต่อมาได้ก็ด้วยแสงจันทร์แห่งดวงหน้าของนางฉันนั้น

13. ปฏิปุจฉา (Rhetorical Question) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือ เป็นคำถามที่มิได้หวังคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบนั้นก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ

สรุปได้ว่า โวหารภาพพจน์ หมายถึง การเขียนลักษณะหนึ่งที่ใช้ถ้อยคำภาษาที่ก่อให้เกิดภาพขึ้นในใจ ตลอดจนเกิดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ความรู้สึก ที่นำไปสู่ความประทับใจในการเขียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาลีลาภาษาในนวนิยาย

จากการศึกษาเอกสารที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาของนักเขียนท่านอื่นหลายเรื่องด้วยกันคือ

ประกิจ จันตะเคียน (2524) ได้วิจัยเรื่อง " วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของอาจินต์ ปัญจพรรค์ " จากการศึกษาพบว่า ด้านกลวิธีการแต่งนิยมเสนอเรื่องสั้นด้วยการเล่าเรื่อง การปิดเรื่องนิยมแบบขมวดหรือหักมุมมากที่สุดและทำได้ดีกว่าการปิดเรื่องในแนวอื่น และพบว่าอาจินต์ ปัญจพรรค์ เป็นนักเขียนที่ประสบความสำเร็จในการนำเอาประสบการณ์ชีวิตมาเขียนเป็นเรื่องสั้น แม้รูปแบบการเขียนตลอดจนการใช้ภาษาจะไม่แปลกใหม่จนเป็นที่สะดุดตาแต่ก็แฝงข้อคิดอันมีสาระไว้แทบทุกเรื่อง

อาภรณ์ ชาญชัยสกุลวัตร์ (2536) ได้วิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์นวนิยายไทยที่ได้รับรางวับซีไรท์ " โดยศึกษากลวิธีการแต่ง การใช้ภาษา วิเคราะห์วิถีชีวิต และค่านิยมที่ปรากฏในนวนิยายไทยที่ได้รับรางวัลซีไรท์ ระหว่างปี 2522 – 2532 จากการศึกษาด้านกลวิธีการแต่ง มีลักษณะโครงเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต ปัญหาความขัดแย้งเกิดจากบุคคลกับสังคม แก่นเรื่องส่วนใหญ่จะแสดงถึงปัญหาของการมีชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคม การสร้างตัวละคร ส่วนใหญ่เกิดในท้องถิ่นชนบท ลักษณะเด่นของตัวละครจะเป็นประเภทน้อยลักษณะ เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงเหตุการณ์กึ่งเมืองกึ่งชนบท หรือสังคมเมือง ด้านการบรรยายฉากและบรรยากาศ มีส่วนสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ส่วนบทสนทนาผู้เขียนส่วนใหญ่มักนิยมเขียนบทสนทนาที่ช่วยดำเนินเรื่องเพื่อให้การดำเนินเรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว การตั้งชื่อเรื่อง ผู้เขียนสามารถตั้งชื่อเรื่องได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องได้ดี การใช้ภาษาพบว่า นวนิยายทุกเรื่องมีการใช้คำซ้ำ ทั้งที่มีลักษณะซ้ำคำพยางค์เดียวและหลายพยางค์ การซ้ำคำเพื่อให้เกิดสัมผัสพบในนวนิยายหลาเรื่อง การใช้คำภาษาถิ่นพบ 2 เรื่อง คือ ลูกอีสาน และตลิ่งสูง ซุงหนัก ด้านโวหาร พบว่ามีการใช้บรรยายโวหารทุกเรื่อง ส่วนเรื่องลูกอีสาน และเรื่องตลิ่งสูง ซุงหนัก มักจะใช้อธิบายโวหารเป็นจำนวนมาก สันนิษฐานว่า นวนิยายทั้ง 2 เรื่อง เป็นนวนิยายที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในชนบทจึงจำเป็นต้องอธิบายถึงขั้นตอนต่าง ๆ อย่างละเอียดและครบถ้วน ด้านโวหารภาพพจน์ ปรากฏในนวนิยายทุกเรื่อง นิยมใช้โวหารประเภทอุปมาโวหาร ส่วนการใช้สัญลักษณ์พบการใช้เพียงเรื่องเดียว คือ เรื่องตลิ่งสูง ซุงหนัก นอกจากนี้นวนิยายไทยที่ได้รับรางวัลซีไรท์ ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของบุคคลในครอบครัวและสังคมได้อย่างเด่นชัด ด้านความเชื่อและขนบประเพณี พบว่าสังคมไทยส่วนใหญ่

ยังนิยมความเชื่อ และปฏิบัติตามขนบประเพณี ส่วนค่านิยมที่ปรากฏอย่างเด่นชัดและผู้เขียนได้เขียนไว้ในนวนิยายทุกเรื่อง ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมีน้ำใจของคนในสังคมไทย ค่านิยมที่ปรากฏรองลงมา ได้แก่ การพึ่งตนเอง

อภิรัตน์ โมทนียชาติ (2547) ได้วิจัยเรื่อง “ การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม” โดยศึกษาการใช้ภาษาในการสร้างจินตภาพในนวนิยายปิยะพร ผลการวิจัยพบว่า ปิยะพร เป็นนักเขียนที่มีความประณีตพิถีพิถันในการใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพ ด้านการใช้คำ ปิยะพรเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างโดดเด่น ทั้งการใช้คำบอกสีและแสง การใช้คำบอกอารมณ์ความรู้สึก การใช้คำและกลุ่มคำซ้ำ การใช้คำหลาก ด้านการใช้ประโยค พบว่า ปิยะพรเลือกใช้ประโยคขนาดยาวที่มีความซับซ้อนมีรายละเอียดมาก นอกจากนี้ยังพบการใช้เครื่องหมายประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายไข่ปลา เครื่องหมายอัญประกาศเดี่ยว เครื่องหมายอัศเจรีย์ และเครื่องหมายปรัศนี เพื่อช่วยเน้นความหมายของถ้อยคำหรือข้อความ ใช้สื่อความหมายบางประการ หรือใช้เชื่อมโยงความคิด รวมทั้งให้รายละเอียด ตลอดจนสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ด้านการใช้ภาพพจน์ พบ 4 แบบ คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และคำถามเชิงวาทศิลป์ ซึ่งภาพพจน์ที่ใช้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพรรณนาให้เห็นภาพของฉากและบรรยากาศในเรื่อง อีกทั้งใช้สื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง ด้วยการใช้ภาษาที่มีความงดงามและประณีตทำให้ผลงานของปิยะพร ได้รับการยอมรับและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านเป็นจำนวนมาก

ปัณณวรรณ วาจางาม (2548) ได้วิจัยเรื่อง “ ลีลาภาษาในนวนิยายของว.วินิจฉัยกุล ” พบว่ามีการใช้คำได้เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและตัวละคร โดยใช้คำที่สื่อสารในชีวิตประจำวันของสามัญชนทั่วไป การเล่นเสียง การเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้อนคำ การใช้คำเลียนเสียงพูด การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และการใช้คำติดปาก ด้านการใช้สำนวนโวหารพบการใช้สำนวนไทย สุภาษิต คำพังเพย การใช้บทเพลงหรือบทกวี การใช้โวหารแสดงทัศนะ การใช้โวหารภาพพจน์ การใช้โวหารภาพพจน์พบการใช้อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ ปฏิรูปพจน์ และบุคลาธิษฐาน ด้านการใช้ประโยคพบประโยคสั้นที่เป็นประโยคความเดียว ประโยคยาวพบที่เป็นประโยคความรวมหรือประโยคความซ้อน ประโยคที่มีลักษณะเด่น คือ การตัดบางส่วนของคำในประโยค การเรียบเรียงคำในประโยคสั้น การละบางส่วนของประโยค ด้านการบรรยายและพรรณนาความ พบว่านิยมใช้การบรรยายความในการเล่าเรื่องราวของสถานที่และแสดงภาพวิถีชีวิตของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง และการเล่าเรื่องราวของตัวละคร ด้านการพรรณนาความ พบว่านิยมพรรณนาโดยให้

รายละเอียดด้านบุคคล สถานที่ และสิ่งต่างๆ พรรณนาโดยให้รายละเอียดในด้านกิริยาอาการของตัวละคร และการพรรณนาโดยให้รายละเอียดด้านความรู้สึกและสภาพอารมณ์ของตัวละคร

ศิวิไล ชูวิจิตร (2549) ได้วิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงไทยสากลของบริษัท อาร์. เอส. โปรโมชั่น 1992 จำกัด ช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2546 " โดยศึกษาการใช้คำ สำนวน โวหารภาพพจน์ จากการศึกษาด้านการใช้คำ พบการใช้คำสแลง ซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะกลุ่ม และนอกจากนี้พบการใช้คำภาษาต่างประเทศเป็นจำนวน ส่วนเนื้อหาของเพลงจะนำมาจากวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันทั้งด้านการกินอาหาร ด้านการจราจร และมีการนำเพลงไทยลูกกรุงและเพลงประกอบละครที่เคยโด่งดังในอดีตมาปรับเนื้อร้อง ทำนอง ให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น ด้านการใช้สำนวน พบว่ามีการใช้สำนวนไทยดั้งเดิมมาใช้ และสร้างสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ในสังคมมาเปรียบเทียบในด้านความรักเป็นส่วนใหญ่ ด้านการใช้โวหาร มีการใช้โวหารเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก นอกจากนี้เนื้อหาของบทเพลงยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อบางประการในสังคมไทย เช่น ความเชื่อเรื่องผี ความนิยมในทีมฟุตบอลอังกฤษของวัยรุ่นไทย และยังแสดงถึงพฤติกรรมด้านความรักที่แตกต่างจากในอดีต

แนวคิดในการวิเคราะห์ลีลาภาษาในนวนิยาย

แนวคิด หมายถึง หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ในด้านการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน และการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งได้จากเอกสารตำราที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นของการศึกษาตามหัวข้อข้างต้น ดังนี้

1. แนวคิดด้านการใช้คำ

ลีลาภาษาในงานนวนิยายนั้นเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของผู้เขียน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดด้านการใช้เพื่อศึกษาลีลาภาษาในงานนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ดังนี้

1.1 การใช้คำซ้ำและการซ้ำคำ

การใช้คำซ้ำ หมายถึง การนำคำมาใช้ซ้ำๆ ในที่ใกล้ๆ กัน ส่วนมากจะซ้ำกันมากกว่าสองครั้งขึ้นไป (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24)

การซ้ำคำ นิยมใช้ไม้ยมก (ๆ) แทนคำที่เขียนซ้ำ นิยมใช้เพื่อเน้นความหมายหรือเน้นเสียงเพื่อให้ใจความเด่นชัดขึ้น คำซ้ำบางคำจะมีคำอื่นมาคั่นคำที่จะซ้ำเอาไว้ (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24) การซ้ำคำเป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งที่เห็นชัดในงานเขียนนวนิยายของนางชมัยภร ซึ่งปรากฏอยู่ทั้งบทสนทนาและบทบรรยายความ

1.2 การใช้คำซ้อน

คำซ้อน หมายถึง การนำคำสองคำมาซ้อนกัน อาจเป็นคำที่มีความหมายหรือเสียงใกล้เคียงกัน หรือเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันมาซ้อน แล้วเกิดความหมายใหม่ มี 2 ประเภท คือ คำซ้อนเพื่อเสียง และคำซ้อนเพื่อความหมาย

คำซ้อนเพื่อเสียง หมายถึง การซ้อนคำเพื่อประโยชน์ทางเสียง ทำให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น คำซ้อนที่นำมาซ้อนอาจจะไม่ลาออกเสียงจะมีความหมายเลย เช่น โลเล คำซ้อนที่นำมาซ้อนอาจมีความหมายเพียงคำใดคำหนึ่ง เช่น มอมแมม (แมม ไม่มีความหมาย) คำซ้อนที่นำมาซ้อนมีความหมายทั้งสองคำ แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง งอ หมายถึง คดโค้ง แง หมายถึง เสียงร้องของเด็ก งอแง หมายถึง รวนเร เอาใจยาก (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 62)

คำซ้อนเพื่อความหมาย หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์และมีใช้ในภาษามาซ้อนกัน คำทั้งคู่ต้องมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน อาจเป็นคำไทยด้วยกัน คำต่างประเทศด้วยกัน หรือเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศมาซ้อนกันก็ได้ทำให้เกิดความหมายใหม่ เช่น หนักหนา แปดเปื้อน (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 62)

1.3 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ฯลฯ เป็นคำที่นำมาใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทย และไม่สามารถหาคำไทยที่เหมาะสมมาใช้แทนได้ (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519: 78)

1.4 การใช้คำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

คำไม่สุภาพหรือคำหยาบ หมายถึง คำที่นิยมใช้พูดระหว่างเพื่อนวัยเดียวกันและมักใช้เฉพาะที่ไม่โหฐาน ไม่นิยมเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่ใช้เขียนในนวนิยายหรือเรื่องสั้นเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือตัวละครในเรื่องซึ่งอยู่ในสังคมที่พูดภาษาระดับนี้ (พนมพร นิรัญทวี และ เทพี จรัสจรุงเกียรติ, 2538: 36)

1.5 การใช้คำเสริม

คำเสริม คือ คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกันหรือสนิทสนมกันหรือไม่ เช่น มั้ง นะ น่า คะ ครับ ฮะ วะ โว้ย เป็นต้น (นววรรณ พันธุเมธา, 2530: 72 – 89)

1.6 การใช้คำสร้อย

การใช้คำสร้อย หมายถึง คำที่นอกจากจะทำให้เสียงไพเราะแล้ว ยังแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดด้วย (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24 – 95)

1.7 การใช้คำร้องหรือคำอุทาน

การใช้คำร้องหรือคำอุทาน หมายถึง คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ เวลาตกใจดีใจหรือแปลกใจ (นววรรณ พันธุเมธา, 2530: 90 – 91)

1.8 การใช้คำเลียนเสียงพูด

คำเลียนเสียง หมายถึง คำที่เขียนถ่ายทอดออกมาให้เหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้นก็มีลักษณะเล่นลิ้น ทำให้การเขียนพลอยมีลักษณะที่แปลกตามไปด้วย (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519: 78)

2. แนวคิดด้านการใช้ประโยค

ในการศึกษาลีลาภาษาในงานนวนิยายนั้นลีลาภาษาในการใช้ประโยคเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้เขียน ซึ่งผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิเคราะห์ประโยคที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ดังนี้

สาคร บุญเลิศ (2538: 77) ได้กล่าวถึงประโยคโดยแบ่งตามเจตนาของผู้ส่งสาร แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม และประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน

2.1 ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็นเพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบ

2.2 ประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็นที่ไม่ได้เป็นไปตามความเข้าใจของผู้อื่น เป็นประโยคที่มีใจความไม่ยอมรับนั่นเอง มักจะมีคำว่า ไม่ ไม่ได้ มิได้ ไม่ใช่ มิใช่ ฯลฯ เป็นการกล่าวปฏิเสธ

2.3 ประโยคคำถาม เป็นประโยคที่มีเนื้อความถามที่ต้องการคำตอบ มักจะมีคำที่แสดงคำถามว่า ใคร อะไร อย่างไร เมื่อไร หรือไม่ ไหม ฯลฯ คำแสดงคำถามจะวางอยู่ตอนต้นประโยคหรือตอนท้ายประโยคก็ได้

2.4 ประโยคคำสั่ง ขอร้อง หรือชักชวน เป็นประโยคแสดงความต้องการ อาจจะเป็นลักษณะคำสั่ง อ้อนวอนขอร้อง คำชักชวน ฯลฯ ประโยคเหล่านี้มักจะละประธานบุรุษที่ 2 ไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือถ้ามีประธานก็มักจะมีเพื่อเน้นความหรือบอกให้รู้ตัว

3. แนวคิดด้านการใช้สำนวน

ในการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายนั้นลีลาภาษาในการใช้สำนวนเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้เขียน ซึ่งผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิเคราะห์สำนวนที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ดังนี้

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 4) ได้ให้ความหมายของสำนวน ไว้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ สำนวนเดิม และสำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ

3.1 สำนวนเดิม หมายถึง ถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย

3.2 สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบเป็นแนวเดียวกัน มีถ้อยคำส่วนใหญ่เหมือนกัน จะต่างกันเพียงบางเสียงหรือบางคำเท่านั้น สำนวนหนึ่งเป็นสำนวนเก่า อีกสำนวนหนึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในปัจจุบัน หรือสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมา

4. แนวคิดด้านการใช้โวหารภาพพจน์

4.1 อุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนตามที่ต้องการอธิบายให้ดียิ่งขึ้น มีการเปรียบเทียบว่า เหมือน เฉก ดุจดัง ราวกับ ประการหนึ่ง ฯลฯ โดยให้ข้อความสองอย่างมาเปรียบเทียบสิ่งที่ เหมือนกัน (ประภาศรี สีหอำไพ, 2531: 51-57)

4.2 อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา

อุปลักษณ์ประเภทหนึ่ง คือ อุปลักษณ์โดยนัย เป็นการเปรียบเทียบคล้ายอุปลักษณ์แต่ไม่มี “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ปรากฏในข้อความ ยกมาแต่สิ่งที่นำไปเปรียบเทียบ ให้ผู้อ่านตีความเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบเทียบนั้นคืออะไร โดยสังเกตเนื้อความในบริบทนั้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.3 สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทนคำที่เรียกใช้นั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป เช่น สิงโต , สิงห์ หมายถึง ผู้มีอำนาจ , ตราชู หมายถึง ความยุติธรรม เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.4 อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าว ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกว่าหนักแน่นจริงจัง มักกล่าวเพื่อให้ได้คุณค่าทางด้านอารมณ์เป็นสำคัญ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเคลิบเคลิ้ม ซาบซึ้ง สะเทือนใจ เช่น ฉันหิวไส้จะขาดแล้วนะ , เขาโกรธเธอจนอกระเบิด เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.5 บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต (Personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือให้สัตว์มีสติปัญญา อารมณ์หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น ดาวกระพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.6 สัทพจน์ (Onomatopocia) เป็นภาพพจน์เปรียบเทียบด้วยการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ เสียงลมพัดหรือเสียงกิริยาอาการต่างๆของคน ทำให้เกิดจินตนาการตามที่ผู้เขียนต้องการ เช่น เสียงระฆังดังหง่างเหง่งวังเวงแว่ว ยุงชุมรุมกัด ปัดป้ะปะ เสียงผัวะผะผลุบปุบปุบแปะ เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.7 นามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น เวที หมายถึง การแสดงละคร , มือขวา หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ เป็นต้น

การใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ การกล่าวถึงชื่อของสถานที่ แต่หมายถึง คน เช่น “ ไม่มีคำตอบจากทับแก้ว ” ทับแก้วในที่นี้ หมายถึง อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.8 ปฏิวาทะ (Oxymoron) คือ การนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันเพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งหรือเพิ่มความเข้าใจให้แก่ความหมายของคำแรก (วิภา กงกะนันท์, 2522: 29-52) เช่น ไฟเย็น , ชัยชนะของผู้แพ้ เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

4.9 ปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง (Allusion) คือ การกล่าวอ้างถึงหรือกล่าวเท้าความ ถึงบุคคล สถานที่ พฤติกรรม เหตุการณ์ในวรรณคดี เรื่องอื่นๆหรือการกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งที่เป็นที่รู้จักทั้งโดยตรงและคัดแปลงมา ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงความคิดให้แก่ผู้อ่านและทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นว่า ลีลาภาษาเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในงานเขียนนวนิยาย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงแนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ด้านการใช้คำ ประโยค สำนวนและโวหารภาพพจน์ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานประพันธ์ร้อยแก้วประเภทนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2547 จำนวนทั้งสิ้น 17 เล่ม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2547 จำนวนทั้งสิ้น 17 เรื่อง ดังนี้

1.	กระท่อมแสงเงิน	พ.ศ. 2543
2.	คุณปู่แว่นตาโต	พ.ศ. 2543
3.	บ้านนี้มีหมากับแมว	พ.ศ. 2543
4.	พระอาทิตย์คืนแรม	พ.ศ. 2543
5.	ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ	พ.ศ. 2544
6.	มิ่งมิตรในสวนดอกไม้	พ.ศ. 2544
7.	วุ่นวายสบายดี	พ.ศ. 2544
8.	หมู่บ้านคนฝันดี	พ.ศ. 2544
9.	เช้าครึ่งชามเย็นครึ่งชาม	พ.ศ. 2545
10.	ห้องนี้รื่นรมย์	พ.ศ. 2545
11.	ส้มโอ น้ำหมู หนูแมว	พ.ศ. 2545

12. ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน พ.ศ. 2546
13. แบ่งฟ้าปันดิน พ.ศ. 2546
14. สวัสดี ข้างถนน พ.ศ. 2546
15. แมวดำในสวนสีชมพู พ.ศ. 2547
16. ยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ พ.ศ. 2547
17. ริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง พ.ศ. 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้จากการกำหนดแนวคิดในการวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายจากการศึกษาเกณฑ์จากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในด้านการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน และการใช้โวหารภาพพจน์

การศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและผลงานต่าง ๆ ของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับนวนิยายในด้านความหมายของนวนิยาย ประเภทของนวนิยาย และองค์ประกอบของนวนิยาย

3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ลีลาภาษาในนวนิยายจากเอกสารตำราที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา

4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. ศึกษาลีลาภาษาในงานนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยอ่านและวิเคราะห์ลีลาภาษาที่ปรากฏในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง โดยใช้แนวคิดทางภาษาซึ่งพิจารณาจากเอกสารต่าง ๆ ที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 2 การตรวจเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

เมื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลลีลาภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน และการใช้โวหารภาพพจน์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 50 % ของจำนวนหน้าในนวนิยายแต่ละเล่ม โดยสุ่มแบบหน้าเว้นหน้า

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง มาเขียนบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

3. สรุปผล เสนอรายงานผลการวิจัย นำมาเรียบเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง” ผู้วิจัยได้ศึกษาลีลาภาษาที่ได้ปรากฏในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 17 เรื่อง ตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์พิจารณาที่ผู้วิจัยประมวลความรู้และแนวคิดจากเอกสารต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในบทที่ 2 การตรวจเอกสาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ

1.1 การใช้คำซ้ำและการซ้ำคำ

1) การใช้คำซ้ำ

2) การซ้ำคำ

1.2 การใช้คำซ้อน

1) การใช้คำซ้อนเพื่อเสียง

2) การใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย

1.3 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

1.4 การใช้คำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

1.5 การใช้คำเสริม

1.6 การใช้คำสร้อย

1.7 การใช้คำร้องหรือคำอุทาน

1.8 การใช้คำเลียนเสียงพูด

2. ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้ประโยค

2.1 การใช้ประโยคบอกเล่า

2.2 การใช้ประโยคปฏิเสธ

2.3 การใช้ประโยคคำถาม

2.4 การใช้ประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน

3. ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้สำนวน

3.1 สำนวนเดิม

3.2 สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ

4. ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์

4.1 อุปมา

4.2 อุปลักษณ์

4.3 สัญลักษณ์

4.4 อติพจน์

4.5 บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต

4.6 สัทพจน์

4.7 นามนัย

4.8 ปฏิวาทะ

4.9 ปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ

การเลือกสรรถ้อยคำในการเขียนนวนิยาย นักเขียนแต่ละท่านจะเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคลและเหตุการณ์ เพื่อให้สื่อความหมายหรือเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้ และเห็นภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษา “ ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร ” ปรากฏว่ามีลักษณะการใช้คำดังนี้

1. การใช้คำซ้ำและการซ้ำคำ

1.1 การใช้คำซ้ำ หมายถึง การนำคำมาใช้ซ้ำ ๆ ในที่ใกล้ ๆ กัน ส่วนมากจะซ้ำกันมากกว่าสองครั้งขึ้นไป (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24 – 95)

ตัวอย่างที่ 1

- คุณปู่หัวเราะ “ฮ่า ” ออกมาครึ่งคำ แล้ก็รีบหยุด “ขอโทษ ” คุณปู่ว่า “ลืมไปที่เพลงบรรเลง ไม่มีเนื้อร้องหรอก มันอาจจะเป็นเสียงที่มาจากธรรมชาติ เสียงนกร้อง เสียงลมพัดใบไม้กิ่งไม้ เสียงคลื่นกระทบโขดหินหรือชายหาด เสียงฝนตกกระหน่ำ เสียงฟ้าร้องหรือเสียงคำรามของสัตว์ร้าย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 53)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต จะเห็นว่าผู้เขียนเลือกใช้คำ “เสียง ” ซ้ำกันหลายครั้งเพื่อเน้นให้เห็นถึงเสียงต่างๆที่คุณปู่ต้องการให้เด็กๆนึกภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

- “หมาๆ หมาน้อย ” ผมสะดุ้งเลยครับ ผมรู้แล้ว นี่แหละที่แม่เรียกว่า “คน ” เพราะแม่บอกว่า คนส่งเสียงพูดได้ คนเคลื่อนไหวได้ คนทำอะไรได้สารพัด คนอุ้มเราได้และเหยียบเราได้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน จะเห็นว่ามีการใช้คำ “คน ” ซ้ำกันหลายครั้งเพื่อต้องการอธิบายให้เห็นถึงลักษณะของคนในด้านต่างๆได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 3

- ฉันไม่รู้จะเริ่มต้นเรื่องนี้ตรงไหน ถ้าพระพุทธเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์และอภินิหารมีจริง พระพุทธเจ้าเจ้าปู่เจ้าเขาเจ้าพ่อแม่และหลวงพ่อทั้งหลายก็ควรจะช่วยฉันได้แล้ว ทุกครั้งที่ผ่านวัด ผ่านพระพุทธรูป ผ่านศาลเจ้า ผ่านตำนักเจ้าพ่อเจ้าแม่หรือแม้กระทั่งศาลพระภูมิ ฉันยกมือไหว้ฉันอธิษฐาน เมื่อมีโอกาสฉันทำบุญ ไม่เคยลบหลู่ดูถูก ชีวิตฉันยากลำบากมาแต่วัยเด็ก เมื่อมีโอกาสมีความสุข ฉันก็อยากให้ยืนนาน อยากให้สมบูรณ์ ฉันเคยอธิษฐานขอให้ได้พบ ‘เขา ’ คนที่มีความพร้อมที่จะชวยให้ฉันมีความสุข (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 9)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน จะเห็นว่ามีการใช้คำ “ผ่าน ” ซ้ำกันหลายครั้งเพื่อต้องการอธิบายให้เห็นว่าได้ผ่านสถานที่หลายแห่ง

ตัวอย่างที่ 4

- เราเป็นคนธรรมดา เป็นคู่สามีภรรยาสามัญ เราไม่มีความพิเศษอะไร เจอกัน ธรรมดารักกันธรรมดา ทำมาหากินธรรมดา ไม่ได้รวยล้นฟ้า ไม่ได้เป็นดารา ไม่ได้ดังไม่ได้เด่น ไม่ได้เป็นคนพิเศษ จะดีจะชั่วก็ตามปกติธรรมดา ไม่มีอะไรพิเศษแต่อย่างใด (ชมัภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 9)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน จะเห็นว่ามีการใช้คำ " ธรรมดา " และ คำ " ไม่ได้ " เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครที่กล่าวถึงนี้เป็นคนธรรมดาและไม่ได้มีอะไรที่พิเศษไปกว่าคนอื่น โดยใช้คำซ้ำกันหลายครั้งเพื่อเน้นความหมายและความคิดให้ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 5

- ผมไขกุญแจเข้าบ้าน มือสั่นเล็กน้อยแต่ก็ไม่ได้รู้สึกว่าตัวเองเป็นคนไม่ปกติแต่อย่างใด บ้านเงียบเหมือนที่หัวใจของผมกำลังเงียบ ห้องรับแขกว่างเปล่า โต๊ะกินข้าวว่างเปล่า ครัวว่างเปล่า ห้องนอนว่างเปล่า ผมรู้สึกว่าผมจะไม่เคยอยู่คนเดียว แต่การอยู่คนเดียวครั้งอื่น ๆ ไม่เคยทำให้ผมว้าเหว่ถึงขนาดนี้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 233)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน จะเห็นว่ามีการใช้คำ " ว่างเปล่า " ซ้ำกันหลายครั้งเพื่อแสดงให้เห็นว่าบ้านทั้งบ้านว่างเปล่าไม่มีใครอยู่ไม่ว่าในห้องใดก็ตาม เน้นความรู้สึกอ้างว้างเดียวดาย

1.2 การซ้ำคำ นิยมใช้ไม้ยมก (ๆ) แทนคำที่เขียนซ้ำ นิยมใช้เพื่อเน้นความหมายหรือเน้นเสียงเพื่อให้ใจความเด่นชัดขึ้น คำซ้ำบางคำจะมีคำอื่นมาคั่นคำที่จะซ้ำเอาไว้ (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24 – 95)

การซ้ำคำเป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งที่เห็นชัดในงานเขียนนวนิยายของนางชมัยภร ซึ่งปรากฏอยู่ทั้งบทสนทนาและบทบรรยายความ ดังตัวอย่างเช่น

ก. ซ้ำคำโดยใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมาย

ตัวอย่างที่ 1

- เด็กๆ เห็นคุณปู่ประจำซอยตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ พอจำความได้ ถ้าไม่เห็นคุณปู่ขับรถก็จะเห็นคุณปู่เดินเร็ว ๆ กลับไปกลับมาอยู่ในซอย (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 11)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ เด็ก ” และ “ เล็ก ” เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่ามีเด็กหลายคนที่เห็นคุณปู่ และเห็นตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆอายุยังไม่มากนักพอจะจำความได้

ตัวอย่างที่ 2

- เขาก็เป็นแบบฉบับของผู้ชายไทยแท้ ๆ ผู้สืบสายเลือดมาจากวีรชนบางระจันโน่นแน่ะ เพียงแต่ว่าเขาไม่ได้เกิดสิงห์บุรี แต่ก็อยู่แถว ๆ สิงห์บุรีนั่นแหล่ะ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ แท้ ” และ “ แถว ” เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่ากลางหาวซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องเป็นผู้ชายไทยแท้ ไม่มีเชื้อสายอื่นปน เพียงแต่บ้านไม่ได้อยู่สิงห์บุรีอย่างชาวบางระจันแต่อยู่แถวๆนั้น คือ ไม่ไกลจากสิงห์บุรีนัก

ตัวอย่างที่ 3

- พอแม่บอกว่าปวดท้องจะออกลูก พ่อก็นึกว่าแม่พูดเล่น ไม่พาไปโรงพยาบาลสักทีพอจวนตัวจริง ๆ พ่อก็เลยพาไปไม่ทัน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ จริง ” เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายว่า แม่เกือบจะคลอด พ่อถึงจะพาแม่ไปหาหมอ ก็เลยไปไม่ทันต้องคลอดกันที่กระท่อมกลางทุ่งนา

ตัวอย่างที่ 4

- พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ต่างเรียกเขาสั้น ๆ ว่า " หาว " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 17)

ตัวอย่างจากเรื่อง วุ่นวายสบายดี คำว่า " พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ " เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่า ทั้งพี่ เพื่อน และน้อง ซึ่งมีหลายคนกล่าวรวมว่าทุกคน ต่างก็เรียกเฉพาะคำท้ายของชื่อกลางหาว ว่า " หาว " ทั้งนั้น

ตัวอย่างที่ 5

- " ตัวมันควายดี เวลามีสัตว์ใหญ่ ๆ มาจะได้อาศัยแรงมัน " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 17)

ตัวอย่างจากเรื่อง วุ่นวายสบายดี คำว่า " ใหญ่ " เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่า สัตว์ที่กล่าวถึงเป็นสัตว์ตัวโตมาก

ตัวอย่างที่ 6

- เขาหมุนเลขตามเบอร์บนแผ่นสเตนเลส รอเรียกอยู่พักหนึ่งจึงมีคนรับโทรศัพท์ เป็นเสียงของผู้ชายอายุมาก " คืออย่างนี้นะครับ ผมเป็นสัตวแพทย์..." เขาพูดได้เพียงเท่านี้ ก็มีเสียงพูดตอบมาว่า " เดี๋ยวก่อนนะ ๆ " แล้วหูโทรศัพท์ก็ถูกวางดังโครม กลางหาวรู้สึกโกรธนิด ๆ ก็เลยตัดสินใจไม่โทรศัพท์อีก จนกระทั่งตอนเช้า เขาไปเห็นเจ้าไก่เตี้ยสีขาวยืนทำตาปริบ ๆอยู่ในกรงนั่นแหละเขาจึงนึกอยากโทรศัพท์ขึ้นมาอีกด้วยความสงสารมัน แต่งานก็ยุ่งจนเขาไม่มีวลา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 31)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า " ปริบ " เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่า เจ้าไก่เตี้ยที่อยู่ในกรงยืนกะพริบตาหลาย ๆ ครั้ง เหมือนจะขอให้สัตวแพทย์กลางหาวติดต่อเจ้าของให้อีกครั้ง

ตัวอย่างที่ 7

- ความรู้สึกโกรธผู้ชายแก่ ๆ คนหนึ่งกับผู้หญิงสาวสวยผู้รักหมาอีกคนหนึ่งก็ลดลงกลายเป็นความขำ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 63)

ตัวอย่างจากเรื่อง วุ่นวายสบายดี คำว่า “ แก่ ” เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายให้เห็นว่า ผู้ชายคนนั้นเป็นผู้ชายที่มีอายุมากแล้ว

ตัวอย่างที่ 8

- เธอก้มลงเก็บของ เฌอยังนั่งมองอย่างใจเย็น เขาเปิดไฟกระพริบให้สัญญาณ รถคันหลังเริ่มบีบแตร “ ปี๊น ๆๆๆๆ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่อง ห้องนี้รื่นรมย์ คำที่ขีดเส้นใต้เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายว่า รถที่บีบแตรนั้นบีบหลายครั้งติดต่อกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนที่ขับรถตามมาเริ่มไม่พอใจที่รถคันหน้าไม่แล่นไปสักที

ตัวอย่างที่ 9

- วินกับวันเลิกเตะบอล วิ่งเขาไปหาและตะโกนว่า “ ลุงไม้มา ๆ ” พี่ไม้ตรงเขามากอดหลานทั้งสอง แล้วทำท่าชกต่อย “ ว่างไง... เป็นหนุ่มแล้ว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 150)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำที่ขีดเส้นใต้เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นความหมายว่า ทั้งวินและวันต่างก็เรียกลุงไม้พร้อมกันหลายๆครั้ง

ตัวอย่างที่ 10

- หนูไม่สนใจล่ะค่ะว่าพ่อพูดว่าอะไร พอพ่อออกไปนอกห้องหนูก็รีบเปิดกระเป๋า เอารูปยายออกมา แล้วหนูก็ร้องไห้ ๆ ๆ ๆ ๆ ร้องไห้กับรูปยายนั่นแหละ หนูไม่รู้จะร้องกับใครนี่คะ รูปแม่หนูก็เอามา แต่หนูก็ยังเห็นแม่เป็นนางฟ้าที่อยู่ไกลแสนไกลเหมือนเดิม (ชมัยภร แสงกระจ่าง,

2547ค: 17)

ตัวอย่างจากเรื่องริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง คำว่า “ ร้องไห้ ๆ ๆ ๆ ๆ ” เป็นการใช้คำซ้ำแบบใช้ไม้ยมก (ๆ) เพื่อเน้นปริมาณและความหมายให้เห็นว่า ตัวละครในเรื่องร้องไห้มาก

ข. ซ้ำคำแบบที่มีคำอื่นมาคั่นคำที่จะซ้ำเอาไว้

ตัวอย่างที่ 1

- บังเอิญน้ำตาลสาดทรายไปตรงหน้า ไอ้มดแดงเข้า ทรายเม็ดหนึ่งเม็ดเดียวเท่านั้นแหละเข้าตามมันพอดี ก็เลยลงไปร้องชักดิ้นชักงออยู่ที่พื้น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 31)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน คำที่ขีดเส้นใต้ จะเห็นได้ว่าเป็นการซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สาม คือ คำว่า “ ชัก ” โดยมีคำอื่นมาคั่น “ ชักดิ้นชักงอ ” หมายถึง ลงไปนอนดิ้นกระตุกพราดๆ (มติชน, 2547: 265)

ตัวอย่างที่ 2

- แล้วนี่ชักมาแล้วกี่หน น้ำตาลพยายามนับนิ้ว แต่ยิ่งนับก็ยิ่งงง ห้าหกเจ็ดแปดครั้งมิน่าล่ะ การเรียนของน้ำตาลถึงได้ตกต่ำลงไปเรื่อยๆสายตาเพื่อน,นักเรียนในห้องถึงได้ดูถูกดูแคลนน้ำตาลขนาดนั้น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 97)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน คำที่ขีดเส้นใต้ จะเห็นได้ว่าเป็นการซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สาม คือ คำว่า “ ดู ” โดยมีคำอื่นมาคั่น “ ดูถูกดูแคลน ” หมายถึง แสดงอาการหรือพูดเป็นเชิงดูหมิ่นหรือเหยียดหยามคนอื่น (มติชน, 2547: 326)

ตัวอย่างที่ 3

- “ เดือนตำ อะไรน่ะ ” “ ยา ” แม่ตอบ ชายตามาทางน้ำตาลนิด ๆ น้ำตาลสะดุ้ง หัวไช โป๊ตำนี่นะเป็นยา “ ของยายน้ำตาลล่ะสิ ” ป้าแขกว่า แม่ไม่ตอบตั้งหน้าตั้งตาตำต่อไป น้ำตาลไม่อยากนั่งดูอะไรที่ตำหูตำตาแบบนั้นก็เลยขึ้นห้องนอนไป (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 123)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน คำที่ขีดเส้นใต้จะเห็นได้ว่าเป็นการซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สาม คือ คำว่า “ ตั้ง ” โดยมีคำอื่นมาคั่น “ ตั้งหน้าตั้งตา ” หมายถึง มุ่งหน้า , ตั้งใจทำ , ทำอย่างจริงจัง , มุ่งมั่น (ราชบัณฑิตยสถาน , 2546 : 449) และคำว่า “ ตำ ” เป็นการซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สาม โดยมีคำอื่นมาคั่น “ ตำหูตำตา ” หมายถึง ปรากฏชัดแก่ตา , ตำตา ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 462)

ตัวอย่างที่ 4

- ผู้อำนวยการคำนวณพยักหน้า เขางงกลับสิ่งที่ ดร.สารภีสนใจ แต่พยายามปะติดปะต่อเรื่อง “ ทำไม ท่านรองพิรัชพันธุ์สนใจหรือ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 113)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม คำที่ขีดเส้นใต้จะเห็นได้ว่าเป็นการซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สาม คือ คำว่า “ ปะ ” โดยมีคำอื่นมาคั่น “ ปะติดปะต่อ ” หมายถึง เอาสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ มาติดมาต่อกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 684)

ค. การซ้ำคำแบบเน้นเสียง

ตัวอย่าง 1

- ฉันไม่รู้ตัวเองว่าได้เปลี่ยนไปแค่ไหนเพราะตัวยุ่งสองตัวนั้น เขาก็ไม่เคยออกปากบ่นอะไรสักคำที่เกี่ยวกับสารรูปของฉัน จนกระทั่งวันหนึ่งวินถามว่า “ แม่ๆ ทำไมแม่ของหนูจอยเขาปากแดง ” พร้อมกับที่วันถามว่า “ แม่ทำไมหน้าด๊ำดำ ” ผู้หญิงที่ปรากฏในกระจกหลังจากวันเวลาผ่านไปเกือบสิบปี คือ นังแจ๋วของบ้านที่หัวหูยุ่ง หน้าไร้ความแจ่มใส และดวงตาแห้งผาก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 24)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำว่า “ ด๊ำดำ ” เป็นการซ้ำคำแบบเน้นเสียง เป็นการเปรียบเสียงโดยใช้เสียงวรรณยุกต์ตรีเข้ามาช่วยเพื่อทำให้เสียงคำว่า “ ดำ ” นั้นสูงขึ้น ทำให้เห็นว่าหน้านั้นดำมากไม่ใช่ดำธรรมดา

ตัวอย่างที่ 2

- “ เพลงโหมโรงล่องเรือพระนครสามชั้น ” เด็ก ๆ ก็ทำตาโต ใครคนหนึ่งบ่นลอยๆว่า “ ชื่อย้าว...ยาว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 132)

ตัวอย่างจากเรื่อง คุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ ชื่อย้าว...ยาว ” เป็นการซ้ำคำแบบเน้นเสียง เป็นการเปรียบเสียงโดยใช้เสียงวรรณยุกต์ตรีเข้ามาช่วยเพื่อทำให้เสียงคำว่า “ ยาว ” นั้นสูงขึ้น ทำให้เห็นว่าชื่อเพลงนั้นยาวมาก

2. การใช้คำซ้อน

การใช้คำซ้อน หมายถึง การนำคำสองคำมาซ้อนกัน อาจเป็นคำที่มีความหมายหรือเสียงใกล้เคียงกัน หรือเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันมาซ้อนกัน แล้วเกิดความหมายใหม่มี 2 ประเภทคือ

2.1 คำซ้อนเพื่อเสียง เป็นการซ้อนเพื่อประโยชน์ทางเสียง ทำให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น คำซ้อนที่นำมาซ้อนอาจจะไม่มีความหมายเลยทั้งสองคำ เช่น โลเล หรืออาจมีความหมายเพียงคำใดคำหนึ่ง เช่น มอมแมม หรือเป็นคำซ้อนที่มีความหมายทั้งสองคำ แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง เป็นต้น (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 62)

ตัวอย่าง

- แม่ยิ้ม ๆ แต่ท่าทางวิตกกังวลเล็กน้อย ทำปากพะงาบ ๆ เป็นประโยคเดิมที่พูดมาตั้งแต่โก้แต่งตัวเสร็จว่า อย่าซนนะลูก ยังกะว่าโก้นี่เป็นเด็กเหลวไหลเสียเต็มประดา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ก: 146)

ตัวอย่างจากเรื่องป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ “ เหลวไหล ” เป็นคำซ้อนที่มีความหมายทั้งสองคำ คือ เหลว หมายถึง มีลักษณะอย่างน้ำ , เป็นน้ำ , ไม่ได้เรื่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1306) ส่วน ไหล หมายถึง เคลื่อนที่ไปอย่างของเหลวเช่นน้ำ , เลื่อนไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1317) แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เพราะคำว่า “ เหลวไหล ” หมายถึง ไม่เป็นสาระ เช่น พูดแต่เรื่องเหลวไหล , เลอะเทอะ เช่น เป็นคนเหลวไหล , เชื่อถือไม่ได้ เช่น พูดจาเหลวไหล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1306) แต่ “ เหลวไหล ” มีเสียงพยัญชนะเหมือนกัน คือ หล จึงจัดเป็นคำที่ซ้อนเพื่อเสียง

2.2 คำซ้อนเพื่อความหมาย เกิดจากการนำคำเดียวที่มีความหมายสมบูรณ์และมีใช้ภาษามาซ้อนกัน คำทั้งคู่ต้องมีความหมายคล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 62)

ตัวอย่างที่ 1

- พักผ่อนพอหาย<u>เหนื่อยล้า</u>จากนั่งรถแล้ว อาโต้งก็ชวนเด็ก ๆ ไปริมน้ำ ซึ่งเป็นลำคลองเล็กๆที่ไหลผ่านข้างบ้านของอาหวาน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 70)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต เป็นการใช้คำว่า “ เหนื่อย ” หมายถึง รู้สึกอ่อนแรงลง , อิดโรย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1303) และคำว่า “ ล้า ” หมายถึง หย่อนแรงหรือกำลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1004) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ อ่อนแรงหรืออ่อนล้ากำลังลง

ตัวอย่างที่ 2

- ลำเนาลดตัวลงจากเก้าอี้ เข้าเคลื่อนตัวเข้าไปชิดเก้าอี้หญิงชราประนมมือกราบลงบนตักอย่างไม่เคอะเขิน ท่าทางของเขาทำให้คนที่มองอยู่แปลกใจไปตามๆกันคุณยายนึกถึง<u>โคตรเหง้าเหล่ากอ</u> “ ลูกใครนะ...สอนมาดี ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 248)

ตัวอย่างจากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว เป็นการใช้คำว่า “ โคตร ” หมายถึง วงศ์สกุล, เผ่าพันธุ์, ต้นสกุล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 269) “ เหง้า ” หมายถึง ต้นวงศ์(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1300) และ “ เหล่ากอ ” หมายถึง เชื้อสาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1306) ซึ่งคำทั้งสามมี

ความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ เชื้อสายต้นวงศ์สกุล

ตัวอย่างที่ 3

- “ แม่จ๋าๆ ” น้ำตาลตะโกนเรียกแม่จนเสียงแหบแห้ง น้ำตาไหลหลั่งมาจากไหนนักไม่รู้ “ แม่อย่าทิ้งหนูไป ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 21)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน เป็นการใช้คำว่า “ ไหล ” หมายถึง เคลื่อนที่ไปอย่างของเหลว เช่น น้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1317) และคำว่า “ หลั่ง ” หมายถึง ไหลลงหรือทำให้ไหลลงไม่ขาดสาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1273) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ หลั่งไหลลงมาไม่ขาดสาย

ตัวอย่างที่ 4

- “ ดูสิ...ยายเด็กคนนี้ไม่มีความทรงจำเลย ครูเพิ่งบอกไปหยกๆว่าอย่าเที่ยวพูดไปเรื่องไร้สาระอย่างนี้ ครูพูดจบปั๊บก็สวนขึ้นมาเลย เหลวไหลไร้สาระเหมือนเดิม ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 27)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน เป็นการใช้คำว่า “ เหลวไหล ” หมายถึง ไม่เป็นสาระ , เชื่อถือไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1306) ซึ่งมีความหมายเดียวกับ “ ไร้สาระ ” มาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ พูดจาไม่มีสาระเชื่อถือไม่ได้

ตัวอย่างที่ 5

- น้ำตาลตอบออกไปอย่างอ่อนหวานว่า “ ไม่เป็นไรค่ะ ” แต่พอแม่เงียบเสียงไป น้ำตาลก็เอายายเพื่อนมาขยำขยี้ใหม่จนหัวหูยุ่งเหยิง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 31)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน เป็นการใช้คำว่า “ ขยำ ” หมายถึง บีบแล้วคลายมือสลับกัน (มติชน, 2547: 118) และคำว่า “ ขยี้ ” หมายถึง บี้หรือถูไปมาซ้ำๆ (มติชน, 2547: 118)

ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ บีบหรือบี้ไปมา

ตัวอย่างที่ 6

-ช่างเป็นโลกที่แม่เลือกแล้วว่าเหมาะสมสำหรับพวกเรา เพราะรอบๆตัวพวกเรานั้นเป็นพุ่มพงต้นไม้ใบหญ้า (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 12)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน เป็นการใช้คำว่า “ พุ่ม ” หมายถึง ลักษณะของกิ่งก้านต้นไม้ที่รวมกันเป็นรูปอย่างรูปพนมมือหรือสิ่งอื่นที่มีลักษณะเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 796) และคำว่า “ พง ” หมายถึง ดงหญ้าหรือดงไม้ที่เป็นหมู่ ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 753) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ต้นไม้ที่มีลักษณะเป็นพุ่มหรือเป็นดงหญ้า

ตัวอย่างที่ 7

- “ ไอ้หมาระยำ ” เขาเรียกแม่อย่างนี้ก่อนเดินแกว่งไม้ในมือกลับไปอย่างโมโหโกรธา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 43)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน เป็นการใช้คำว่า “ โมโห ” หมายถึง โกรธ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 883) และคำว่า “ โกรธา ” หมายถึง โกรธ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 156) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายเหมือนกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ โกรธหรือโมโห นอกจากนี้ยังเพิ่มพยางค์ในคำว่า โกรธ หนึ่งพยางค์ เป็น โกรธา 2 พยางค์ เพื่อให้สมดุลกับโมโหที่มี 2 พยางค์

ตัวอย่างที่ 8

- เพื่อนของพ่อคนนี้สนใจหนังสือเสียยิ่งกว่าพ่อของเขา แต่ฐานะทางเศรษฐกิจสู้พ่อของเขาไม่ได้ซ้ำยังเป็นชายโสดไม่แต่งงานแต่งการ หนังสือของคุณลุงลายสือหลายเล่มจึงมารวมอยู่ในห้องหนังสือของพ่อเขาด้วย (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 22)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ เป็นการใช้คำว่า “ แต่งงาน ” หมายถึง ทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นผัวเมียตามประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 479) และคำว่า “ แต่งการ ” (กวี) หมายถึง แต่งงาน พบจากเรื่องอิเหนา เช่น “ ตามสารซึ่งจะให้ไปแต่งการยังสถานกาหลังกรุงศรี” (มติชน, 2547: 387) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายเหมือนกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ แต่งงาน

ตัวอย่างที่ 9

- อาจเป็นไปได้ว่าบรรพบุรุษวีรชนของเขาอพยพหนีความขมขื่นเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการเป็นวีรชนมาอยู่ที่อ่างทองนี่ก็เป็นไปได้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ อพยพ ” หมายถึง ย้ายครอบครัวจากถิ่นหนึ่งไปอยู่อีกถิ่นหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1330) และคำว่า “ หนี ” หมายถึง ไปเสียให้พ้น , หลีกไปให้พ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1250) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ย้ายครอบครัวหนี

ตัวอย่างที่ 10

- วันแรกที่ย่างเท้าก้าวไปโรงเรียน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ ย่างเท้า ” หมายถึง ยกเท้าก้าวไป , เดิน , ย่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 902) คำว่า “ ก้าว ” หมายถึง ยกเท้า , ย่างไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 118) และ คำว่า “ ไป ” หมายถึง เคลื่อนออกจากที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 722) ซึ่งคำทั้งสามมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ เดินไป

ตัวอย่างที่ 11

- เพราะผิวขาวอาจทำให้คนไข้ไม่ตระหนกตกใจมากนัก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 16)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ ตระหนก ” หมายถึง หวาด , ผวา , สะดุ้ง , ตกใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 428) และคำว่า “ ตกใจ ” หมายถึง สะดุ้งขึ้นโดยไม่รู้ตัว เมื่อได้ยินเสียงดังๆหรือมีใครมาถูกต้องตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 420) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ตื่นตกใจ

ตัวอย่างที่ 12

- ปรากฏว่าทะลุหนังสองชั้นที่เขาดึงไว้ และเข็มทะลุโผล่อีกด้านหนึ่ง

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 18)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ ทะลุ ” หมายถึง เกิดเป็นรูหรือทำให้เป็นรูอีกข้างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 516) และคำว่า “ โผล่ ” หมายถึง ผุดขึ้น , สูงขึ้น , ยื่นออกให้ปรากฏ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 745) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ยื่นหรือโผล่ไปอีกข้างหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 13

- เขามองชายชราหิ้วกล่องกระดาษออกไปจากร้านด้วยความรู้สึกสลดหดหู่

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 20)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ สลด ” หมายถึง สังเวชใจ , รู้สึกรันทดใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1137) และคำว่า “ หดหู่ ” หมายถึง ห่อเหี่ยวไม่ชื่นบาน , สลดใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1240) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ เศร้าหมองจนอ่อนเปลี้ยเพลียใจ (มติชน, 2547: 844)

ตัวอย่างที่ 14

- จากนั้นก็เป็นเสียงกระแทกหูดังโครมจนแก้วหูของเขาสะท้านสะเทือน

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 39)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ สะท้าน ” หมายถึง รู้สึกเย็นเยือกเข้าหัวใจ ทำให้ครั่นคร้าม หรือหวั่นกลัวจนตัวสั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1152) และคำว่า “ สะเทือน ” หมายถึง มีอาการเหมือนไหวหรือสั่นเพราะถูกกระทบกระทั่ง (ราชบัณฑิตยสถาน , 2546: 1152) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ สั่นสะเทือนไปหมด

ตัวอย่างที่ 15

- เจ้าของเป็นหญิงสาวสวย<u>ร้องห่มร้องไห้</u>เรียกชื่อเขาอย่างคุ้นเคย

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 42)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำว่า “ ร้องห่ม ” หมายถึง ร้องร่ำอย่างน้อยอกน้อยใจ มักใช้คู่กับคำ ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 928) และคำว่า “ ร้องไห้ ” หมายถึง อาการที่น้ำตาไหลเพราะประสบอารมณ์อารมณ์อันแรงกล้า เช่น เจ็บปวด เศร้าโศก ดีใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 928) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ร้องร่ำอย่างน้อยอกน้อยใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 928)

ตัวอย่างที่ 16

- เขารู้สึกว่าอภิชนมีอะไร<u>แปลกประหลาด</u>ขึ้นทุกที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 51)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำ “ แปลก ” หมายถึง แตกต่างไปจากที่เคยคิดเคยรู้ เคยเห็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 718) และคำว่า “ ประหลาด ” หมายถึง แปลกผิดปรกติหรือมิได้คิดคาดหมายว่าจะเป็นไปได้ , น่าพิศวง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 667) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ผิดแปลกไปจากปกติ

ตัวอย่างที่ 17

- “ วิ่งกันไปวิ่งกันมาดู<u>ขี้ริ้วขี้เหร่</u>พิลึกล่ะครับ ผมว่าไม่มีใครเอาไปเลี้ยงหรอก ”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 129)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี เป็นการใช้คำ “ ขี้ริ้ว ” หมายถึง ไม่สวย, ไม่งาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 190) และ “ ขี้เหร่ ” หมายถึง ไม่สวย, ไม่งาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 191) ซึ่งคำทั้งสองเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันและมักใช้คู่กันเพื่อให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ไม่สวย

ตัวอย่างที่ 18

- เชียงใหม่ยังเป็นกรุงเทพฯแห่งที่สองเหมือนทุกครั้งที่ศิขราขึ้นมาเยี่ยมเยือน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม เป็นการใช้คำ “ เยี่ยม ” หมายถึง ไปถามข่าวทุกข์สุข, ไปหา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 915) และคำว่า “ เยือน ” หมายถึง เยี่ยม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 916) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ไปมาหาสู่ถามข่าวคราว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 916)

ตัวอย่างที่ 19

- “ ท่านรองมีอะไรหรือ.... ” คุณสมชายนิ่ง ความแคล่วคล่องว่องไวทำให้เขาตอบไปในทันทีว่า “ ไม่มีอะไรหรอกฮะ...ท่านรองให้ผมถาม ๆดู ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 110)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม เป็นการใช้คำ “ แคล่วคล่อง ” หมายถึง ว่องไว, สามารถทำได้รวดเร็ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 267) และคำว่า “ ว่องไว ” หมายถึง รวดเร็ว , คล่องแคล่ว , ปราดเปรียว , ปราดเปรื่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1056)ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ว่องไวสามารถทำได้รวดเร็ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 226)

ตัวอย่างที่ 20

- เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่หน้าประตู ซักถามเขาแบบระแวงแคลงใจ “ ไปไหน ” แถมด้วยสายตาดูแคลนอีกต่างหาก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 167)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม เป็นการใช้คำ “ ระแวง ” หมายถึง แคลงใจ , ชักจะสงสัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 937) และคำว่า “ แคลงใจ ” หมายถึง ไม่แน่ใจหรือวางใจลงไปได้เพราะออกจะสงสัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 267) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ สงสัย

ตัวอย่างที่ 21

- แรมนั้นมีชื่อจริงว่า ทิวา แต่ด้วยความที่เขาเป็นคนชอบร่อนเร่พเนจรเป็นนิจศีล ใครต่อใครก็เลยตั้งชื่อให้เขาว่า รอนแรม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 33)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี เป็นการใช้คำ “ ร่อนเร่ ” หมายถึง เที่ยวเตร่ไปไม่เป็นกำหนดที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 929) และคำว่า “ พเนจร ” หมายถึง ร่อนเร่ไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 755) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ท่องไปไม่เป็นที่

ตัวอย่างที่ 22

- ปู่หวาดมองดูผู้ชายแปลกหน้าคนใหม่อย่างสำรวจตรวจตรา และยังเก็บความรู้สึกอยากรู้อยากเห็นไว้ได้ แต่สำหรับย่ามีแล้ว การที่แกยึดเอาครูมาดีเป็นดั่งลูกหลาน ทำให้แกไม่พอใจผู้ชายคนที่ไม่รู้หัวนอนปลายเท้านี้ขึ้นมาทันที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 42-43)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี เป็นการใช้คำ “ สำรวจ ” หมายถึง ตรวจสอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1189) และคำว่า “ ตรวจตรา ” หมายถึง พิจารณาดูให้รอบคอบถี่ถ้วน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 426) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน

ตัวอย่างที่ 23

- เรื่องของคุณอธิปไตยทำให้วงเหล้าเดือดร้อนหนัก เพราะอยู่ใกล้ชิดสถานการณ์

ครูใหญ่เป็นคนให้ข้อมูลเบื้องต้น ที่เหลือเป็นข้อมูลคาดการณ์ที่ต้องซุบซิบนินทาเอาเอง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 135)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี เป็นการใช้คำ “ ซุบซิบ ” หมายถึง พูดกันเบา ๆ ไม่ต้องการให้คนอื่นได้ยิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 382) และคำว่า “ นินทา ” หมายถึง คำติเตียนลับหลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 588) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ พูดติเตียนลับหลังโดยไม่ต้องการให้ผู้อื่นได้ยิน

ตัวอย่างที่ 24

- ดอกลำไยดอกเล็กๆ สีนวลปรากฏเป็นทั่วทุกต้นลำไยของทิดไผ่และผู้ใหญ่ดำ คนในหมู่บ้านตื่นเต้นกันทั่วหน้า ชื่อเสียงของแรมเริ่มกระฉ่อนไปทั้งหมู่บ้าน ทำให้ไอ้กิ้งกือหงุดหงิดงุ่นง่าน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 136)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี เป็นการใช้คำ “ หงุดหงิด ” หมายถึง มีอารมณ์เสียอยู่เสมอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1239) และคำว่า “ งุ่นง่าน ” หมายถึง โกรธฮึดฮัด , กระวนกระวายผุดลุกผุดนั่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 279) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น คือ กระวนกระวายหรืออารมณ์เสียอยู่เสมอ

ตัวอย่างที่ 25

- ฉันอยากจะตำหนิเขาที่ไม่ช่วยฝึกลูกให้มีวินัย แต่พออ้าปากจะประท้วงเห็นรอยยิ้มของเขาที่มีให้ลูก ฉันก็ใจอ่อน “ งั้นลูกเก็บทางหน้าบ้านนะ.... ” ฉันว่า “ ช่วยกัน บ้านแม่จะได้ไม่รก ” ฉันก้มลงกวาดข้าวของ แต่พอหันไปอีกครั้งสามคนพ่อลูกก็ออกไปกลิ้งอยู่ที่สนามเสียแล้ว ได้ยินแต่เสียง “ พ่อค้าบ ๆ ” ดังอยู่ลั่นบ้าน นั่นเป็นวันที่เขายินดีปรีดานักที่โลกส่วนตัวกลับมาเป็นของเขาโดยสมบูรณ์ (ชมัยภร กระจ่าง, 2546ค: 23)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการใช้คำ “ ยินดี ” หมายถึง ชอบใจ , ดีใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 906) และคำว่า “ ปรีดา” หมายถึง อิ่มใจ , ปลื้มใจ , ยินดี

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 67) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ดีใจหรือปลื้มใจ

ตัวอย่างที่ 26

- เมียผมเป็นไข้หวัดใหญ่อยู่นานถึงสิบห้าวัน เป็นช่วงระยะเวลาแห่งความขมขื่นทุกข์ทรมานที่แท้จริงของผม มันเข้ามาในบ้านผมทุกวัน มารับลูกไปโรงเรียน และกลับมาให้ผมรับรู้อีกครั้งในตอนเย็นเพื่อส่งลูกผมเข้าบ้านลูกสองคนมีความสุขมากผิดปกติเพราะได้เล่นบอลทุกเย็นกว่ามันจะกลับไปก็มืดค่ำ ผมได้ยินแต่เสียงลูกเรียกมัน " น้าวัฏคร้าบ ๆ " มันทำให้ผมปวดร้าวไปทั้งอก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 196)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการใช้คำ " ทุกข์ " หมายถึง ความไม่สบายกายไม่สบายใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547: 434) คำว่า " ทรมาน" หมายถึง ทำให้ลำบาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547: 411) และคำว่า " ขมขื่น " หมายถึง ระทมทุกข์ใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547: 116) ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ความเดือดร้อนแสนสาหัส (มติชน, 2547: 434)

ตัวอย่างที่ 27

- ไพรกว้างมาถึงในเวลาไม่นานนัก ฉันลงไปรอที่หน้าบ้านด้วยชุดเดิมในขณะที่พี่ผกาแอบมองทางช่องหน้าต่างด้วยความอยากรู้อยากเห็น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ข: 183)

ตัวอย่างจากเรื่องมิ่งมิตรในสวนดอกไม้ เป็นการใช้คำ " อยากรู้ " อยาก หมายถึง ปรารถนา , ต้องการ , ประสงค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 897) รู้ หมายถึง แจ้ง , เข้าใจ , ทราบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 699) ดังนั้น อยากรู้ หมายถึง ต้องการที่จะเข้าใจ , ต้องการที่จะทราบ และคำว่า " อยากเห็น " เห็น หมายถึง อาการของตาที่ประสบรูป , ปรากฏแก่ตา , ปรากฏแก่ใจ , คิดรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 876) อยากเห็น หมายถึง ปรารถนาที่จะได้ปรากฏแก่ตา ซึ่งคำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ปรารถนาที่จะทราบโดยปรากฏแก่สายตา

3. การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ฯลฯ เป็นคำที่นำมาใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทย และไม่สามารถหาคำไทยที่เหมาะสมมาใช้แทนได้ (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519: 78)

ตัวอย่างที่ 1

- “ … มีหวี มีลิปสติกทีทาปาก มีกระจก เอ...แต่เราก็หวีผมได้จริงๆนี่ค่ะ คุณปู่ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 44-45)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ ลิปสติก ” (Lipstick) หมายถึง เครื่องสำอางชนิดหนึ่งสำหรับทาริมผีปากให้เป็นสีต่าง ๆ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 776)

ตัวอย่างที่ 2

- “ เขาเรียกทรัมเปต ” อาตู้ว่า เด็ก ๆขมวดคิ้ว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 107)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ ทรัมเปต ” (Trumpet) หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเป่ามีเสียงแหลม เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 413)

ตัวอย่างที่ 3

- ขนาดอยู่บ้านนอกคอกนาขนาดนี้ แกยังมีรถแทรกเตอร์ เครื่องสีข้าว เครื่องฝัดข้าว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ แทรกเตอร์ ” (Tractor) หมายถึง รถทุ่นแรงมี 2 แบบ คือ แบบตีนตะขาบ และแบบล้อใหญ่ ใช้ในการไถ ถากถาง ขุดโค่น เกลี่ย เป็นต้น เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 442)

ตัวอย่างที่ 4

- “ แก่แล้วเล่นโจ๊กเป็นด้วย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ โจ๊ก ” (Joke) หมายถึง ตลก , น่าขัน , ชวนหัวเราะ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 242)

ตัวอย่างที่ 5

- “ ฮัลโหล พูดกับใครคะ ” เสียงรับโทรศัพท์นั้นเป็นผู้หญิงสาว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ฮัลโหล ” (Hello) หมายถึง เสียงทักทายกัน เช่น เวลาพูดโทรศัพท์ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 997)

ตัวอย่างที่ 6

- “ นี่หมาจริงๆนะ ” เขาบอก “ ไม่ใช่หมาตุ๊กตาหรือคอมพิวเตอร์ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ คอมพิวเตอร์ ” (Computer) หมายถึง เครื่องคำนวณอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถคำนวณได้ตามข้อมูลคำสั่งที่ป้อนเข้าไป เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 177)

ตัวอย่างที่ 7

- “ ไม่เป็นไรหรอกฮะ ” อภิชนว่า “ ผมไม่มายด์อยู่แล้ว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ มายด์ ” (Mind) หมายถึง ถือเป็นอารมณ์ , วิตก (คำภาษาปาก) เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 680)

ตัวอย่างที่ 8

- การ์ดใบนั้นถูกนำวางไว้บนโต๊ะของเธอ ก่อนเธอจะเดินเข้าห้องเรียน มันน่าเจ็บใจที่วันนั้นเธอสลับที่นั่งกับเหมือนใจ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ง: 46)

ตัวอย่างจากเรื่องพระอาทิตย์คืนแรม คำว่า “ การ์ด ” (Card) หมายถึง บัตร, นามบัตร, บัตรเชิญ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 80)

ตัวอย่างที่ 9

- “ เดี๋ยวเชิญคุณลุงที่เทอเรสนะฮะ... ผมจะไปขอป้านวลเตรียมกาแฟ ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 22)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ เทอเรส ” (Terrace) หมายถึง นอกชาน,ระเบียง เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 439)

ตัวอย่างที่ 10

- มีเต็นท์ใหญ่หลายเต็นท์ตั้งเรียงกันไปในสนาม แต่ละเต็นท์มีโต๊ะวางสินค้าอยู่เป็นจุดๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 28)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ เต็นท์ ” (Tent) หมายถึง ที่พักหรือที่อาศัยอยู่ชั่วคราวเคลื่อนย้ายได้ มักทำด้วยผ้าใบใช้ขึงกับเสาหรือหลัก เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 382)

ตัวอย่างที่ 11

- “ ซับซ้อนซ่อนเงื่อนอะไรไม่รู้ ให้ฟังเพลงหรือไม่ก็ให้อ่านเท็กซ์ไปเสียเลยจะดีกว่า ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 66)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ เท็กซ์ ” (Text) มาจาก Textbook หมายถึง ตำราเรียน เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (New Model English – Thai Dictionary, 2544: 770)

ตัวอย่างที่ 12

- “ ตกลงไปมั้ยฮะ ” “ ขอกรรดูโปรแกรมตอนเปิดเทอมก่อนนะคะ .... ถ้าอยู่ในช่วงที่ไม่เปิดซัมเมอร์ก็ไปได้ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 149)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ โปรแกรม ” (Program) หมายถึง รายการ, กำหนดการ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 574)

ตัวอย่างที่ 13

- ป้านวลส่ายหน้าและเดินไปมองเฌอที่นอนหลับอยู่ที่โซฟาห้องรับแขกเหมือนเดิม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 175)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ โซฟา ” (Sofa) หมายถึง เก้าอี้นวมขนาดยาวนั่งได้หลายคน เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 293)

ตัวอย่างที่ 14

- เด็กหนุ่มสาววัยสิบเจ็ดสิบแปดปียืนคุยกันเป็นกลุ่มๆ อยู่บนฟุตบาธจากเพียงกลุ่มสองกลุ่มในตอนแรกก็ค่อยๆเพิ่มมากขึ้นเป็นสี่ห้ากลุ่ม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 175)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ฟุตบาธ ” (Foot Bath) หมายถึงทางเท้า เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 646)

ตัวอย่างที่ 15

- ตอนนั้นเองเขาถามเธอว่า เขาจะไปหาซื้อของกินได้ที่ไหน “ ร้านเจ๊กิม ” เธอบอก “ ซูปเปอร์มาร์เก็ตของที่นี่แหละ ” เธอบอกหัวเราะ ๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 44)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ ซุปเปอร์มาร์เก็ต” (Supermarket) หมายถึง แผนกหรือร้านสมัยใหม่ที่ขายของชำ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 290)

ตัวอย่างที่ 16

- “ ลูกสาวผมชื่อสายน้ำ ” เขาบอกกับแรม แรมหยุดมือที่กำลังทำงานทันที “ ชื่อเพราะพี่สนก็โรแมนติกเหมือนกันนะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 55)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ โรแมนติก ” (Romantic) หมายถึง มีลักษณะอันเกี่ยวด้วยความรัก เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 753)

ตัวอย่างที่ 17

- ชาวบ้านต่างจับจองที่นั่งคอยเวลาหกโมงเย็น เสียงผัดกับข้าว เคาะกระทะโป๊ก ๆ อยู่กลางสนาม หลายคนกลืนน้ำลายเอื๊อกๆ พนักงานเริ่มเสิร์ฟข้าวเกรียบกุ้งก่อนเป็นออเดิร์ฟ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 165)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ ออเดิร์ฟ ” (Horsd'oeuvres) หมายถึง อาหารเรียกน้ำย่อย ปกติเสิร์ฟก่อนอาหารจานหลัก (ในรายการอาหารแบบตะวันตก) เป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศส (มติชน, 2547: 958)

ตัวอย่างที่ 18

- พอทิดทองลงจากเวที อาหารจานแรกก็มาเสิร์ฟเป็นผัดถั่วงอก มีเสียงบ่นว่าโต๊ะจีนอะไรวะเสิร์ฟผัดถั่วงอก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 166)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ เสิร์ฟ ” (Serve) หมายถึง บริการ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 888)

ตัวอย่างที่ 19

- “ โอ๊ะ...โอ๋.... ” ไอ้กิ้งกือย้อนด้วยความภาคภูมิใจ “ สะ...สบายมากคร้าบ... คุณครูอาศัยเครดิตคุณอธิปไตย ผู้ใหญ่ที่เชื่อถือได้คนหนึ่งของหมู่บ้านเรา ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 238)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ เครดิต ” (Credit) หมายถึง ชื่อเสียงอันเป็นเกียรติคุณของบุคคลนั้น เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 25447: 190)

ตัวอย่างที่ 20

- ผมสตาร์ทรถ เสียงเครื่องจักรดังกระหึ่มขึ้น ผมรู้แล้วว่าผมไม่ตื่นเต้นกับเสียงดังใดๆทั้งสิ้น ขาของผมที่มีปัญหาไม่มีปัญหาอีกต่อไป รถค่อยๆเคลื่อนออกไปช้าๆ “ ผมทำได้แล้ว ” ผมตะโกนก้องอยู่ในใจคนเดียว “ ผมทำได้แล้ว ” รถเคลื่อนเร็วขึ้น ผมเข้าเกียร์ มีมือของใครคนหนึ่งวางทาบลงมาบนมือของผมปลายธารนั่นเอง ผมหันไปมองเธอแวบหนึ่ง ผมเห็นน้ำตาเต็มตาเธอ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 310)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำว่า “ เกียร์ ” (Gear) หมายถึง เฟืองจักรที่ใช้ส่งกำลังจากตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่งเพื่อปรับระดับความเร็วของเครื่องยนต์ที่ขับเคลื่อน เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 103)

ตัวอย่างที่ 21

- ขณะนี้ผมพาเธอมาฮันนีมูน ผมพาเธอมาแสวงหาความสุขอันเป็นปัจจุบัน ทำไมผมจะต้องรู้อดีต ไม่ว่าสุขหรือทุกข์ มันล้วนแต่ผ่านไปหมดแล้ว ไม่หวนคืนกลับมาอีก แม้แต่โรคภัยของผมมันก็ผ่านไปแล้ว สิ่งที่ยังเหลืออยู่ก็คือปัจจุบัน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 311)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดินคำว่า " ฮันนีมูน " (Honeymoon) หมายถึง การเดินทางไปพักผ่อนของคู่สมรสหลังแต่งงาน , ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ก็ว่าได้ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ (มติชน, 2547: 996)

4. การใช้คำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

คำไม่สุภาพหรือคำหยาบ หมายถึง คำที่นิยมใช้พูดระหว่างเพื่อนวัยเดียวกันและมักใช้เฉพาะที่รโหฐาน ไม่นิยมเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่ใช้เขียนในนวนิยายหรือเรื่องสั้นเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือตัวละครในเรื่องซึ่งอยู่ในสังคมที่พูดภาษาระดับนี้ (พนมพร นิรัญทวี และเทพี จรัสจรุงเกียรติ, 2538: 36)

ตัวอย่างที่ 1

- " ตลกกว่ากูอีก " เขาว่า เตะก้นมันทีหนึ่งแล้วเดินไปส่องกระจกดูรอยแผลที่เป็นทางยาวใต้ตา " มึงทำกูหมดหล่อเลยนะ... " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 26)

ตัวอย่างจากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว คำว่า " กู " หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนชื่อผู้พูด ในปัจจุบันมักถือกันว่าไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 136) และคำว่า " มึง " หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย ในปัจจุบันมักถือกันว่าไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 865) เป็นคำที่ใช้กันในสมัยพ่อขุนรามคำแหงแต่ปัจจุบันไม่นิยมเพราะถือเป็นคำไม่สุภาพ

ตัวอย่างที่ 2

- ทันทีที่ออกมาพ้นประตูคฤหาสน์ นพร้องออกมาดังลั่น “ ห่าโว้ย ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 155)

ตัวอย่างจากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว คำว่า “ ห่าโว้ย ” ห่า หมายถึง โดยปริยายใช้เป็นคำด่า เช่น ห่ากิน ไอ้ห่า เป็นต้น หรือเป็นคำแสดงว่า ต่ำช้า หรือ ทราม เช่น พูดภาษาห่าอะไรวะ (มติชน, 2547: 926) ส่วน “ โว้ย ” หมายถึง คำลงท้ายของคำร้องเรียก ร้องถาม หรือคำขานรับ เป็นต้น เว้ย ก็ใช้ (มติชน, 2547: 815) จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพ

ตัวอย่างที่ 3

- ซวยละ นายอภิชน เขานึกรำพึงอยู่ในใจคนเดียว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 29)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ซวย ” หมายถึง เคราะห์ร้าย, อับโชค, อัปรีย์, ไม่เป็นมงคล เป็นคำภาษาปาก (มติชน, 2547: 284) จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

ตัวอย่างที่ 4

- เขาได้แต่บ่นว่า “ กรรมของตุ๋ม เวรของตู ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 44)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ตู ” หมายถึง คำใช้แทนตัวผู้พูด เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 (มติชน, 2547: 381) จัดเป็นคำไม่สุภาพ เพราะเป็นคำที่นิยมใช้พูดระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 5

- “ คนระยำ ” เขาไม่เคยด่าใครอย่างนี้มาก่อน “ นี่แมวของคุณนะ.... ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 165)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ระยำ ” หมายถึง ชั่วช้า, ต่ำช้า, เลวทราม, อัปมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 935) จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

ตัวอย่างที่ 6

- ใครอีกคนเสริม “ มันมีผัวแล้วนา ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 214)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ผัว ” หมายถึง ชายที่เป็นคู่ครองของหญิง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 731) จัดเป็นคำที่ไม่สุภาพ โดยมากมักใช้เป็นภาษาพูดไม่นิยมเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

ตัวอย่างที่ 7

- “ ไม่รู้เป็นไรว่ะ ” เขาบอกกับเพื่อน “ ซึมเอาๆๆข้าเองก็ผู้ชาย... ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไหร่ว่าน้องเป็นอะไร.. พูดมากไปก็จะกลายเป็นข้าไม่รักพ่อแม่... ยุ่งตายห่า ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 12)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ตายห่า ” หมายถึง ใช้เป็นคำเปรียบว่า อยู่ในลักษณะร้ายหรือแย่ เช่น ซวยตายห่า , เป็นคำอุทานที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงความประหลาดใจ (มติชน, 2547: 370) จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

ตัวอย่างที่ 8

- “ น้องเอ็งไม่อยากให้เอ็งไปกับผู้หญิงคนนี้นะ... เขาอยากให้เอ็งไปกับครูกรรพุม... ” เขาบอกเอาดื้อๆ และดูเหมือนว่าชื่อหลังจะมีอิทธิพลทำให้เขาได้รับคำตอบที่ไม่น่าเชื่อ “ เอ็งอย่าเสือก ” แล้วโทรศัพท์ก็ถูกกดทิ้ง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 96)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ เสือก ” หมายถึง แส่เรื่องของคนอื่น (มติชน, 2547: 892) จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพหรือคำหยาบ

ตัวอย่างที่ 9

- เขาชะเง้อมองหาเพื่อนที่นัดกันไว้พอพบก็ชาวกันเดินเข้าไปในร้านเดียวของย่านนี้ที่ชื่อพิสดารไม่เหมือนใคร ‘ ปัญญาชน ’ “ ร้านอะไรวะ ดูถูกคนอื่นฉิบหาย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 119)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ฉิบหาย ” หมายถึง สูญหมด , เสียหมด , หมดเร็ว , ป่นปี้ , โดยปริยายใช้เป็นคำด่า คำแช่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 337)

ตัวอย่างที่ 10

- “ ผมไม่ชอบด็อกเตอร์แล้ว ” ดร.สารภีถามกลับยิ้ม “ ทำไมล่ะ ” “ ก็ด็อกเตอร์เป็นเกย์ ” ดร.สารภีร้อง “ เห้เอ๊ย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 124)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม คำว่า “ เห้ ” หมายถึง คำพูดหรือเขียน ใช้เพื่อเลี่ยงคำว่า เหี้ย อันถือว่าไม่สุภาพ (มติชน, 2547: 932) เห้จัดเป็นคำภาษาปาก จึงจัดเป็นคำไม่สุภาพ

ตัวอย่างที่ 11

- “ มึงไปห่างๆกูนะ ไอ้ส้นตีน ” ใครคนหนึ่งแกล้งด่ากระทบสน “ ที่ดินนี่กูจองแล้ว ขืนมึงยังมายุ่ง จะตายห่าไม่รู้ตัว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 11)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ ไอ้ส้นตีน ” จัดเป็นคำไม่สุภาพหรือคำหยาบ “ ไอ้ ” หมายถึง เป็นคำประกอบคำอื่นบอกให้รู้ว่าเป็นเพศชายหรือสัตว์ตัวผู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1403) ส่วน “ ส้นตีน ” หมายถึง ส้นเท้า เป็นคำหยาบใช้เปรียบเทียบความสูงต่ำหรือด่าทอกันว่าฝ่ายหนึ่งต่ำที่สุดเหมือนกับส้นเท้าของอีกฝ่ายหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1118)

ตัวอย่างที่ 12

- " สวยอย่างนี้ต้องหมั่นกลับโว้ย " คนหนึ่งบอก " ระวังหมาคาบไปแดก " อีกคนว่า (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 144)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า " แดก " หมายถึง กิน ใช้ในลักษณะที่ถือว่าไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 417)

ตัวอย่างที่ 13

ผมรู้สึกปวดหัวและเหนื่อย ไม่ใช่เพราะผมขับรถตลอดวัน แต่เพราะผมต่อสู้กับการไม่อยากทำงานมากเกินไป ผมปรับเบาะเอนตัวจะนอนแล้วก็หลับตาลง ผมยังบอกตัวเองอยู่อีกว่า ' พรุ่งนี้ผมจะหางานใหม่ ' ก่อนจะหลับสนิทไปจริง ๆ ผมยังบอกแบบต่อรองนิด ๆ อีกว่า ' รอให้สิ้นเดือนนี้ก่อนแล้วกัน ' ผมมารู้สึกตัวอีกทีเมื่อมีเสียงเคาะกระจกดังกึก ๆ ผมสะดุ้งตื่น และเห็นหน้านายวิชิตศักดิ์แยกเขี้ยวยิงฟันอยู่ข้าง ๆ ผมรีบเปิดประตูออกไป เสียงวิชิตศักดิ์ด่า " ไอ้อุด มึงนี่ห่วยแตก...เขาให้มารอรับเจ้านายเสือกมานอนหลับ " ผมรู้ว่าผมผิดแต่คำด่านั้นทำให้ผมโกรธ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ก: 119)

ตัวอย่างจากเรื่องกระท่อมแสงเงิน คำว่า " ไอ้ " หมายถึง คำประกอบคำอื่นบอกให้รู้ว่าเป็นเพศชายหรือสัตว์ตัวผู้ , เป็นคำใช้เรียกคนที่ต่ำกว่า เช่น เจ้านายเรียกคนรับใช้ (มติชน, 2547: 993) " มึง " หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย ในปัจจุบันมักถือกันว่าไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 865) เป็นคำที่ใช้กันในสมัยพ่อขุนรามคำแหงแต่ปัจจุบันไม่นิยมเพราะถือเป็นคำไม่สุภาพ " ห่วยแตก " หมายถึง แย่มาก , เลวที่สุด , เฮงซวย (มติชน, 2547: 919) " เสือก " หมายถึง แส่เรื่องของคนอื่น (มติชน, 2547: 892) ในที่นี้ หมายถึง ให้ทำอย่างหนึ่งกลับทำอีกอย่างหนึ่งแต่เป็นการใช้คำที่ไม่สุภาพมาพูด

5. การใช้คำเสริม

คำเสริม คือ คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกันหรือสนิทสนมกันหรือไม่ เช่น มั้ง นะ น่า คะ ครับ ฮะ วะ โว้ย เป็นต้น (นววรรณ พันธุเมธา, 2530: 72 – 89)

ตัวอย่างที่ 1

- “ ใครตั้งชื่อให้เธอนี่ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ นี่ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสาร เพื่อต้องการถามว่าใครเป็นคนตั้งชื่อ

ตัวอย่างที่ 2

- เขาชื่อ “ กลางหาว ” อย่าเข้าใจผิดว่าเขาเกิดบนเครื่องบินเสียล่ะ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ ล่ะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการบอกเล่าถึงชื่อของตัวเอง

ตัวอย่างที่ 3

- เสียงเพื่อนเขาหัวเราะ “ เออ ท่าทางจะสนุกแฮะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 53)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ แฮะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการบอกเล่าว่าเรื่องที่เกิดขึ้นท่าทางจะสนุกดี

ตัวอย่างที่ 4

- “ ไปไหนน่ะ พี่หาว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 56)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ น่ะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการถามว่าจะไปไหน

ตัวอย่างที่ 5

- ทอมมี่หัวเราะ “ เท่าอัตราราชการจบปริญญาตรีก็หกพันกว่าๆมีค่าวิชาอีกก็คงซักเกือบแปดพันมั้ง ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 78)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า “ มั้ง ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการบอกเล่าเรื่องราวแต่เป็นการบอกเล่าที่ไม่แน่ใจในคำบอก

ตัวอย่างที่ 6

- “ พี่ชายเราล่ะ ” ไปจีบสาวแล้วรึ “ สาวน้อยหัวเราะจนตาหยี ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 21)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ล่ะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการถามถึงหลานอีกคน

ตัวอย่างที่ 7

- “ คุณลุงอะไรนะ... ” “ คุณลุงลายสือ ” สาวน้อยย้ำพลางยิ้ม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 38)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ นะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารเพื่อต้องการถามเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงชื่ออะไร

ตัวอย่างที่ 8

- “ ไอ้เฒอไปไหนล่ะ ” “ โอย...” ชลาร้อง “ พี่เฒอเขาอยู่ แต่น้องอยากให้พี่มารับน่ะ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 85)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ล่ะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสาร เพื่อต้องการถามถึงเพื่อนว่าไปไหน ส่วนคำว่า “ น่ะ ” เป็นการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาว่าต้องการให้ผู้ที่สนทนาด้วยมารับแทนพี่ชาย

6. การใช้คำสร้อย

การใช้คำสร้อย หมายถึง คำที่นอกจากจะทำให้เสียงไพเราะแล้ว ยังแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดด้วย (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2548: 24 – 95)

จากการศึกษาวิเคราะห์สามารถแบ่งคำสร้อยได้เป็น 2 ชนิด คือ คำสร้อยอยู่ข้างหน้า และคำสร้อยอยู่ข้างหลัง

6.1 คำสร้อยอยู่ข้างหน้า หมายถึง คำสองคำที่อยู่ติดกันแต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหลัง ส่วนคำที่อยู่ข้างหน้าไม่มีความหมายแต่ทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 1

- อาตู้หยิบเครื่องมือที่เด็กๆ สนอกสนใจออกมา แล้วยกด้านหนึ่งขึ้นจรดริมฝีปาก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 107)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ สนอกสนใจ ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้า เพราะคำว่า “ สนอก ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายอยู่ที่คำข้างหลัง คือ “ สนใจ ” หมายถึง ตั้งใจจดจ่ออยู่กับสิ่งใดเรื่องใดเป็นพิเศษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1118) ที่นำ “ สนอก ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ สนใจ ” เพราะอกกับใจเป็นอวัยวะที่อยู่ใกล้กัน จึงนำคำว่า “ สนอก ” มาคู่กับ “ สนใจ ”

ตัวอย่างที่ 2

- พอจวนตัวจริงๆ พ่อก็เลยพาไปไม่ทัน ผลก็คือพ่อต้องวิ่งจากกระท่อมไปจนถึงหมู่บ้านตามยายสุขหมอตำแย<u>โบร่ำโบราณ</u>มาทำคลอดเขา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี คำว่า " โบร่ำโบราณ " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้า เพราะคำว่า " โบร่ำ " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายอยู่ที่คำข้างหลัง คือ " โบราณ " หมายถึง มีมาแล้วช้านาน , เก่าก่อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 642) ที่นำ " โบร่ำ " มาเป็นคำสร้อยคู่กับ " โบราณ " เพราะร่ำกับราณมีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน คือ ร จึงนำคำว่า " โบร่ำ " มาคู่กับ " โบราณ " เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 3

- " ความจริงอาจารย์พิเศษนี่แกรวยอยู่แล้ว แค่โรงเรียนกวดวิชาก็เหลือกิน ยิ่งตอนนี้เขาว่าโรงเรียนแกยิ่งดังใหญ่ เพราะมีเด็กคนหนึ่งได้รับการคัดเลือกให้ไปแข่งคณิตศาสตร์โอลิมปิคได้ <u>เหรียญทงเหรียญทอง</u> แล้วถ้าแกได้เป็นข้าราชการที่มีจริยธรรมดีเด่นอีกจะดังขนาดไหนมึงคิดดู " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 254)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม คำว่า " เหรียญทงเหรียญทอง " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้า เพราะคำว่า " เหรียญทง " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายอยู่ที่คำข้างหลัง คือ " เหรียญทอง " หมายถึง เหรียญรางวัลชนะเลิศที่ได้จากการแข่งขัน ที่นำ " เหรียญทง " มาเป็นคำสร้อยคู่กับ " เหรียญทอง " เพราะทงกับทองมีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน คือ ท จึงนำคำว่า " เหรียญทง " มาคู่กับ " เหรียญทอง " เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 4

- " ผมไม่รู้เรื่องหรอกนะ <u>กฎหมงกฎหมาย</u> แต่ผมจะถามเพื่อนให้ " ท่าทางเขาก็ยังดีกับฉันอยู่เหมือนเดิม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 100)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำว่า “ กฎหมงกฎหมาย ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้า เพราะคำว่า “ กฎหมง ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายอยู่ที่คำข้างหลัง คือ “ กฎหมาย ” หมายถึง กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 4) ที่นำ “ กฎหมง ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ กฎหมาย ” เพราะหมงกับหมายมีเสียงพยัญชนะเหมือนกัน คือ หม จึงนำคำว่า “ กฎหมง ” มาคู่กับ “ กฎหมาย ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

6.2 การใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง หมายถึง คำสองคำที่อยู่ติดกันแต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า ส่วนคำที่อยู่ข้างหลังไม่มีความหมายแต่ทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 1

- “ วันนี้เป็นอะไร ไม่พูดไม่จา ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 28)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน คำว่า “ ไม่พูดไม่จา ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า “ ไม่จา ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ “ ไม่พูด ” หมายถึง ไม่เปล่งเสียงออกมา “ ไม่พูดไม่จา ” มาจาก “ ไม่พูดจา ” หมายถึง ไม่พูด แต่นำ “ ไม่ ” มาคั่นระหว่าง “ พูด ” กับ “ จา ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

- พี่บางตัวก็แซงหน้าหกล้มหกลุกไปตามเรื่อง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 23)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน คำว่า “ หกล้มหกลุก ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า “ หกลุก ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ “ หกล้ม ” หมายถึง ล้มลง , ทรุดตัวลงเพราะเสียการทรงตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1237) ที่นำ “ หกลุก ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ หกล้ม ” เพราะลุกกับล้มมีเสียงพยัญชนะเหมือนกัน คือ ล จึงนำคำว่า “ หกลุก ” มาคู่กับ “ หกล้ม ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 3

- ผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมในเมื่อพวกผมมีตั้งสี่ขา แล้วทำไมถึงปล่อยให้พวกที่มีขาน้อยกว่า (เช่น คน) มารังแกรังคัดอยู่ได้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 69)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน คำว่า " รังแกรังคัด " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า " รังคัด " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ " รังแก " หมายถึง แกล้งทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น มักใช้แก่ผู้มีอำนาจมากกว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 940)

ตัวอย่างที่ 4

- การที่ต้องต่อสู้ชีวิตมาอย่างตัวคนเดียวมีแต่เพียงป้าแก่ ๆ คนหนึ่งคอยดูแลส่งเสียจนป้าตายจากไป ทำให้กรรพุมเก็บเอาความเหงาส่วนนี้มาชดเชยด้วยการเป็นครูที่มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 78)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า " ลูกศิษย์ลูกหา " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า " ลูกหา " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ " ลูกศิษย์ " หมายถึง ผู้ศึกษาเล่าเรียนหรือผู้เยาว์วัยซึ่งอยู่ในความดูแลคุ้มครองของอาจารย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1027)

ตัวอย่างที่ 5

- แกเรียนสายนี้ผมก็เห็นว่าแย่ต่อชีวิตมากแล้ว จะไปแข่งขันอะไรกับใครก็คงไม่ไหว จริง ๆ นี่ก็ยังจะผูกติดอยู่กับอะไรก็ไม่รู้ แล้วยังมาโกรธผมอีก ชวนเพื่อนไปเที่ยวผับเผิบอะไรไปโน่น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 154)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า " ผับเผิบ " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า " เผิบ " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ " ผับ " หมายถึง ร้านขายเครื่องดื่มอย่างตะวันตก เช่น เบียร์ สุรา (มติชน, 2547: 583) ที่นำ " เผิบ " มาเป็นคำสร้อยคู่กับ

“ ผับ ” เพราะเผิบกับผับมีเสียงพยัญชนะเหมือนกัน คือ ผ จึงนำคำว่า “ เผิบ ” มาคู่กับ “ ผับ ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 6

- “ แต่ที่เกเรเกตุงก็เยอะนะครับ....ผมเป็นได้หมดแหละครับ เด็กเรียนดีที่สุดกับเด็กเกเรที่สุด ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง,2545ก: 131)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม คำว่า “ เกเรเกตุง” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า “ เกตุง ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ “ เกเร ” หมายถึง เกกมะเหรก , มีนิสัยพาล ชอบแกล้งชอบรังแก และเอาเปรียบเขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 141) เมื่อนำ “ เกตุง ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ เกเร ” จัดเป็นคำภาษาปาก หมายถึง ไม่เอาการเอางาน, ไม่เอาเรื่องไม่เอาราว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 141)

ตัวอย่างที่ 7

- “ ไปอาบน้ำอาบท่าเถอะ ย่าแกพูดมากไปแล้ว ครูเขาเหนื่อย ๆ มา ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 114)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ อาบน้ำอาบท่า ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า “ อาบท่า ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ “ อาบน้ำ ” หมายถึง เอาน้ำรดตัวหรือลงในน้ำทั้งตัว เพื่อแก้ร้อนหรือชำระล้างเหงื่อไคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1364) ที่นำ “ อาบท่า ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ อาบน้ำ ” เพราะในสมัยก่อนบ้านเรือนมักตั้งอยู่ริมน้ำ จะต้องลงมาอาบน้ำที่ท่าน้ำ “ อาบท่า ” จึงมาจากอาบน้ำที่ท่า ซึ่ง “ ท่า ” หมายถึง ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ , ที่สำหรับขึ้นลงริมน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 522) จึงนำคำว่า “ อาบท่า ” มาคู่กับ “ อาบน้ำ ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 8

- “ แฉ่ง แฉ่ง มาเล่นหาแมงช้างกัน ” แฉ่งพยักหน้าแล้วก็เดินตามเด็กหญิงไปใต้ถุนบ้าน แล้วนั่งลงโก้งโค้งโก่งขวิดเป่าหลุมดินกับเด็กหญิงยกใหญ่ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 132)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ โก้งโค้งโก้งขวิด ” เป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลังเพราะคำว่า “ โก้งขวิด ” ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ โก้งโค้ง หมายถึง โก่งก้นให้โด่ง, โน้มตัวลงยกก้นให้สูงขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 154) ที่นำ “ โก้งขวิด ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ โก้งโค้ง ” เพราะ “ ขวิด ” หมายถึง ชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 171) ในที่นี้จะหมายถึง นั่งก้นโด่งยกขึ้นยกลงบริเวณหลุมดินที่อาจจะชนกันได้ จึงนำ “ ขวิด ” มาคู่ และใส่ “ โก้ง ” ไว้ข้างหน้า “ ขวิด ” เป็น “ โก้งขวิด ” เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 9

- จนกระทั่งสี่โมงเย็น มีรถบรรทุกคันใหญ่วิ่งเข้ามาที่โรงเรียน มีโต๊ะกลมแบบพับได้หม้อชามรามไหอะไรมากมาย เด็ก ๆ หยุดยืนดูกันเป็นแถว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 164)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี คำว่า “ หม้อชามรามไห ” จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า “ ราม ” ในที่นี้ไม่มีความหมาย ส่วนคำว่า “ ไห ” หมายถึง ภาชนะเคลือบดินเผา มีปากเล็ก ก้นเล็ก กลางป่อง สำหรับใส่กระเทียมดองหรือเกลือ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1316) ความหมายหลักจะอยู่เฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ “ หม้อชาม ” หมายถึง ภาชนะที่ใช้ใส่อาหาร ที่นำ “ ราม ” มาเป็นคำสร้อยคู่กับ “ หม้อชาม ” เพราะ “ ราม ” กับ “ ชาม ” มีเสียงสระเหมือนกัน คือ สระอะ ส่วนคำว่า “ ไห ” เป็นภาชนะชนิดหนึ่ง ซึ่งมีความหมายไปในทำนองเดียวกับหม้อและชาม จึงนำคำว่า “ ไห ” มาต่อท้ายคำว่า “ ราม ” เป็น “ รามไห ” และนำมาคู่กับ “ หม้อชาม ” เพื่อให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

ตัวอย่างที่ 10

- " มือโว้ย มือ ไม่ต้องส้อมแส้มหรอก ดัดจริต " แล้วพี่ไม้เองก็เอามือหยิบปอเปี๊ยะเข้าปากเสียงดังกร้วม ๆ เป็นตัวอย่าง แม่ย่านั่งอมยิ้ม ขณะที่พี่อิฐทำตามที่พี่ชายบอก
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 102)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำว่า " ส้อมแส้ม " จัดเป็นการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เพราะคำว่า " แส้ม " ไม่มีความหมาย แต่มีความหมายเฉพาะคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ส้อม หมายถึง เครื่องใช้จิ้มอาหารกินใช้คู่กับช้อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1149) ที่นำ " แส้ม " มาเป็นคำสร้อยคู่กับ " ส้อม " เพราะแส้มกับส้อมมีเสียงพยัญชนะเหมือนกัน คือ ส และมี ม เป็นตัวสะกด จึงนำคำว่า " แส้ม " มาคู่กับ " ส้อม " เพื่อทำให้เสียงของคำไพเราะขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้เขียน เลือกใช้คำสร้อยทั้งการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้าและคำสร้อยอยู่ข้างหลังเพื่อเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดและทำให้คำนั้นมีความไพเราะมากขึ้น

7. การใช้คำร้องหรือคำอุทาน

การใช้คำร้องหรือคำอุทาน หมายถึง คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ เวลาตกใจ ดีใจหรือแปลกใจ (นววรรณ พันธุเมธา, 2530: 90 – 91)

ตัวอย่างที่ 1

- น้ำแข็งกดหยุดวิ่งแล้วหันกลับมามองที่รถ แสงสะท้อนจากหลังคารถทำเกิดแสงแปลบหนึ่งแวบเข้าตา เด็กหญิงเอามือปิดตาแล้วร้องว่า " โอ๊ย...ยานมนุษย์ต่างดาว "
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 83)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า " โอ๊ย " ซึ่งเป็นการใช้คำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ตกใจ ให้เห็นว่าน้ำแข็งกดตกใจที่แสงสะท้อนจากรถยนต์แวบเข้าตา ทำให้เห็นภาพที่แปลกไปและจินตนาการว่าเป็นยานของมนุษย์ต่างดาว

ตัวอย่างที่ 2

- “ อ้าว... หมอไม่ใช่หมอกลางหาวหรือคะ แหม นึกว่าหมอกลางหาวจะหล่อแบบนี้เสียอีก ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 27)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ อ้าว ” เพื่อแสดงอาการแปลกใจ เมื่อพบว่าคนที่คุยด้วยไม่ใช่หมอกลางหาว

ตัวอย่างที่ 3

- “ พี่หาวคิดจะจีบเขาล่ะซี โธ่เอ๊ย ถ้าโลกนี้มีผู้หญิงคือยายนี่คนเดียว ผมก็จะไม่ขอแต่งงาน ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 55)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ โธ่เอ๊ย ” ซึ่งเป็นคำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์สงสาร

ตัวอย่างที่ 4

- “ ผมจะรู้ได้ยังไงเล่าครับว่าคุณเป็นเจ้าของไก่ตัวจริง ” “ ฉันชื่อน้ำทอง สัตยาวดี ” “ ไก่ไม่ได้บอกนี่ครับว่าเจ้าของมันชื่ออย่างนี้ ” ได้ผลทันทีเพราะเธอทำตาลุกวาว แล้วถามเขาเสียงสั่น ๆ ว่า “ หมอจะเอายังไง หมอเป็นคนโทรศัพท์ไปหาฉันไม่ใช่หรือ ฉันเป็นเจ้าของไก่สีขาวตัวที่มีสร้อยสเตนเลสและมีเบอร์โทรศัพท์ที่คอ หมอพอใจหรือยัง แค่นี้พิสูจน์ได้หรือยัง ” เขาทำหน้ายิ้ม ๆ ทั้งที่รู้ตั้งแต่แรกแล้ว แต่น่าแปลกที่เขาอยากเห็นปฏิกิริยาของเธอต่อไปอีก “ ไก่คุณหายที่ไหน ” “ เอ๊ะ ” เสียงของเธอสูงขึ้น “ ก็หายที่บ้านนั้นแหล่ะมันก็เดินไปเดินมา บินไปบินมาของมัน ฉันไม่ได้ผูกมันไว้กับขาโต๊ะตลอดเวลานี่ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 35)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ เอ๊ะ ” เพื่อแสดงอารมณ์โกรธเมื่อถูกถามถึงไก่ที่หายไป เพราะน้ำทองเข้าใจว่าหมอกลางหาวกำลังแกล้งเธอ ทั้ง ๆ ที่รู้แล้วว่าเธอเป็นเจ้าของไก่ แต่แกล้งถามชื่อ ถามข้อมูลที่เกี่ยวกับไก่ที่หายไป จึงทำให้น้ำทองโกรธหรือหงุดหงิดที่ต้องตอบคำถามหลายครั้ง

ตัวอย่างที่ 5

- “ ตกลงเขาชื่อเล่นชื่อนุชเรอะ...แต่งงานไปแล้วล่ะซี ” ตอนนี้กลางหาวได้ยินชัดเจน เขาจึงหันมาตอบโต้เสียงดังว่า “ ยัง...คนละคน ” เสียงพ่อของเขาร้อง “ เฮ้อ ” ออกมาดังลั่น แล้วตามด้วยประโยคเปิดเผยว่า “ โล่งใจไปที ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 226)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ เฮ้อ ” ซึ่งเป็นคำอุทานเพื่อแสดงอาการโล่งใจของพ่อที่รู้ว่าผู้หญิงที่แต่งงานไปแล้วเป็นคนละคนกับที่กลางหาวลูกชายของตนหลงรัก

ตัวอย่างที่ 6

- ในวินาทีนั้นเอง กองหนังสือทั้งหมดในมือของผู้หญิงคนนั้นก็หล่นโครมลงมาบนกระโปรงรถของเขาเสียงผู้หญิงร้อง “ ว้าย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 14)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ ว้าย ” ซึ่งเป็นคำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ตกใจ ให้เห็นว่าผู้หญิงคนนั้นตกใจที่ทำหนังสือหล่นลงบนกระโปรงรถคันหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 7

- โทนถือหนังสือเล่มหนาปกแข็งนั้นเดินไปยังเจ้าของร้าน “ โอ๊ะ .... ขอโทษ ” เขาร้องลั่น เมื่อเห็นหนังสือ “ เล่มนี้ไม่ขาย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 144)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ โอ๊ะ ” ซึ่งเป็นคำอุทานเพื่อแสดงอาการตกใจที่เจ้าของร้านเห็นโทนถือหนังสือเล่มหนาซึ่งเป็นเล่มที่ไม่ขายออกมาเพื่อจะจ่ายสตางค์

ตัวอย่างที่ 8

- “ ทำไมเอ็งไม่จำข้าสักทีวะ เตะกันมากี่หลายทีแล้ว ” ลูกขนุนร้องถาม มันก็ตอบเป็นเสียงฮือๆเหมือนเดิม แถมมีเสียงสำลักขลุกๆในคอด้วย ซึ่งลูกขนุนถือว่าเป็นสัญญาณที่ไม่ดี ลูกขนุนรีบปีนขึ้นไป เจ้าแด่นมาตะกายโคนต้นไม้เอาปากเฉี่ยวขาลูกขนุนไปเส้นยาแดงผ่าแปด “ เฮ้ย ไอ้แด่น นอกกติกานี่หว่า กูอยู่บนต้นไม้นาโว้ย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ เฮ้ย ” เพื่อแสดงอาการที่ลูกขนุนตกใจเมื่อเห็นไอ้แด่นตะกายโคนต้นไม้และเอาปากเฉี่ยวขาลูกขนุนไปนิดเดียว

ตัวอย่างที่ 9

- “ เป็นยังไงบ้าง ” “ เหมือนเดิมค่ะ ” ฉันตอบสั้นๆ ขณะกอดลูกชายสองคนไว้สองข้าง “ กินข้าวหรือยัง ” วินกับวันพยักหน้า ทันใดนั้นเองเสียงเต็มก็ร้องขึ้น “ ต๊าย.... คุณธาร รถไปชนอะไรมาคะนี่ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 59)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ ต๊าย ” เพื่อแสดงอาการตกใจเมื่อเห็นสภาพรถที่ถูกชนพังยับเยิน

ตัวอย่างที่ 10

- ห้องสมุดลายสือไม่ใหญ่โตเหมือนบ้านอักษรวงศ์ แต่ก็ขนัดแน่นไปด้วยหนังสือ เท่าที่บ้านหลังเล็กๆ หลังหนึ่งจะสามารถมีได้ กรรพุมตื่นเต้นมากว่าชลา เธอเดินไปเดินมาร้องแต่ว่า “ อุ๊ย.... เล่มนี้ก็มี ” หรือไม่ก็ “ โอ้โฮ .... นี่ไง ” และ “ ดีจังเลยค่ะ ” ลายสือมองดูอาการของกรรพุมอย่างเอ็นดู (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 80)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ อุ๊ย ” และคำว่า “ โอ้โฮ” เพื่อแสดงอาการตกใจหรือประหลาดใจของกรรพุมที่พบหนังสือเล่มที่ตัวเองรู้จักอยู่ในห้องสมุดของบ้านลายสือด้วย

ตัวอย่างที่ 11

- ชลาค่อย ๆ ย่องผ่านออกไป แต่พอเอื้อมมือไปเปิดกลอน ก็ปรากฏว่ามันเปิดอยู่แล้ว ชลาร้องอยู่ในใจ “ อ้าว พวกนี้ไม่ได้ปิดบ้านหรอกเรอะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 203)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ อ้าว ” เพื่อแสดงความประหลาดใจของชลาที่พบว่าบ้านนั้นไม่ได้ลงกลอนไว้

ตัวอย่างที่ 12

- “ ปิดเทอมนี้พ่อจะพาผมไปเที่ยวด้วยได้ไหม ” แต่ผมไม่มีโอกาสถามเลยแม้แต่คำเดียว เพราะหันไปสวัสดียายแล้วก็ถามยายว่า “ เขากลับมาหรือยัง ” ‘ เขา ’ ของพ่อนั้นหมายถึง‘ แม่ ’ ผมว่ามันฟังแหม่งๆชอบกล ยายพยักหน้าพ่อเดินหายเข้าไปข้างในที่มีแม่อยู่ พักเดียวทั้งผมและยายก็ได้ยินเสียงแม่ร้องกรี๊ดๆได้ยินพ่อร้อง“ เฮ้ย ๆ ” อะไรแบบนี้ ยายส่ายหน้าแล้วบอกกับผมว่า “ โอ.... เราไปเดินเล่นกันเถอะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ข: 168)

ตัวอย่างจากเรื่องส้มโอ น้าหมู หนูแมว แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำว่า “ เฮ้ย ๆ ” เป็นคำอุทานที่พ่อร้องออกมาเพื่อแสดงการเรียกเพื่อให้แม่หยุดร้องกรี๊ดๆ

8. การใช้คำเลียนเสียงพูด

คำเลียนเสียง หมายถึง คำที่เขียนถ่ายทอดออมาให้เหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้นก็มีลักษณะเล่นลิ้น ทำให้การเขียนพลอยมีลักษณะที่แปลกตามไปด้วย (ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2519: 78)

ตัวอย่างที่ 1

- “ เอ้า...เด็ก ๆ สวัสดีอาหวานก่อนเร้ว... ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 20)

เร้ว มาจาก เร็ว

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ เร้ว ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ เร็ว ” เป็นการเลียนเสียงเพื่อแสดงการเร่งให้เด็ก ๆ ทำกิริยา คือ สวัสดี มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์จากเสียงสามัญ คือ เร็ว เป็นเสียงตรี คือ เร้ว

ตัวอย่างที่ 2

- คุณย่านิจวิ่งเข้ามาตามเสียงร้องไห้ของหนูเขียด “ โดนอะไรๆ ” หนูเขียดโผเข้ากอดคุณย่า “ เขียด-จา-กับ-บ้าน ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 22)

เขียด – จา – กับ – บ้าน มาจาก เขียดจะกลับบ้าน

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า “ เขียด – จา – กับ – บ้าน ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ เขียดจะกลับบ้าน ” เป็นการเลียนเสียงเด็ก คือ หนูเขียด ที่ตกใจจนร้องไห้เลยพูดช้าและไม่ชัด มีการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ –ะ คือ จะ เป็นสระ –า คือ จา และมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ กล คือ กลับ เป็น ก คือ กับ

ตัวอย่างที่ 3

- “ อ่านด้วยนะ... เธอจะได้รู้ว่าผู้หญิงสมัยก่อนเขาคิดยังไง ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 38)

ยังไง มาจาก อย่างไร

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ยังไง ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ อย่างไร ” เป็นการนำภาษาพูดมาใช้ในการเขียน เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ –า คือ อย่าง เป็นสระ –ะ คือ ยัง และเปลี่ยนเสียงพยัญชนะจาก อย คือ อย่าง เป็น ย คือ ยัง และ พยัญชนะ ร คือ ไร เป็น ง คือ ไง

ตัวอย่างที่ 4

- “ ผมไม่อยากกลับไปลงข้างล่างเลย... ติดใจหมู่บ้านของพะตีเสียแล้ว... ” “ ติใจเรื่องอะไร ” พะตีถามห้วนๆด้วยสำเนียงของปกาเกอะญอ “ ติดใจธรรมชาติ ติดใจต้นไม้ พะตีโชคดีจริงๆที่ได้อยู่กับต้นไม้มากมาย... ” “ ทุคนโช่ดีเหมือกันโหมะ.... ” พะตีว่า “ หมายความว่าไง ” โทนงง “ อ้าว... ” พะตีหัวเราะ “ พะตีก็โช่ดีที่อยู่กับโตะไม้ คุณก็โช่ดีที่อยู่กะตึ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 239)

ติใจ มาจาก ติดใจ

ทุคนโช่ดีเหมือกันโหมะ มาจาก ทุกคนโชคดีเหมือนกันหมด

โช่ดีที่อยู่กับโตะไม้ มาจาก โชคดีที่อยู่กับต้นไม้

โช่ดีที่อยู่กะตึ มาจาก โชคดีที่อยู่กับตึก

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ ติใจ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ ติดใจ ” , “ ทุคนโช่ดีเหมือกันโหมะ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ ทุกคนโชคดีเหมือนกันหมด ” , “ โช่ดีที่อยู่กับโตะไม้ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ โชคดีที่อยู่กับต้นไม้ ” และ “ โช่ดีที่อยู่กะตึ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ โชคดีที่อยู่กับตึก ” คำที่พบ “ ติ ” , “ ทุ ” , “ โช่ ” , “ เหมือ ” , “ โหมะ ” , “ โตะ ” , “ กะ ” , “ ตึ ” เป็นการตัดเสียงพยัญชนะท้าย คือ ไม่มีตัวสะกด ซึ่งเป็นการเลียนเสียงพูดของชาวปะกาเกอะญอ จึงทำให้เสียงนั้นไม่ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 5

- “ หยุดนะ หยุดยู้ด ” ฟังคล้ายๆครูกำลังเป็นตำรวจจราจรหน้าโรงเรียน แถมด้วยเสียงนกหวีดวิ้ดๆของยายน้อง ป.2 (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 33)

หยุดยู้ด มาจาก หยุด หยุด

ตัวอย่างจากเรื่อง ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน " ยู้ด " เลียนเสียงมาจากคำว่า " หยุด " เป็นการเลียนเสียงเพื่อแสดงว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟัง " หยุด " ทะเลาะกัน และเป็นการสื่ออารมณ์ไม่พอใจของผู้พูดเมื่อเห็นเด็กกำลังทะเลาะกัน เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากเสียงเอก คือ หยุด เป็นเสียงตรี คือ ยู้ด

ตัวอย่างที่ 6

- แต่เนื่องจากผมเป็นหมานี่ครับ ผมก็เลยต้องเปล่งเสียงเป็น " งี้ด ๆหม่ำ ๆอ้ำอาหย่อย ๆ " แทน (โปรดสังเกตว่า แม้แต่หมาเด็กก็ยังพูดไม่ชัด) (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 11)

อาหย่อย ๆ มาจาก อร่อย ๆ

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน " อาหย่อย ๆ " เลียนเสียงมาจากคำว่า " อร่อย " เป็นการเลียนเสียงคำพูดของสุนัขที่เป็นเด็ก เมื่อกินอาหารที่มีรสชาติอร่อย เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ –ะ กึ่งเสียง คือ อร่อย (อะ – หร่อย) เป็นสระ -า คือ อา และเปลี่ยนเสียงพยัญชนะจาก หร่อย เป็น หย่อย

ตัวอย่างที่ 7

- " เดี๋ยวป้าเขาจะออกมาผัดก๊ะเตี๋ยว ขืนแกอยู่ที่นั่น ป้าเขาฆ่าแกแน่ "
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 64)

ผัดก๊ะเตี๋ยว มาจาก ผัดก๋วยเตี๋ยว

ตัวอย่างจากเรื่อง สวัสดีข้างถนน " ผัดก๊ะเตี๋ยว " เลียนเสียงมาจากคำว่า " ผัดก๋วยเตี๋ยว " เป็นการเลียนเสียงของเด็กที่พูดไม่ชัด เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ –ัว คือ ก๋วย เป็นสระ –ะ คือ กะ และเพิ่มเสียงวรรณยุกต์ตรีเข้าไปที่ กะ เป็น ก๊ะ

ตัวอย่างที่ 8

- “ อาจารย์ซื้อให้... รับไปเล้ยหนู ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 41)

เล้ย มาจาก เลย

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ เล้ย ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ เลย ” เป็นการเลียนเสียงเพื่อเร่งให้ผู้ฟังทำกริยา คือ รับของจากอาจารย์ เมื่อเห็นว่าเด็กคนที่พูดด้วยไม่กล้ารับของที่อาจารย์จะซื้อให้ เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากเสียงสามัญ คือ เลย เป็นเสียงตรี คือ เล้ย

ตัวอย่างที่ 9

- “ พี่โทนต้องพาน้องไปกินไอติมนะ.... เรื่องมันยาว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 85)

ไอติม มาจาก ไอศกรีม

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ ไอติม ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ ไอศกรีม ” เป็นการนำภาษาพูดมาใช้ในการเขียน มีการเปลี่ยนเสียงให้สั้นลงโดยตัด ศ ออก และเปลี่ยน กรีม เป็น ติม คือ เปลี่ยนเสียงสระจากสระ ี เป็นสระ ิ

ตัวอย่างที่ 10

- ทิดทองหัวเราะ “ ได้ซี จะปลูกบ้านอีกเมื่อไรบอกผมก็แล้วกัน ผมจะหาไม้มาให้รับรองสวย ๆ ทั้งน้าน ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 48)

ทั้งน้าน มาจาก ทั้งนั้น

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ ทั้งน้าน ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ ทั้งนั้น ” เป็นเน้นเสียงเน้นอารมณ์ให้ผู้ฟังคล้อยตามว่าไม้ที่หามาสวยทั้งนั้นเลย เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ –ะ คือ นั้น เป็นสระ –า คือ น้าน

ตัวอย่างที่ 11

- “ เป็นของหลวงไปต๊ะเมื่อไหร่ล่ะนี่ ” ทิดทองบ่น “ เมื่อก่อนนี้ยังเป็นของเราอยู่ดี ๆ นี่เนาะ วันดีคืนดีก๊อเป็นของหลวงไปซะนี่ พับผ่าสิ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 52)

ต๊ะ มาจาก แต่

เนาะ มาจาก นะ

ก๊อ มาจาก ก็

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ ต๊ะ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ แต่ ” เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ แ- คือ แต่ เป็นสระ –ะ คือ ตะ และเพิ่มเสียงวรรณยุกต์ตรีเข้าไปเป็น ต๊ะ , “ เนาะ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ นะ ” เป็นการเปลี่ยนเสียงสระ –ะ คือ นะ เป็นสระ เ – าะ คือ เนาะ , “ ก๊อ ” เลียนเสียงมาจากคำว่า “ ก็ ” เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากเสียงโท เป็นเสียงตรี ซึ่งทั้งสามคำเป็นการเลียนเสียงพูดเหน่อของชาวบ้าน

ตัวอย่างที่ 12

- “ ได้สิ ... หนูจาซื้อก๋วยเตี๋ยว ๆ ” เด็กหญิงที่โตกว่าสองคนหยิบใบไม้ที่หั่นเป็นฝอยขึ้นมาใส่ลงไปในถ้วยพลาสติกแตก ๆ แถมด้วยดอกไม้สีแดงๆหั่นฝอยอีกเล็กน้อย แล้วจึงยื่นส่งให้เด็กหญิงน้ำ “ ห้าบาท ” ผู้ส่งให้บอก ขณะที่เด็กหญิงน้ำหยิบใบไม้ในมือขึ้นนับ หนึ่ง ฉอง ฉาม ฉี่ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 57)

จา มาจาก จะ

ฉอง มาจาก สอง

ฉาม มาจาก สาม

ฉี่ มาจาก สี่

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี " จา " เลียนเสียงมาจากคำว่า " จะ " เป็นการพูดลากเสียงของเด็ก ส่วน " ฉอง " เลียนเสียงมาจากคำว่า " สอง " , " ฉาม " เลียนเสียงมาจากคำว่า " สาม " , " ฉี่ " เลียนเสียงมาจากคำว่า " สี่ " เป็นการเลียนเสียงพูดไม่ชัดของเด็กที่มักจะออกเสียง ส เป็น ฉ

ตัวอย่างที่ 13

- " โอย...ม่ายด้าย " เสียงพวกขี้เมาเอะอะขึ้นพร้อมกัน " เจ้าแม่ชาเหลาช่วยด้วย ช่ ว ย ด้ ว ย " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 136)

ม่ายด้าย มาจาก ไม่ได้

ชาเหลา มาจาก เสลา

ช่ ว ย ด้ ว ย มาจาก ช่วยด้วย

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี " ม่ายด้าย " เลียนเสียงมาจากคำว่า " ไม่ได้ " เป็นการเปลี่ยนเสียงสระจากสระ – ไ คือ ไม่ได้ เป็นสระ –า คือ ม่ายด่าย , " ช่ ว ย ด้ ว ย " เลียนเสียงมาจากคำว่า " ช่วยด้วย " เป็นการเลียนเสียงพูดของคนเมาที่มักพูดลากเสียง ส่วน " ชาเหลา " เลียนเสียงมาจากคำว่า " เสลา " เป็นการเลียนเสียงพูดของคนเมาที่ออกเสียงไม่ชัดและพูดลากเสียงจาก เสลา (สะ – เหลา) เป็น ชาเหลา เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะ คือ ส เป็น ช และเปลี่ยนแปลงเสียงสระจากสระ –ะ กับ สระ เ – า เป็นสระ – า กับสระ เ – า

ตัวอย่างที่ 14

- " อินอัน " เขาพูดด้วยเสียงที่ฟังได้ว่าเป็นชื่อลูก คราวนี้วันรีบพูดตาม " วินกับวัน " เขาพยักหน้า " ทำไมหรือ " ฉันถาม เขาส่ายหน้า " ไม่ให้กลับหรือ " เขาส่ายหน้าอีก " เขากลับไปแล้วละ " ฉันบอกเขาส่ายหน้าอีก พอฉันทำหน้างง เขาก็ส่ายหน้าซ้ำ ๆ และชี้มือไปที่อกตัวเอง แล้วส่ายอีก " ทำไมล่ะ... พี่อิฐจะให้ทำอย่างไร " เขาส่ายหน้าอีก " ไม่ให้ลูกมาอีกหรือ " สิ้นสุดประโยคนี้ของฉันเขาพยักหน้าทันที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 79)

อินอัน มาจาก วินวัน

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน " อินอัน " เลียนเสียงมาจากคำว่า " วินวัน " เป็นการเลียนเสียงพูดของพ่อที่พูดไม่ชัดเพราะประสบอุบัติเหตุเป็นอัมพฤกษ์ เมื่อจะเรียกลูกชายฝาแฝด จึงทำชื่อ วิน กับ วัน เป็น อิน กับ อัน คือ ออกเสียง ว เป็น อ

จากการวิเคราะห์พบว่านวนิยายนับเป็นงานเขียนบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ทีมีการใช้ภาษาที่น่าสนใจ จากที่นำเสนอไว้ข้างต้น จะเห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำที่หลากหลาย ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครในเรื่องด้วย เหตุนี้จึงทำให้นวนิยายได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างแพร่หลาย

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้ประโยค

ประโยคเป็นสิ่งที่เราใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันเพื่อศึกษาความต้องการและทำความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล

จากการศึกษา " ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง " ปรากฏว่ามีลักษณะการใช้ประโยคที่ใช้เพื่อการสื่อสาร ดังนี้

1. การใช้ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็น เพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบว่าใคร ทำ อะไร ที่ไหน อย่างไร (สาคร บุญเลิศ, 2538: 77)

ตัวอย่างที่ 1

- “ อยากไปตลาดนะ ” ผมแอบกระซิบพี่สาวคนโต (ซึ่งความจริงตัวก็ยังเล็กอยู่) (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 29)

จากเรื่องสวัสดีข้างถนน ประโยคว่า “ อยากไปตลาดนะ ” เป็นประโยคบอกเล่าที่ต้องการแสดงความต้องการของผู้พูดว่า “ อยากไปตลาดนะ ” จึงแอบไปกระซิบกับพี่สาวคนโต

ตัวอย่างที่ 2

- “ ขับรถประสาอะไรวะ นึกจะเบรกก็เบรก ” ผู้ชายคนนั้นส่งเสียงดังฟังน่าเกลียด (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 33)

จากเรื่องสวัสดีข้างถนน ประโยคว่า “ ขับรถประสาอะไรวะ นึกจะเบรกก็เบรก ” เป็นประโยคบอกเล่าที่บอกเหตุการณ์ว่ารถคันข้างหน้าเบรกรถกะทันหัน ทำให้คนที่ขับรถตามมาต้องเบรกตามอย่างกระชั้นชิด จากประโยคนี้นอกจากเป็นการเล่าเหตุการณ์แล้วยังแสดงถึงอารมณ์ของผู้พูดอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 3

- บ้านข้าง ๆ มีเสียงโกลาหลวุ่นวาย แล้วก็มีหน้าเด๋อของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งโผล่ขึ้นมาเหนือรั้วตรงกับจุดที่เขายืนอยู่ เขามองดูสีหน้าและวิธีพูดก็รู้ได้แล้วว่าไม่ใช่เจ้าของบ้าน เธอบุ้ยใบ้มาทางเขาแล้วว่าเสียงดัง “ แมวคุณกัดคุณบอย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 5)

จากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว ประโยคว่า “ แมวคุณกัดคุณบอย ” เป็นประโยคบอกเล่าที่ต้องการเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเสียงโกลาหลวุ่นวายที่บ้านของตน

ตัวอย่างที่ 4

- มีเสียงหัวเราะของผู้ชายตัวใหญ่ที่ยืนค้ำหัวอยู่ กรรพุมแหงนหน้ามองขึ้น " เอาไปเถอะ ฉันให้... " มือที่จับเหรียญบาทในกระเป๋าชะงักนิ่ง " นาน ๆ จะมีเด็กชอบหนังสือเล่มนี้ซักหนึ่งคน... ฉันได้ยินก็ทึ่งแล้ว " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 33)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ เป็นประโยคบอกเล่าที่ต้องการแสดงเจตนาของผู้พูดเมื่อเห็นเด็กหญิงคนหนึ่งอยากได้หนังสือจึงยื่นหนังสือของตนที่อยู่ในมือให้เด็กหญิงพร้อมกับบอกเหตุผลที่ให้หนังสือเล่มนั้น

ตัวอย่างที่ 5

- " แกงเลียง " เธอเลื่อนชามเข้าไปใกล้ครู แล้วพูดเบาๆ " ของชอบของ... " หยุดอีกนิดหนึ่งก่อนชายตามองเฉอแล้วพูดต่อ " ของคุณพ่อ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 62)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า " แกงเลียง...ของชอบของ...ของคุณพ่อ " เป็นประโยคบอกเล่าที่ผู้พูดเอ่ยถึงเมื่อเห็นอาหารจานนั้นแล้วทำให้นึกถึงคุณพ่อของตนที่เสียชีวิตไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 6

- " เออดี.... " เขาว่า เสียงออกจะอ่อยๆ กว่าทุกครั้ง " พี่ก็มีเรื่องจะปรึกษาน้องเหมือนกัน " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 85)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า " พี่ก็มีเรื่องจะปรึกษาน้องเหมือนกัน " เป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงเจตนาของผู้พูดว่าต้องการจะพูดคุยด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 7

- ตอนนั้นกรรพุมจำได้ว่าเธอเป็นฝ่ายเริ่มประโยคของมิตรภาพใหม่นี้ว่า " ครูมีหนังสือให้หนูอ่านเล่มหนึ่ง " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 99)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า “ ครูมีหนังสือให้หนูอ่านเล่มหนึ่ง ” เป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงความต้องการที่จะมอบหนังสือให้กับลูกศิษย์ เพื่อเป็นการเริ่มมิตรภาพใหม่ระหว่างครูกับศิษย์

ตัวอย่างที่ 8

- มาดีเห็นเป็นโอกาสดีที่จะได้รู้จักคนในหมู่บ้าน จึงรีบแนะนำตัว “ ฉันเป็นครู จะมาสอนที่โรงเรียน คุณช่วยพาไปพบครูใหญ่หน่อยซิ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 19)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า “ ฉันเป็นครูจะมาสอนที่โรงเรียน...” เป็นการบอกเล่าถึงตัวเองเพื่อเป็นการแสดงความรู้จักกับคนในหมู่บ้าน

ตัวอย่างที่ 9

- ไอ้กิ้งกือยื่นกุญแจให้ยายหมวยแล้วประกาศว่า “ ต่อไปนี้จะเป็นการไขกุญแจกล่องหางบัตร เพื่อจับรางวัลโดยคุณมาลาศรี เหลียวประชาชาติสกุลไทย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 247)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า “ ต่อไปนี้จะเป็นการไขกุญแจกล่องหางบัตร เพื่อจับรางวัลโดยคุณมาลาศรี เหลียวประชาชาติสกุลไทย ” เป็นการบอกเล่าว่าถึงเวลาที่จะมีการจับรางวัลแล้ว

ตัวอย่างที่ 10

- “ วันนี้น้าลิตาจะมารับไปเที่ยว ” ฉันบอกกับลูก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 34)

จากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน ประโยคว่า “ วันนี้น้าลิตาจะมารับไปเที่ยว ” เป็นการบอกเล่าให้ลูกทราบว่าวันนี้น้าลิตาซึ่งเป็นเพื่อนกับแม่จะพาไปเที่ยว

ตัวอย่างที่ 11

- วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ มีคนมากดกริ่งแต่เช้า เต็มวิ่งไปเปิดประตูแล้วกลับมาบอกฉัน " คุณวัฏฏะมาหาพี่ธารค่ะ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 121)

จากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน ประโยคว่า " คุณวัฏฏะมาหาพี่ธารค่ะ " เป็นประโยคบอกเล่าที่ผู้พูดต้องการแจ้งให้ทราบว่าคนที่มาหา คือ วัฏฏะ

ตัวอย่างที่ 12

- ฉันได้เห็นภาพที่อยากเห็น ลูกสองคนห้อยโหนอยู่รอบๆ เก้าอี้พ่อ แย่งกันเล่าเรื่องที่ไปบ้านสวนของย่าจนฟังไม่ทัน " วินได้นั่งเรือด้วยนะพ่อ ลุงไม้พาไป " " วันก็ได้นั่ง "
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 149)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการเล่าเรื่องราวของวินกับวันให้พ่อฟังว่าได้ไปทำอะไรกันบ้างที่บ้านสวนของคุณย่า

ตัวอย่างที่ 13

- หมอมิตรตรีเข้ามาตรวจวัดความดันผม ทำแผลให้เมียผม แล้วก็สั่งให้เจ้าหน้าที่จัดเตียงให้เมียผมนอนอีกเตียงหนึ่ง " หมออยากให้คุณธารพักผ่อนด้วย คืนนี้นอนพักด้วยกันเลย ... ก็แล้วกัน " เมียผมทำหน้างงๆ " ให้น้ำเกลือสักขวดหนึ่งนะคุณธาร พักเสียบ้าง "
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 156 - 157)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการบอกความต้องการของหมอกับคนไข้เมื่อได้ตรวจอาการแล้ว ว่าต้องการให้พักผ่อนให้มาก

ตัวอย่างที่ 14

- " เป็นแล้ว " เสียงลูกผมสองคนตะโกนพร้อมกัน " เราว่ายน้ำเป็นแล้ว " " ใครสอนล่ะ " " ลุงไม้กับน้าวัฏสอน " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 223)

จากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน ประโยคว่า " เป็นแล้ว...เราว่ายน้ำเป็นแล้ว...ลุงไม้กับน้าวัฏสอน " เป็นประโยคบอกเล่าที่วินกับวันต้องการบอกพ่อให้ทราบว่าว่ายน้ำเป็นแล้วเพราะลุงไม้กับน้าวัฏเป็นคนสอนให้

ตัวอย่างที่ 15

- " เอ็งน่ะมันแปลก เอาพ่อมาอย่างหนึ่ง เอาแม่มาอย่างหนึ่ง " ผมนิ่งฟัง " โมโหโทโสเหมือนแม่ แต่ไม่พูดเหมือนพ่อ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 258)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการบอกที่มานิสัยของน้องชายว่าได้รับมาจากแม่และพ่ออย่างละครึ่ง

ตัวอย่างที่ 16

- แม่ส่งเสียงดังมาก่อนเห็นตัว " วันนี้แม่มีข้าวเกรียบว่าว " ผมเลิกคิดตามแมวทันที คำว่าข้าวเกรียบว่าวทำให้ผมตื่นเต้น มันเป็นขนมของโปรดของผมเลยละครับ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ก: 11)

จากเรื่องแมวดำในสวนสีชมพู ประโยคว่า " วันนี้แม่มีข้าวเกรียบว่าว " เป็นประโยคที่ต้องการบอกให้ผู้ฟังทราบว่าวันนี้มีขนมอะไรมาให้ทาน

2. การใช้ประโยคปฏิเสธ เป็นประโยคที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็น ที่ไม่ได้เป็นไปตามเข้าใจของผู้อื่น เป็นประโยคที่มีใจความไม่ยอมรับ มักมีคำว่า ไม่ ไม่ได้ มิได้ ไม่ใช่ มิใช่ ฯลฯ เป็นประโยคกล่าวปฏิเสธ (สาคร บุญเลิศ, 2538: 77)

ตัวอย่างที่ 1

- “ ยี้ ” เสียงน้องหมวยร้อง “ หมวยไม่ชอบปลาเค็ม ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 79)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต เป็นการปฏิเสธเรื่องอาหารว่า น้องหมวยไม่ชอบปลาเค็ม จากประโยคจะพบคำว่า “ ไม่ชอบ ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธ

ตัวอย่างที่ 2

- น้องสาวพยักหน้า... “ ถ้าเขารู้ว่าพี่อ่านได้แค่นี้ เขาคงไม่อยากคบพี่เลยนะ ” “ ก็พี่ไม่ชอบนี่หว่า ” เสียงพี่ชายบ่น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 65)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ พบคำว่า “ ไม่อยาก ” และ “ ไม่ชอบ ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธ เพื่อแสดงว่าถ้ากรรพุมรู้ว่าเฌออ่านหนังสือได้ไม่มากนัก คงไม่อยากจะคบด้วย ในขณะที่เฌอก็บอกกับน้องว่าไม่ชอบเรื่องการอ่านหนังสือ

ตัวอย่างที่ 3

- ลายสือลอบถอนหายใจใหญ่ เขาไม่รู้หรอกว่ามันเกิดอะไรขึ้นในหัวใจของเขา แต่นี่เป็นครั้งแรกที่เขาไม่อยากเจอสองพี่น้องที่รักดั่งลูก เขาอยากให้กรรพุมมาคนเดียว
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 79)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ พบคำว่า “ ไม่รู้ ” และ “ ไม่อยาก ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ตอนนี้ลายสือไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในใจเขา รู้แต่ว่าเวลานี้เขาไม่อยากจะเจอสองพี่น้องที่รักดั่งลูก

ตัวอย่างที่ 4

- “ เฮ้ย... ข้าไปรับยายน้องให้ไหมวะ ” เฌอนึกถึงประโยคและสีหน้าที่จริงจังของน้องสาว “ ไม่ได้โว้ย.... เย็นนี้ยายน้องให้ข้าไปรับ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 93)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ พบคำว่า “ ไม่ได้ ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธ เพื่อแสดงการปฏิเสธเพื่อนว่าไม่ต้องไปรับน้องให้เพราะเขาจะไปรับเอง

ตัวอย่างที่ 5

- เขาค้นพบว่าตัวเองใจร้ายมากที่ทำกับผู้หญิงที่คบหากันมาถึงสองปีเช่นนั้น เขาจึงกดมือถือเข้าไปในบ้านเธอ คนใช้มารับโทรศัพท์สักพักหนึ่งก็มาบอกว่า “ คุณแชอรี่ไม่สบายไม่รับสาย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 89)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ พบคำว่า “ ไม่สบายไม่รับสาย ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธเมื่อไม่ต้องการรับโทรศัพท์จากอีกฝ่ายหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 6

- “ ผมไม่มีตังค์ซื้อแล้ว... หมดตัวเลยครับคุณลุง ไปคราวนี้ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 287)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ แสดงให้เห็นว่า เขาไม่มีเงินแล้ว จากประโยคพบคำว่า “ ไม่มี ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธ

ตัวอย่างที่ 7

- “ ธารจะขับรถไปส่งพี่เอง ” เธออาสา “ ไม่ต้อง ” ผมทำเสียงเรียบ “ ให้บริษัทส่งรถมารับสิ ธารไปส่งลูกเถอะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 200 - 201)

ประโยคข้างต้นจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน พบคำว่า “ ไม่ต้อง ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธว่าไม่ต้องขับรถไปส่งแต่ให้รถบริษัทมารับแทน

ตัวอย่างที่ 8

- ผมเบื่อชีวิต ผมรู้ตกใจกับความคิดของตัวเอง มันน่าเบื่อจริง ๆ ในการที่ได้รู้ว่าเราเป็นคนที่ไม่ค่าความหมายอะไรต่อใครเลย ผมเดินไปบอกกับรักศิลป์ในเย็นวันหนึ่งว่า “ พรุ่งนี้... ผมไม่มาทำงานนะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 243)

ประโยคจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน พบคำว่า “ ไม่มา ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธว่าพรุ่งนี้จะไม่ไปทำงาน

ตัวอย่างที่ 9

- “ เราเลี้ยงมันไม่ได้หรอก...ลองคิดดูนะ ไอ้โหน่ง แค่จะหาเงินให้แกเข้าโรงเรียนปีหน้าฉันยังแย่เลยแล้วยังจะมีหมามาแย่งกินอีกตัวหนึ่งน่ะ ไม่ได้หรอก.. ” ยายป้าหยุดนิ่งไปพักหนึ่งแล้วพูดด้วยน้ำเสียงเด็ดขาดว่า “ เอาไปปล่อยซะ...เย็นนี้แหละ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 75)

ประโยคจากเรื่องสวัสดีข้างถนน พบคำว่า “ ไม่ได้ ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธว่าไม่ให้เลี้ยงสุนัข เพราะป้ามีรายได้ไม่มากนัก และปีหน้าโหน่งจะต้องเข้าโรงเรียนจำเป็นต้องใช้เงิน หากเลี้ยงสุนัขอีกหนึ่งตัวก็จะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับป้ามากขึ้นจึงไม่สามารถให้เลี้ยงสุนัขได้

ตัวอย่างที่ 10

- คนที่หน้าตาเป็นทุกข์โศกที่สุดสำหรับข่าวที่ได้ยินครั้งนี้คือหัวหน้าฝ่ายผาณิตของศิขรา เพราะเธอบ่นให้ศิขราได้ยินหลายครั้ง “ น่าสงสารคุณด็อกเตอร์นะ ไม่น่าเลย ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 34)

จากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม ประโยคว่า “ น่าสงสารคุณด็อกเตอร์นะ ไม่น่าเลย ” เป็นประโยคปฏิเสธ โดยพบคำว่า “ ไม่น่าเลย ” เป็นคำที่ใช้ปฏิเสธว่าด็อกเตอร์ไม่น่าโดนเรื่องอย่างนี้เลย

ตัวอย่างที่ 11

- “ เรื่องเด็กนั่น...มันท้องนะ คุณรู้หรือเปล่าว่ามันท้อง แถมยังบอกใครต่อใครว่า พ่อของเด็กในท้องน่ะเป็นคุณ... ” “ เฮ้ย... ” เขาร้อง “ <u>เป็นไปไม่ได้...ผมไม่ได้เป็นพ่อเด็ก</u> ” ช่อฟ้านิ่งไปนิดหนึ่ง ก่อนจะต่อ “ คุณรู้ใช่มั้ยว่ามันท้อง ” เขาพยักหน้า “ มันท้องกับใคร ” “ <u>ผมไม่รู้</u> ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ข: 242)

จากเรื่องยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ ประโยคว่า “ เป็นไปไม่ได้...ผมไม่ได้เป็นพ่อเด็ก ” เป็นการปฏิเสธว่าเขาไม่ได้เป็นพ่อของเด็กในท้องเด็กผู้หญิงคนที่ช่อฟ้าถามถึง โดยใช้คำว่า “ ไม่ได้ ” เป็นคำแสดงคำปฏิเสธ ส่วน “ ผมไม่รู้ ” เป็นการบอกปฏิเสธว่าไม่รู้ว่าเด็กผู้หญิงคนนั้นท้องกับใคร โดยใช้คำว่า “ ไม่ ” เป็นคำแสดงคำปฏิเสธ

3. การใช้ประโยคคำถาม เป็นประโยคที่มีเนื้อความถามที่ต้องการคำตอบ มักจะมีคำที่แสดงคำถามว่า ใคร อะไร อย่างไร เมื่อไร หรือไม่ ไหม ฯลฯ ความแสดงคำถามจะวางอยู่ตอนต้นประโยคหรือตอนท้ายประโยคก็ได้ (สาคร บุญเลิศ, 2538: 77)

ตัวอย่างที่ 1

- “ <u>หนูเรียนโรงเรียนอะไรกันนี่ </u>” คุณปู่ถามขึ้น พอตอบชื่อโรงเรียนไปเท่านั้น คุณปู่ก็หัวเราะหึ ๆ “ โรงเรียนเดียวกันเลย ” คุณปู่ว่า (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 19)

จากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต ประโยคว่า “ หนูเรียนโรงเรียนอะไรกันนี่ ” เป็นการถามเพื่อต้องการจะรู้ว่าเด็ก ๆ เรียนที่โรงเรียนอะไรกัน โดยพบคำว่า “ อะไร ” เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 2

- วันแรกที่เขาลุกขึ้นนั่ง และพยายามก้าวลงจากเตียง แม่ร้องจนเสียงหลง " กรรณจะทำอะไร " เขานิ่งเงียบ เขาไม่อยากพูดกับแม่เลย เพราะมันเป็นเรื่องที่เขาไม่พอใจตลอดเวลาที่เขารู้สึกตัว เขาอยากทำเรื่องส่วนตัวของเขาด้วยตัวเอง " ผมจะไปห้องน้ำ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ง: 69)

จากเรื่องพระอาทิตย์คืนแรม ประโยคว่า " กรรณจะทำอะไร " เป็นการถามเพื่อต้องการทราบว่า ลูกจะทำอะไร เมื่อเห็นลูกชายซึ่งขณะนี้ตามองไม่เห็น ลุกขึ้นจากเตียง โดยพบคำว่า " อะไร " เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 3

- " น้องถามจริง ๆ เถอะ.... พี่ชอบครูกรรพุมหรือเปล่า " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 83)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า " น้องถามจริงๆ เถอะ.... พี่ชอบครูกรรพุมหรือเปล่า " พบคำว่า " หรือเปล่า " เป็นคำแสดงคำถาม เพื่ออยากจะทราบถึงความรู้สึกของพี่ชายที่มีต่อครูกรรพุม

ตัวอย่างที่ 4

- " มาหาใครคะ " เธอถามด้วยเสียงอ่อนโยน " อาจารย์กรรณพุมครับ " เฌอตอบเรียบร้อย (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 112 - 113)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า " มาหาใครคะ " พบคำว่า " ใคร " เป็นคำแสดงคำถามเพื่อต้องการทราบว่าผู้ที่สนทนาด้วยจะมาพบใคร

ตัวอย่างที่ 5

- “ ไก่ของคุณตัวขนาดไหน ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 35)

จากเรื่องวุ่นวายสบายดี ประโยคว่า “ ไก่ของคุณตัวขนาดไหน ” เป็นการถามเพื่อต้องการทราบขนาดของไก่ที่ผู้พูดกำลังตามหา พบคำว่า “ ไหน ” เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 6

- “ ใช่ไก่ของคุณมั๊ยฮะ ” “ ใช่ ” เธอหันมาบอกเขาห้วน ๆ แววตายังขุ่นเคือง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 36)

จากเรื่องวุ่นวายสบายดี ประโยคว่า “ ใช่ไก่ของคุณมั้ยฮะ ” เป็นการถามเพื่อต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ ว่าใช่หรือไม่ใช่ไก่ของเธอ พบคำว่า “ มั้ย ” มาจากคำว่า หรือไม่ , ไหม เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 7

- “ มีธนาคาร... แถวนี้มั้ยครับ ” เขาระบุชื่อธนาคารเจ้าของบัตร เอ.ที.เอ็ม.คนขายชี้มือไปข้างหน้า “ โน่นตรงหน้าตลาดโน่น ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 81)

จากเรื่องวุ่นวายสบายดี ประโยคว่า “ มีธนาคาร... แถวนี้มั้ยครับ ” เป็นการถามถึงสถานที่ที่ต้องการจะไป พบคำว่า “ มั้ย ” มาจากคำว่า หรือไม่ , ไหม เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 8

- “ มันเอาไปได้เท่าไร ” “ ไม่เท่าไรหรอกแต่เอ.ที.เอ็ม.นี่สิ เรายังไม่ได้ยกเลิก ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 85)

จากเรื่องวุ่นวายสบายดี ประโยคว่า “ มันเอาไปได้เท่าไร ” เป็นการถามถึงจำนวนเงินที่ถูกกดไปจากเอ.ที.เอ็ม พบคำว่า “ เท่าไร ” เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 9

- “ วันเดือนปีของโยมแน่หรือ ” กลางหาวพยักหน้า พระยิ้ม ๆ แล้วว่า “ ไม่ใช่นี่ ” “ ทำไมล่ะฮะ ” พระยิ้มอีก “ อ้าวก็ดวงที่โยมบอกมานี่ต้องดูรูปบอบบางขาว ๆ นี่ตรงข้ามกับโยมเลยนะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 90)

จากเรื่องวุ่นวายสบายดี ประโยคว่า “ วันเดือนปีของโยมแน่หรือ ” เป็นการถามเพื่อความแน่ใจ พบคำว่า “ แน่หรือ ” เป็นคำแสดงคำถาม ส่วนประโยค “ ทำไมล่ะฮะ ” เป็นการถามถึงเหตุผล พบคำว่า “ ทำไม ” เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 10

- “ อะไรนะ ฉันเป็นผู้ปกครองเรอะ... หมายความว่ายังไง ” “ อ้าว... ” ดร. สารภีร้อง “ ผมเป็นพ่อ คุณเป็นแม่ คุณสุธรรมเป็นเพื่อนผมหรือไม่ก็ให้คุณสุธรรมเป็นพ่อ ผมเป็นเพื่อน ถึงอย่างไรคุณก็ต้องเป็นแม่อยู่ดี เพราะเรามีผู้หญิงอยู่คนเดียว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 64)

จากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม ประโยคว่า “ อะไรนะ ฉันเป็นผู้ปกครองเรอะ... หมายความว่ายังไง ” เป็นการถามซ้ำอีกครั้งเพื่อความแน่ใจว่าสิ่งที่ได้ยินนั้นไม่ผิด และเป็นการถามเพื่อให้ขยายความให้ชัดเจนขึ้นว่า ที่ว่าเป็นผู้ปกครองนั้นเป็นอย่างไร หมายความอย่างไร พบคำว่า “ อะไร ”, “ เรอะ ” มาจากคำว่า หรือ , ใช่หรือ เป็นคำแสดงคำถาม และ “ ยังไง ” มาจากคำว่า อย่างไร เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 11

- “ เอ็งมาจากไหน ” ย่ามีคำถาม “ ผมมาจากเมืองกาญจน์ครับ ” แรมตอบยิ้มๆ เขารู้ว่าเขากำลังถูกสำรวจตรวจสอบโดยผู้อาวุโสทั้งสองอย่างเข้มงวด “ อ้อเป็นคนเมืองกาญจน์ปู่หวาดว่า ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 43)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า “ เอ็งมาจากไหน ” เป็นการถามเพื่อต้องการทราบว่าแรมมาจากที่ไหน เป็นคนจังหวัดอะไร พบคำว่า “ ไหน ” เป็นคำแสดงคำถาม

ตัวอย่างที่ 12

- “ เปิดร้านเมื่อไหร่คุณ ” “ เดือนหน้าครับ ” “ ดี ๆ จะได้มาเป็นเพื่อนบ้านกัน ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ข: 121)

จากเรื่องยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ ประโยคว่า “ เปิดร้านเมื่อไหร่คุณ ” เป็นการถามเพื่อให้ทราบถึงวันที่เบญจ์จะเปิดร้านขายหนังสือ โดยใช้คำว่า “ เมื่อไหร่ ” เป็นคำแสดงคำถาม

4. การใช้ประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน เป็นประโยคที่แสดงความต้องการ อาจจะเป็นลักษณะ คำสั่ง อ้อนวอนขอร้อง คำชักชวน ฯลฯ ประโยคเหล่านี้มักจะลงประธานบุรุษที่ 2 ไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือถ้ามีประธานก็มักจะมีเพื่อเน้นความหรือบอกให้รู้ตัว
(สาคร บุญเลิศ, 2538: 77)

ก. ประโยคคำสั่ง

ตัวอย่างที่ 1

- “ กินใบหญ้านี้ ” แม่สั่ง พี่ชายตัวที่หกเคี้ยวใบหญ้าตามแม่บอก สักพักหนึ่งเขาก็สำรอกออกเป็นหญ้าเขียว ๆปนกับสิ่งที่กินเข้าไปเป็นสีดำ ท่าทางเขาจะปวดท้องแล้ว
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 24)

จากเรื่องสวัสดีข้างถนน ประโยคว่า “ กินใบหญ้านี้ ” เป็นประโยคที่แสดงความต้องการลักษณะสั่งให้ทำ คือ กินใบหญ้านี้ เมื่อแม่เห็นว่าลูกกินอาหารที่ทำให้เกิดอาการปวดท้อง จึงสั่งให้ลูกกินหญ้าเพราะกินแล้วจะทำให้อาเจียนเอาสิ่งที่มีพิษที่กินเข้าไปออกมา เป็นการขึ้นต้นประโยคด้วยคำกริยา

ตัวอย่างที่ 2

- “ เร็ว ๆ นังพุม ” เสียงของนางดังขึ้นเรื่อยๆ “ ชักช้า... ไม่ทันกินนะ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 26)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า “ เร็ว ๆ นังพุม ” เป็นการสั่งให้ผู้ฟังเดินให้เร็วขึ้น เพราะเห็นว่าสายแล้วเดี๋ยวจะไม่มีที่ขายของ เป็นการขึ้นต้นประโยคด้วยคำกริยา

ตัวอย่างที่ 3

- “ เล่ามา ” น้ำเสียงดูผิดปกติของครูทำให้ลูกขนุนเงยหน้าขึ้นมอง แล้วเขาก็ค้นพบว่าก้อนคิ้วขมวดปรากฏอยู่คิ้วของครูมาดีทั้งสองก้อน “ เล่ามาเดี๋ยวนี้นะ ลูกขนุน ” ลูกขนุนรู้สึกกลัวเป็นครั้งแรก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 80)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า “ เล่ามาเดี๋ยวนี้นะ ลูกขนุน ” เป็นการสั่งให้ผู้ฟังเล่าสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะทราบ ใช้คำกริยา “ เล่ามา ” และใช้คำว่า “ เดี๋ยวนี้ ” เป็นคำที่ใช้สั่ง

ตัวอย่างที่ 4

- “ เธอ มานี่.... ” เธอเรียกลูกขนุน “ ครูมีอะไรจะบอกให้ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 149)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดีประโยค “ เธอ มานี่.... ” เป็นการสั่งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังเข้ามาหาเพื่อจะบอกสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะบอก มีคำเรียก คือ เธอ เพื่อเจาะจงบุคคลที่ถูกเรียก

ตัวอย่างที่ 5

- ผมมองไปที่เตียงเห็นเธอนอนห่มผ้าจนมิด ท่าทางหลับอยู่ เสียงไม้เท้าของผมทำให้เธอลืมตาขึ้น “ พี่อิฐ... อย่าเข้ามานะ ” เธอร้องห้าม “ เดี๋ยวติดหวัด... สงสัยธารจะเป็นหวัด ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 189)

จากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน ประโยคว่า “ พี่อิฐ... อย่าเขามานะ ” เป็นการสั่งห้ามไม่ให้ทำ คือ ไม่ให้เข้ามาใกล้ โดยใช้คำว่า “ อย่า ...” เป็นคำที่ใช้สั่งห้ามไม่ให้ทำ และมีคำเรียก คือ พี่อิฐ เพื่อเจาะจงบุคคลที่ถูกเรียก

ตัวอย่างที่ 6

- คุณจี๋นั่งอยู่ที่เก้าอี้โยก ในมือของคุณจี๋ถือกล่องพลาสติกใส่ยา แล้วเดินมาแจกยาเราทีละคน “ อาหารเป็นพิษ ต้องกินยา ” คุณจี๋ว่าพลางส่งให้หนูหนึ่งเม็ด “ กินเลย...” ว่าพลางส่งน้ำอุ่นตามมาด้วยอีกหนึ่งแล้ว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ค: 192)

จากเรื่องริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง ประโยคว่า “ อาหารเป็นพิษ ต้องกินยา ” เป็นประโยคคำสั่งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกินยา โดยอธิบายสาเหตุที่ต้องกิน โดยใช้คำว่า “ ต้อง ” เป็นคำที่ใช้สั่ง อีกประโยค คือ “ กินเลย...” เป็นประโยคที่ต้องการให้ผู้พูดกินยาตอนนี้ เป็นประโยคคำสั่งที่ใช้คำกริยา คือ กิน ขึ้นต้นประโยค

ข. ประโยคขอร้อง

ตัวอย่างที่ 1

- “ ครูช่วยหนูหน่อยนะคะ.... หนูมีเรื่องใหญ่มากจะบอกครู ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 74)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ ประโยคว่า “ ครูช่วยหนูหน่อยนะคะ.... หนูมีเรื่องใหญ่มากจะบอกครู ” เป็นการขอร้องให้ช่วย โดยใช้คำว่า “ ช่วย...หน่อย ” เป็นคำแสดงความขอร้อง

ตัวอย่างที่ 2

- เมื่อเห็นไม่ได้ผล มันจึงอ้อนว่า “ ให้ฉันไปด้วยเถอะ....ฉันช่วยน้าแรมได้ ” แรมขำ “ เอ็งจะมาช่วยอะไรข้าได้ ตัวเท่าลูกหมา ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 181)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า “ ให้ฉันไปด้วยเถอะ....ฉันช่วยน้าแรมได้ ” เป็นการขอร้องที่จะตามไปด้วย โดยใช้คำว่า “ เถอะ ” ลงท้ายประโยค เพื่อเป็นการแสดงความขอร้อง

ตัวอย่างที่ 3

- ผมค่อย ๆ เอื้อมมือไปเหนี่ยวเตียง โดยมีมันนอนมองตาเหลืองเรืองอยู่ใต้เตียง “ ช่วยกันหน่อยสิ... ” ผมบอกมัน “ ช่วยตัวเองสิ... ” มันตอบทันที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ก: 31 – 32)

จากเรื่องแมวดำในสวนสีชมพู ประโยคว่า “ ช่วยกันหน่อยสิ... ” เป็นประโยคขอร้องที่ผู้พูดต้องการขอให้ผู้ฟังในที่นี้ คือ แมวดำ ช่วยให้ผู้พูดลุกจากเตียงได้ โดยใช้คำว่า “ ช่วย...หน่อยสิ ” เป็นคำแสดงคำขอร้อง

ตัวอย่างที่ 4

- คนหมดร้านไปแล้ว และคุณตองก็หันมาทางเขา “ ว่าไง คุณเบญจ์จะเอายาแบบไหน... เป็นโรคอะไรเอ่ย ” เบญจ์เดินเข้าใกล้คุณตอง พลางว่า “ คุณตอง เด็กผู้หญิงคนนั้นอยู่ที่ร้านผม คุณตองไปกับผมหน่อย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ข: 146)

จากเรื่องยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ ประโยคว่า “ คุณตอง เด็กผู้หญิงคนนั้นอยู่ที่ร้านผม คุณตองไปกับผมหน่อย ” เป็นการแสดงความขอร้องเพื่อให้ผู้ที่สนทนาด้วยเดินตามไปที่ร้าน โดยใช้คำว่า “ หน่อย ” เป็นคำแสดงคำขอร้อง

ค. ประโยคชักชวน

ตัวอย่าง

- เมื่อขึ้นจากน้ำแล้ว ลูกขนุนวิ่งกลับบ้านไปก่อนเพราะกลัวพ่อตีที่กลับบ้านเย็น แต่แจ่งยังเดินวนอยู่ที่บ้านตัวเองอีกหลายรอบ ปากก็ร้องแต่ว่า “ บ้าน แฮ่ม ๆๆๆ ” แรมสะเทือนใจกันภาพที่เห็น เขาไม่รู้ว่าในใจแจ่งคิดอะไร แต่เขารับได้ถึงอารมณ์โหยหาบ้านของชายบ้า “ กลับบ้านเถอะแจ่ง ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 97)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี ประโยคว่า " **<u>กลับบ้านเถอะแฉ่ง</u>** " เป็นการชวนกันกลับบ้าน เมื่อเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งยังคงเดินวนไปมาอยู่ที่บ้านของตนเองอยู่ เมื่อผู้พูดเห็นภาพนั้นก็สะเทือนใจ และสงสารจึงรีบชวนให้อีกฝ่ายหนึ่งรีบกลับบ้าน คำที่ใช้บ่งชี้ประโยคชักชวน คือ เถอะ และต่อท้ายประโยคด้วยชื่อของผู้ที่ต้องการชวน คือ แฉ่ง

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าประโยคมีความสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้สื่อสาร และผู้รับสาร โดยผ่านประโยคต่าง ๆ ที่เราใช้ในการสื่อสารประจำวัน ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม และประโยคคำสั่ง ขอร้อง หรือชักชวน

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้สำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2540: 4)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับสำนวน สามารถแบ่งการศึกษาสำนวนได้ดังนี้

1. สำนวนเดิม
2. สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ

1. สำนวนเดิม หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2540: 4)

ตัวอย่างที่ 1

- " มานี่...ไปเอายามาทำแผลให้คุณบอย...บ้าหรือเปล่าก็ไม่รู้แมวนี่...<u>ไม่รู้จักหัวนอนปลายตีน</u> " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 6)

จากเรื่องบ้านนี้มีแมวกับหมา สำนวนว่า “ ไม่รู้จักหัวนอนปลายตีน” หมายถึง ไม่รู้ความเป็นมาหรือพื้นเพ (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 152) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้รู้ว่าแมวตัวนั้นเป็นแมวที่ไม่รู้ว่าเป็นแมวของใคร จึงนำสำนวน “ ไม่รู้จักหัวนอนปลายตีน ” มาใช้กับแมว

ตัวอย่างที่ 2

- ระดับความเหนื่อยล้าและความเหม็นเบื่อตัวเองในหัวใจของน้ำตาลอยู่ในขีดสูงเพิ่มขึ้นจนรู้สึกอยากให้พี่เต้นมารับกลับบ้านเร็ว ๆ แต่พอรถพี่เต้นมาเข้าจริง พี่มนนั่งมาด้วย น้ำตาลก็รู้สึกเหมือน<u>หนีเสือปะจระเข้</u> (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 114)

จากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน สำนวนว่า “ หนีเสือปะจระเข้ ” หมายถึง เลี่ยงภัยอย่างหนึ่งกลับต้องพบกับภัยอีกอย่างหนึ่งเพราะการหนีนั้น (มติชน, 2547: 906) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่าสิ่งที่ตัวละครได้รับ คือ การเป็นโรคลมชัก ที่มักจะมีอาการเมื่อไรก็ได้ เป็นสิ่งที่ตัวละครนั้นไม่อยากให้เกิดและอยากจะหนีจากสิ่งนั้น จึงอยากให้พี่เต้นมารับกลับบ้านไว ๆ แต่เมื่อพี่เต้นมารับแล้วกลับพบกับพี่มนบนรถพี่เต้น จึงเป็นสิ่งที่ตัวละครรู้สึกว่านี่ก็เป็นสิ่งที่ไม่อยากให้เกิดหรืออยากจะหลีกเลี่ยง จึงนำสำนวน “ หนีเสือปะจระเข้ ” มาใช้เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกของตัวละคร

ตัวอย่างที่ 3

- พอเธอเดินเข้ามาใกล้รถเขาที่จอดนิ่งอยู่ เขาก็รู้ทันทีว่าทำไมเธอไม่ข้ามสะพานลอย เพราะตั้งหนังสือในมือที่เธอถือมานั้นมันเต็มอ้อมแขน แถมด้วยกระเป๋าสะพายระโยงระยางและใบไม่เล็กเลย ทำให้ร่างเล็กบางของเธอดูเล็กลงไปอีก และข้าวของก็ดูมากจนแทบจะท่วมตัว “ ยาย<u>บ้าหอบฟาง</u> ” เฌอนึกอยู่ในใจขำ ๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 13)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ สำนวนว่า “ บ้าหอบฟาง ” หมายถึง อาการหอบหิ้วสิ่งเขาพะรุงพะรัง (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 105) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นถึงลักษณะของตัวละครหญิงคนหนึ่งที่หอบหิ้วสิ่งของพะรุงพะรังทั้งกระเป๋า

สะพาย และตั้งหนังสือที่ถือมาเต็มแขน ทำให้เฌอซึ่งเป็นตัวละครอีกคนหนึ่งที่มองอยู่รู้สึกเหมือนเธอเป็นยายบ้าหอบฟาง

ตัวอย่างที่ 4

- “ ไอ้นี่.. เดี๋ยวข้า... ” โทนงื้อตีนขึ้นใส่เพื่อน “ ข้าเห็นยายน้องมาตั้งแต่ตีนเท่าฝาหอย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 48)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ สำนวนว่า “ ตีนเท่าฝาหอย ” หมายถึง เด็กทารก (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544 : 82) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่าโทนต้องการจะบอกกับเฌอว่า ตนเองนั้นไม่ได้คิดอะไรกับยัยน้องตามที่เฌอเข้าใจ เพราะเห็นยัยน้องซึ่งเป็นน้องสาวของเฌอมาตั้งแต่เล็ก ๆ

ตัวอย่างที่ 5

- “ เราจะไปทำอะไรได้ ยายน้อง นี่มันโลกยุคไหนแล้ว ไม่ใช่สมัยคุณย่าคุณยายนี่ จะได้จับคลุมถุงชนกันได้ง่าย ๆ เดี๋ยวนี้ผู้หญิงผู้ชายก็มีสิทธิ์เลือกคู่ตามใจชอบ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 86)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ สำนวนว่า “ คลุมถุงชน ” หมายถึง ลักษณะที่ทั้ง2ฝ่ายมาเผชิญกันทั้งที่ไม่เคยเห็นเคยรู้จักมาก่อน (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 40) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นถึงความคิดของน้องที่คิดจะจับคู่ให้กับพี่ชายของตนจึงมาขอให้โทนช่วยเหลือ แต่โทนไม่เห็นด้วยเพราะไม่ใช่ยุคคลุมถุงชนที่ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยแล้วจะให้ทั้งคู่ชอบหรือแต่งงานกัน แต่เป็นสมัยที่ทั้งชายและหญิงต่างก็มีสิทธิ์จะเลือกคู่ได้ตามใจชอบ

ตัวอย่างที่ 6

- “ ไป ๆ ลุง....มายุ่งอะไรกับคุณศิเขาล่ะ ” นายถนอมมองหน้าทัศนัยอย่างไม่สบอารมณ์ แกทำปากขมุบขมิบแต่พอเดินห่างออกมาสักหน่อยศิขราได้ยินเสียงลอยลมตามหลังมาเป็นเพลงว่า “ จับปลาสองมือ แล้วคุณจะถืออย่างไร ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 52)

จากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม สำนวนว่า “ จับปลาสองมือ ” หมายถึง มุ่งหวังสองสิ่งในเวลาเดียวกัน ในที่สุดไม่ได้อะไรสักอย่าง, ทำสองอย่างในห้วงเวลาเดียวกัน (มติชน, 2547: 225) ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่า นายถนอมไม่เห็นด้วยที่ทัศนัยจะจับปลาสองมือ คือ จีบผู้หญิงสองคนในเวลาเดียวกัน จึงไปบอกให้ศิขรารู้แต่ทัศนัยเห็นเข้าจึงไล่นายถนอมไม่ให้มายุ่ง นายถนอมจึงใช้การร้องเพลงเพื่อบอกให้ศิขรารู้เป็นนัย

ตัวอย่างที่ 7

- หัวหน้าฝ่ายพรพรรณอึ้ง “ แล้วตอนแต่งงานทำไมน้าไม่แจ้งฝ่ายทะเบียนเลยล่ะ.... ” นายถนอมตอบเบาๆ “ มันมีลูกติดสามคน ผมไปแจ้งได้ยังไง คนทั้งกรมจะได้หัวเราะเยาะผมปะไร เป็นหนุ่มทั้งแท่งกินแตงเถาตาย...” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 295)

จากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม สำนวนว่า “ แตงเถาตาย ” หมายถึง หญิงม่ายที่มีอายุมาก, หญิงมีสามีแล้ว (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 84) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่า นายถนอมไม่ได้แจ้งเรื่องแต่งงานเพราะอายที่ภรรยาของตนเป็นแม่ม่ายลูกติด จึงใช้สำนวน “ แตงเถาตาย ” เพื่อเปรียบเทียบภรรยาของนายถนอม

ตัวอย่างที่ 8

- ตอนเช้าลูกขนุนตื่นสายโด่งจวนโรงเรียนเข้าเหมือนเดิม และที่ตื่นสายก็ไม่ได้ตื่นเอง แต่เป็นแม่ที่เข้ามาปลุกแบบเสียงดัง ทั้งหยิก ทั้งขู่ ลูกขนุนก็ยังทำนอนหูทวนลมอยู่ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 11)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี สำนวนว่า “ หูทวนลม ” หมายถึง แกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน

(เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 195) ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่า ลูกขนุนไม่อยากตื่นไปโรงเรียน จึงแกล้งทำเป็นหูทวนลม ทำเป็นไม่ได้ยินเมื่อแม่เข้ามาปลุก

ตัวอย่างที่ 9

- ไอ้กิ้งกือคิดว่าธุระไม่ใช่แต่พอนึกขึ้นมาว่าถ้าหากทำดีคราวนี้ ครูมาดีกับชาวบ้านรู้เข้า มันก็คงเรียกคะแนนได้โขอยู่ ว่าแล้วมันก็เร่งมอเตอร์ไซค์ตรงไปที่บ้านจ่าสวง ทั้งที่ความจริงมันกับจ่าสวงนี่ก็ไม้เบื่อไม้เมากันอยู่ก็เรื่องขี่มอเตอร์ไซค์ถ้าไม่เร็วก็เสียงดัง จ่ายังอาฆาตมันไว้ว่า " มึงอย่าทำซ่านักนะ ไอ้กิ้งกือ วันหนึ่งกูจะเอาไม้ขวางถนนให้มึงถึงตาย มึงเห็นข่าวทีวีบ้างหรือเปล่า ตำรวจเขาจับมอเตอร์ไซค์ซิ่งน่ะ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 25)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี สำนวนว่า " ไม้เบื่อไม้เมา " หมายถึง มีเรื่องหรือมีเหตุที่ทำให้เอือมระอาต่อกัน (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 153) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่า กิ้งกือกับจ่าสวงเป็นไม้เบื่อไม้เมาต่อกันมานานด้วยเรื่องขี่มอเตอร์ไซค์เสียงดังของกิ้งกือ จึงทำให้จ่าสวงไม่ค่อยชอบเจ้ากิ้งกือ

ตัวอย่างที่ 10

- สนมองดูชายบ้า นึกไม่ออกเลยว่า ถ้าเกิดเขาเป็นแรม เขาจะทำอะไรได้ดีไปกว่าที่แรมกำลังทำอยู่ ท่าทางแรมกลุ้มอกกลุ้มใจไม่น้อย สนรู้ดีว่า แรมจะสลัดแฉ่งทิ้งเสียเมื่อไรก็ได้ เพียงแค่เขานั่งรถมอเตอร์ไซค์จากมา แฉ่งก็ตามมาไม่ถูกแล้ว แต่นี่เพราะแรมรับรู้เรื่องราวของแฉ่งเข้าไปเต็มหัวใจ เขาจึงไม่อาจใจไม้ไส้ระกำกับแฉ่งได้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 86)

จากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี สำนวนว่า " ใจไม้ไส้ระกำ " หมายถึง เพิกเฉยดูดาย,ไม่มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ใคร (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 54) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่า แรมไม่อาจใจไม้ไส้ระกำ เพิกเฉยต่อแฉ่งได้ เมื่อรู้เรื่องราวที่ทำให้แฉ่งต้องกลายเป็นคนบ้า

ตัวอย่างที่ 11

- พ่อเขาไม่ได้เก็บเตียงให้เรียบร้อยอย่างที่ยายสอนหนูหรอกนะ ผ้าห่มก็ยังไม่ได้พับเลย แถมผ้าปูที่นอนก็ยังไม่ได้ดึง หมอนก็ยังไม่ได้ตบ ไม่อยากจะบอกเลยว่า ยุ่งเสียยิ่งกว่ายุ่ง แถมมีกลิ่นน้ำมันอะไรไม่รู้ เหม็นหึ่ง ทีแรกหนูรีบปิดผ้าคลุมเตียงไว้ตามเดิม แต่พอเดินไปเดินมาสักพักหนึ่งก็เกิดสงสารพ่อขึ้นมา เราอยู่บ้านเดียวกันแล้วนี่ยายจะดูดายได้ยังไง ดูดายนี่ภาษาของยายใช่มั้ยหนูจำได้นะ อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ค: 73)

จากเรื่องริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง สำนวนว่า “ อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น ” หมายถึง ได้อาศัยอยู่กินกับผู้ใด อย่าอยู่เฉย ๆควรจะช่วยทำกิจการงานของเขาบ้าง (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 199) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้ว่าตัวละครในเรื่องเมื่อเดินเข้ามาในห้องพ่อและพบว่ายังไม่ได้เก็บที่นอน ก็ตั้งใจจะช่วยทำให้แต่พอได้กลิ่นเหม็นของน้ำมันบนที่นอนก็จะปิดไว้ตามเดิม แต่ก็นึกถึงคำสอนของยายที่ไม่ควรนิ่งเฉย ช่วยทำอะไรได้ก็ควรช่วย

ตัวอย่างที่ 12

- คนที่ทำงานบอกว่าเธอหน้าใสแจ่มนัก มีอะไรดี ๆ หรือ เธอก็เอาแต่ยิ้มไม่ได้บอกพวกเขาแต่ยายแต๋วเพื่อนสนิทถามเซ้าซี้ไม่มีหยุด เธอเลยบอกยิ้ม ๆ ว่าวันศุกร์เธอจะไปจดทะเบียนกับเขา ยายแต๋วนี่เป็นประเภทฆ้องปากแตกอยู่แล้วก็เลยบอกใครต่อใครไปทั่วเป็นอันว่าเขารู้กันทั้งออฟฟิศว่าเธอจะแต่งงาน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ข: 16)

จากเรื่องมิ่งมิตรในสวนดอกไม้ สำนวนว่า “ ฆ้องปากแตก ” หมายถึง ปากโป้งเก็บความลับไม่อยู่,ชอบนำความลับของผู้อื่นไปโพนทะนา (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 115) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นถึงลักษณะของแต๋วเพื่อนสนิทของขวัญว่ามีนิสัยที่ชอบพูดและนำความลับของผู้อื่นไปเปิดเผย จนเพื่อนที่ทำงานรู้กันหมดว่าขวัญจะแต่งงาน

ตัวอย่างที่ 13

- ฉันขับรถไปที่บ้านพ่อแม่ ไม่ใช่เพราะเป็นลูกนกปีกหักที่ต้องกลับบ้านไปซบอกพ่อแม่ แต่เพราะเป็นที่เดียวที่ฉันเชื่อว่า คุณสงครามจะตามหาไม่พบ ต่อให้เขาถามสายทิพย์ก็ตามทีเถอะ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ข: 117)

จากเรื่องมิ่งมิตรในสวนดอกไม้ สำนวนว่า " นกปีกหัก " หมายถึง คนที่ตกอยู่ในฐานะย่ำแย่ (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 95) จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่าที่ขวัญต้องกลับบ้าน ไม่ใช่เพราะกำลังย่ำแย่เลยต้องกลับไปหาพ่อแม่ที่บ้าน แต่เพราะไม่อยากให้สงครามตามหาตนเองเจอ

2. สำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบเป็นแนวเดียวกัน มีถ้อยคำส่วนใหญ่เหมือนกัน จะต่างกันเพียงบางเสียงหรือบางคำเท่านั้น สำนวนหนึ่งเป็นสำนวนเก่าอีกสำนวนหนึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในปัจจุบันหรือสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมา (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2540: 9)

ตัวอย่าง

- " อาจารย์คะ...ซื้อหน่อยสิคะ..." ลูกศิษย์ทำท่ายื่นหนังสือเล่มหนึ่งให้ดู " เล่มนี้ละค่ะ... ดีมากเลย " กรรพุมหัวเราะ แต่เพื่อนนิสิตที่ยืนอยู่ข้าง ๆ คนที่พูดร้องขึ้นว่า " แกอย่าบังอาจสอนสังฆราชให้ว่ายน้ำนะ " " บ้า " คราวนี้ทั้งนิสิตผู้แนะนำหนังสือและกรรพุมร้องออกมาแทบจะพร้อมกัน แล้วก็ตามด้วยเสียงหัวเราะ คนพูดทำท่างง ๆ " ยังมาทำหน้างงอีก...เธอพูดว่าอะไร รู้ตัวมั้ย " กรรพุมหยุดหัวเราะพลางปั้นหน้าดุ " สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ " ไม่ใช่สังฆราช สังฆราชต้องสอนหนังสือย่ะ คราวนี้คนพูดรู้ตัวขึ้นมาแล้วก็เลยหัวเราะจนตัวงอบ้าง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 35)

จากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ สำนวนว่า " สอนสังฆราชให้ว่ายน้ำ " จัดเป็นสำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำจากสำนวนเดิมคือ " สอนหนังสือสังฆราช " หมายถึง สอนสิ่งที่เขารู้ดีหรือที่เขาถนัดอยู่แล้ว (เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา, 2544: 177) หรืออาจจะใช้อีกสำนวนหนึ่ง คือ " สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ " จากตัวอย่าง ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่านิสิตคนที่

แนะนำหนังสือให้กรรพุมนั้นไม่รู้ว่ากรรพุมเป็นนักอ่านและรักการอ่านหนังสือมาก เมื่อเห็นอาจารย์เข้ามาที่เต็นท์ขายหนังสือจึงแนะนำหนังสือเล่มที่ตนเห็นว่าดีมากให้กับอาจารย์ เพื่อนนิสิตที่ยืนอยู่ข้าง ๆ ซึ่งทราบดีว่ากรรพุมเป็นคนรักการอ่าน จึงบอกเพื่อนโดยจะใช้สำนวน " สอนหนังสือสังฆราช " หรืออาจจะใช้อีกสำนวนหนึ่ง คือ " สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ " แต่พูดผิด คือ นำทั้งสองสำนวนมารวมกัน จึงกลายเป็น " สอนสังฆราชให้ว่ายน้ำ " ซึ่งเป็นการใช้สำนวนที่ผิด จากตัวอย่างผู้เขียนมีเจตนาแฝง แสดงให้เห็นว่าเด็ก ๆ ชอบพูดผิดเพราะเข้าใจผิด หรืออยากล้อเลียน

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์

โวหารเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้งานเขียนนั้นน่าสนใจขึ้น โวหารจัดเป็นกลวิธีอันเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (devices) สำคัญที่ช่วยให้งานเขียนประสบความสำเร็จ เป็นการเรียบเรียงประโยคหรือข้อความสั้น ๆ เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจ และใช้จินตนาการเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น กลวิธีแบบนี้แม้จะเป็นส่วนประกอบเล็ก ๆ แต่ก็มีความสำคัญมากเพราะทำให้งานเขียนแต่ละชิ้นมีรสชาติมากยิ่งขึ้นกว่าการเขียนธรรมดา กลวิธีดังกล่าวนี้เรียกกันทั่วไปว่า " โวหารภาพพจน์ "

จากการศึกษา " ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร " ปรากฏว่ามีลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ดังนี้

1. อุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนตามที่ต้องการอธิบายให้ดียิ่งขึ้น มีการเปรียบเทียบว่า เหมือน เฉก ดุจดัง ราวกับ ประการหนึ่ง ฯลฯ โดยให้ข้อความสองอย่างมาเปรียบเทียบสิ่งที่ เหมือนกัน (ประภาศรี สีหอำไพ, 2531: 51-57)

ตัวอย่างที่ 1

- คนที่สามผอมบาง ใบหน้าเรียวยาว ปากนิด จมูกหน่อย <u>นัยน์ตากลมราวกับเม็ดลำไย</u> (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 192)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต “ นัยน์ตากลมราวกับเม็ดลำไย ” เป็นการเปรียบนัยน์ตาว่าเหมือนเม็ดลำไย เพราะเม็ดลำไยมีลักษณะกลมและมีสีดำ โดยใช้คำว่า “ ราวกับ ” เป็นคำเปรียบเทียบ

ตัวอย่างที่ 2

- อาหมวยยิ้มหวาน ตาชั้นเดียวที่ดูราวกับเส้นตรงขีดไว้บนใบหน้า แต่คราวนี้ฌมากลับเห็นว่าน่ารักเหลือคณนา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 96)

ตัวอย่างจากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว “ ตาชั้นเดียวที่ดูราวกับเส้นตรงขีดไว้บนใบหน้า ” เป็นการเปรียบให้เห็นว่าดวงตาของหมวยนั้นเป็นตาชั้นเดียวและเล็กเมื่อยิ้มจะดูคล้ายกับมีคนไปขีดเส้นตรงไว้ที่ใบหน้าของหมวย ที่เปรียบดวงตาของหมวยกับเส้นตรงเพราะเส้นตรง คือ เส้นที่มีลักษณะเป็นเส้นเดียว โดยใช้คำว่า “ ราวกับ ” เป็นคำเปรียบเทียบ

ตัวอย่างที่ 3

- เฌอแปลกใจที่เห็นท่าทางร่าเริงผิดปกติของเธอเช่นเดียวกับน้องสาวของเขา ทุกครั้งที่ได้เห็นหนังสือชลาก็คล้าย ๆ ปลาหน้าฝน กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ แต่พอตอนหอบหนังสือไปจ่ายเงิน ท่ากระโดดโลดเต้นก็จะเปลี่ยนเป็นท่าสงบเสงี่ยมเรียบร้อย หันมาทำตาสำนึกผิดกับเขาว่า “ มากไปหน่อยนะพี่ชาย ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 246)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ ทุกครั้งที่ได้เห็นหนังสือ ชลาก็คล้าย ๆ ปลาหน้าฝน กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ ” เป็นการเปรียบกิริยาของชลาเมื่อได้เห็นหนังสือกับปลาเวลาหน้าฝนว่าคล้ายกัน คือ ดีใจหรือตื่นเต้น ที่ได้เจอในสิ่งที่ชอบ ที่เปรียบกับปลาหน้าฝนเพราะปกติปลาจะอยู่ในหนองหรือแม่น้ำ แต่พอหน้าฝนเมื่อฝนตกก็เหมือนกับเป็นการเปลี่ยนน้ำเมื่อได้รับน้ำใหม่ปลาก็จะรู้สึกสดชื่นจึงกระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ

ตัวอย่างที่ 4

- เขารับข้อเขียนนั้นมาอ่านคร่าว ๆ ผู้หญิงกลางคนใจดีคนนั้น คือ 'ลักษมี' ซึ่งเป็นนักเขียนหญิงยอดนิยมที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในนิตยสารเล่มนั้นเอง เธอเขียนเป็นบทความพิเศษชมเชยการทำงานของเขา แต่ก็ไม่วายบรรยายลักษณะของเขาว่า " สัตวแพทย์รูปร่างราวกับยักษ์ปักหลั่น " เขารู้สึกเคือง ๆ แต่พอก้มลงดูตัวเอง แล้วมองดูท่านผู้อำนวยการที่ผอมซีด ตายิบหยี เขาก็เลยโกรธข้อความที่เป็นจริงนั้นไม่ลง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ค: 25)

ตัวอย่างจากเรื่องวุ่นวายสบายดี " สัตวแพทย์รูปร่างราวกับยักษ์ปักหลั่น " เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างที่ใหญ่โตของสัตวแพทย์กลางหาวกับรูปร่างของยักษ์

ตัวอย่างที่ 5

- " บางที... " คุณปู่ว่า " เราก็ไม่รู้เหมือนกันว่าข้างในของแต่ละคนนั้นทนทานแค่ไหน บางคนก็มีข้างในที่แข็งแรงเหมือนหินผา แม้จะโดนแดดโดนฝนสักเท่าไหร่ก็ไม่สึกกร่อน แต่คนบางคนข้างในก็ราวกับสำลี อ่อนนุ่มอุ้มน้ำและแห้งกระจุยล่องลอย แล้วแต่ว่าจะเจอแดดหรือเจอฝน " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 17)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม " แข็งแรงเหมือนหินผา แม้จะโดนแดดโดนฝนสักเท่าไหร่ก็ไม่สึกกร่อนแต่คนบางคนข้างในก็ราวกับสำลี อ่อนนุ่มอุ้มน้ำและแห้งกระจุยล่องลอย แล้วแต่ว่าจะเจอแดดหรือเจอฝน " เป็นการเปรียบเทียบจิตใจของคนเวลาที่เจออุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ว่าบางคนก็ฟันฝ่าอุปสรรคไปได้โดยไม่ย่อท้อก็เหมือนดั่งหินผาที่แข็งแกร่ง ในขณะที่บางคนก็อ่อนแอ ท้อแท้ ไม่สู้กับปัญหาก็เปรียบเสมือนสำลีที่พร้อมจะอุ้มน้ำเมื่อโดนฝนหรือแห้งกระจุยเมื่อเจอแดด

ตัวอย่างที่ 6

- ชลิตาและกนกมาถึงในเวลาไม่นานนัก ชลิตาเดินตรงเข้ามากอดฉันตอนนั้นเองที่ฉันรู้ว่าฉันหมดความอดกลั้นแล้ว น้ำตาไหลทะลักออกราวกับทำนบพัง เพื่อนคนรักคนเดียวของฉันตบหลังฉันเบาๆ " ไม่เอาน่า... คุณอิฐไม่เป็นอะไรมากหรอก " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 45)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ น้ำตาไหลทะลักออกราวกับทำนบพัง ” เป็นการเปรียบเทียบว่าร้องไห้มากจนเหมือนกับทำนบที่กั้นน้ำพังลงแล้วน้ำทะลักออกมาอย่างรวดเร็วและมีปริมาณมาก

ตัวอย่างที่ 7

- ผมได้ยินเสียงร้องไห้ของเมียผม ผมได้ยินเสียงหมอ ได้ยินเสียงพยาบาล แต่ทั้งหมดนั้นก็เป็นเพียงการได้ยินที่ผมไม่มีโอกาสตอบโต้ แม้จะบอกพวกเขาสักหนึ่งคำผมก็ยังทำไม่ได้เลย ข้างในของผมมันวิ่งพล่านยิ่งกว่าน้ำร้อนเดือด มันอยากจะพุ่งออกมาข้างนอกแต่ไม่มีช่องทางใดของร่างกายที่เปิดออกได้เลย ทุกอย่างปิดเหมือนโทรศัพท์ไร้สัญญาณ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 169)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ ทุกอย่างปิดเหมือนโทรศัพท์ไร้สัญญาณ ” เป็นการเปรียบเทียบร่างกายของตัวละครที่ไม่สามารถขยับเขยื้อนแม้แต่จะพูดก็ยังทำไม่ได้ทำให้รู้สึกว่าอึดอัด โดยเปรียบว่าเหมือนกับโทรศัพท์ที่ไม่มีสัญญาณก็ไม่สามารถติดต่อกับใครได้แม้ว่าจะเปิดเครื่องอยู่ก็ตาม

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา

อุปลักษณ์ประเภทหนึ่ง คือ อุปลักษณ์โดยนัย เป็นการเปรียบเทียบคล้ายอุปลักษณ์แต่ไม่มี “ เป็น ” หรือ “ คือ ” ปรากฏในข้อความ ยกมาแต่สิ่งที่นำไปเปรียบเทียบ ให้ผู้อ่านตีความเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบเทียบนั้นคืออะไร โดยสังเกตเนื้อความในบริบทนั้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

ก. อุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบโดย “ เป็น ” หรือ “ คือ ”

ตัวอย่างที่ 1

- “ อ๋อ...ของคุณขวัญ ” ประโยคของเธอฟังแปลก ๆ แต่น้ำตาลก็ไม่มีเวลาคิดตีความ หากนั่งรออยู่ข้าง ๆ ป้าแขกด้วยอาการที่เรียกว่าใจเต้นเป็นกลองระรัว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 232)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน “ ใจเต้นเป็นกลองระรัว ” เป็นการเปรียบเทียบการเต้นของหัวใจว่าเต้นเร็วและแรงเหมือนกับคนตีกลองรัว ซึ่งผู้เขียนต้องการสื่อถึงความรู้สึกของน้ำตาลว่ารู้สึกตื่นเต้นเมื่อน้ำตาลจะมาสมัครงานและกำลังรอพบกับคุณขวัญ คนที่พี่เต้นฝากงานให้

ตัวอย่างที่ 2

- มือที่กุมปืนของเขายกขึ้นสูงจนถึงขมับ มือของเขาเองที่ยกมันขึ้น มันเป็นสัตว์ร้ายสีดำที่นอนนิ่งสนิทอยู่บนเตียงของเขามานานหลายชั่วโมง นับตั้งที่มันถูกหยิบมาจากห้องนอนของพ่อ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ง: 63)

ตัวอย่างจากเรื่องพระอาทิตย์คืนแรม “ มันเป็นสัตว์ร้ายสีดำ ” เป็นการเปรียบเทียบ ปืนกับสัตว์ร้าย เพราะปืนเป็นอาวุธที่มีอันตราย ถ้าใช้ผิดพลาดไปโดยไม่ตั้งใจหรือไม่ทันคิดก็จะเกิดอันตรายกับตัวเราหรือคนรอบข้างได้

ตัวอย่างที่ 3

- รอยยิ้มบนใบหน้าของสาวน้อยขยายกลีบออกเรื่อย ๆ จนกลายเป็นดอกไม้บานแฉ่งอยู่บนใบหน้า (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 25)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ รอยยิ้มบนใบหน้าของสาวน้อยขยายกลีบออกเรื่อย ๆ จนกลายเป็นดอกไม้บานแฉ่ง ” เป็นการเปรียบเทียบรอยยิ้มว่าบานเหมือนกับดอกไม้ คือ ยิ้มกว้างเหมือนกับดอกไม้ที่บานเต็มที่ ผู้เขียนต้องการให้เห็นถึงความรู้สึกของตัวละครว่ากำลังดีใจและมีความสุขมาก

ตัวอย่างที่ 4

- เขาส่ายหน้า สมน้ำหน้าตัวเอง แล้วก็ขับรถกลับบ้าน เขาไม่เข้าไปในบ้านแต่ล้มตัวลงนอนที่เก้าอี้นั่งเล่นหน้าบ้านแล้วหลับไป ตื่นขึ้นมาอีกทีก็พบน้องสาวนั่งหน้าเป็นม้าหมากรุกอยู่ตรงหน้า (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 98)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ น้องสาวนั่งหน้าเป็นม้าหมากรุก ” เป็นการเปรียบเทียบหน้าของน้องสาวที่ทำหน้างอเพราะไม่พอใจพี่ชาย ว่าเหมือนกับม้าที่อยู่บนกระดานหมากรุกซึ่งตัวหมากเป็นรูปหัวม้าหน้างอ (มติชน, 2547: 911)

ตัวอย่างที่ 5

- ลูกขนุนเดินหน้านิ่วคิ้วขมวดไปจนกระทั่งถึงห้อง เจอครูมาดีตรงหน้าห้อง ครูยิ้มให้นิดหนึ่งแล้วถามว่า “ เป็นอะไรไป นายลูกขนุน ดูหน้าตาสิคิ้วขมวดจนเป็นก้อนกลมแล้ว ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 79)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ คิ้วขมวดจนเป็นก้อนกลม ” เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของคิ้วที่ขมวดเข้าหากันจนจะเป็นก้อนกลม ๆ เพื่อแสดงถึงอารมณ์ของลูกขนุนว่ากำลังไม่พอใจ

ตัวอย่างที่ 6

- ผมอายเธอครับ...ผมอายที่ต้องมานอนเป็นผักหญ้า มาหัดพูดใหม่ และมาเป็นคนไร้ความสามารถในบ้าน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 170)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ ต้องมานอนเป็นผักหญ้า ” เป็นการเปรียบว่าต้องนอนอยู่กับที่ไปไหนมาไหนไม่ได้เหมือนกับผักหญ้าที่ดูไม่มีความหมาย ทำประโยชน์อะไรก็ไม่ได้ ได้แต่นอนอยู่กับที่รอให้คนอื่นมาช่วยเหลือ

ข. อุปลักษณ์โดยนัย

ตัวอย่างที่ 1

- การชมทะเลตอนเช้าของน้ำตาลเป็นไปอย่างรื่นรมย์แต่พอกลับมาถึงบ้าน น้ำตาลก็เจอกับคลื่นลูกใหญ่ พี่มนนั่งหน้าง้ำอยู่หน้าบ้านและเดินรี่เข้าไปหาพี่เต้นทันที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 144)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน คำว่า " คลื่นลูกใหญ่ " คลื่น หมายถึง น้ำซึ่งบางส่วนเคลื่อนไหวนูนสูงกว่าระดับปรกติแล้วลดลงและแลเห็นเคลื่อนไปบนผิวน้ำ , โดยปริยายใช้แก่สิ่งที่มีลักษณะเช่นนั้น (มติชน, 2547: 171) ในที่นี้ " คลื่นลูกใหญ่ " เป็นอุปลักษณ์โดยนัย เป็นการเปรียบ คลื่นลูกใหญ่กับอารมณ์ของพี่มน เมื่อเห็นว่าพี่เต้นไปเดินเล่นชมทะเลตอนเช้ากับน้ำตาลจึงรู้สึกไม่พอใจหรือโกรธ ถึงกับทำหน้างอเมื่อเห็นคนทั้งสอง โดยเปรียบคลื่นลูกใหญ่กับอารมณ์ไม่พอใจหรือโกรธว่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบนั้นได้เหมือนกับคลื่นลูกใหญ่ที่สามารถซัดหรือกลืนสิ่งต่าง ๆ ให้หายไปกับทะเลได้

ตัวอย่างที่ 2

- " ขอโทษที ปู่พูดอะไรออกไปนี่ " แต่ถึงคุณปู่จะขอโทษแล้ว เด็กๆก็ยังทำหน้างงอยู่ ระฆังช่วยคุณปู่เอาไว้ทันเมื่อคุณย่านิจเดินออกมาจากในบ้าน " อุ๊ยตาย...ใครเอ่ย " เสียงคุณย่าทักทายอย่างอารมณ์ดีทำให้ใบหน้าของเด็ก ๆ มีสีสันขึ้นทันที (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 18)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต คำว่า " ระฆัง " หมายถึง เครื่องสำหรับตีให้เกิดเสียงเป็นอาณัติสัญญาณ หล่อด้วยโลหะ (มติชน, 2547: 728) ในที่นี้ " ระฆัง " เป็นอุปลักษณ์โดยนัย เป็นการเปรียบคุณย่านิจว่าเป็นระฆังที่เข้ามาช่วยคุณปู่ได้ทันเวลา ในขณะที่คุณปู่กำลังพูดในสิ่งที่ทำให้เด็ก ๆ งง คุณย่าก็เดินเข้ามาพบและทักทายกับเด็ก ๆ เสียก่อน ซึ่งการตีระฆังเพื่อให้ยุติการต่อสู้นั้นมาจากกีฬาชกมวยเมื่อหมดยกกรรมการจะตีระฆังเพื่อให้คู่ต่อสู้ยุติการต่อสู้ลง

ตัวอย่างที่ 3

- แจ่มใสเงยหน้าขึ้นยิ้มกับประวิตร หวานและพึงพอใจเสียจนโทนรู้ทันทีว่าศึกนี้ของเขาหนักหนาสาหัสนัก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 47)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า " ศึก " หมายถึง การใช้กำลังเข้าประหัตประหารกันอย่างรุนแรงระหว่างรัฐหรือประเทศ ตั้งแต่สองรัฐหรือสองประเทศขึ้นไป เช่น ศึกชายแดนโดยปริยาย หมายถึงการเกิดข้อขัดแย้งต่อสู้เป็นปฏิปักษ์ขึ้นในใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1104) แต่ในที่นี้ " ศึก " เป็นอุปลักษณ์โดยนัย หมายถึง ศึกทางความรักระหว่างโทนกับประวิตร ที่ต่างก็ชอบแจ่มใส เมื่อโทนเห็นแจ่มใสหญิงที่ตนรักยิ้มหวานกับประวิตร จึงรู้สึกว่าเป็นศึกทางความรักที่หนักหนาสาหัสสำหรับโทน ซึ่งศึกทางความรักเป็นศึกที่ไม่ต้องใช้อาวุธเข้าต่อสู้เหมือนกับการทำศึกสงคราม แต่ศึกทางความรักจะใช้ความรักของคนสองฝ่ายเข้าต่อสู้

ตัวอย่างที่ 4

- " ตั้งแต่ผมทำงานที่นี่มาไม่เคยมีอะไรมีสาระเลย วันหนึ่งๆก็มีแต่เรื่อง นินทาว่าร้ายกัน ข้าราชการชั้นผู้น้อยก็วุ่นอยู่กับการแก่งแย่งแข่งดีกันเองข้าราชการผู้ใหญ่ก็คอยแต่จะรักษาเก้าอี้ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 158)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม คำว่า " เก้าอี้ " ในที่นี้เป็นอุปลักษณ์โดยนัยเป็นการเปรียบ หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ ตำแหน่งเป็นนามธรรมใช้เก้าอี้ซึ่งเป็นรูปธรรมโดยเอาตำแหน่งมาเปรียบกับเก้าอี้ซึ่งเป็นที่สำหรับนั่ง ว่าต้องคอยรักษาเก้าอี้ที่นั่งอยู่ก็คือ ตำแหน่งที่ดำรงอยู่

ตัวอย่างที่ 5

- ผู้ใหญ่ดำดูท่าทิดทองหันหลังให้อย่างงงๆ เขาก็ไม่รู้จะทำอย่างไรเหมือนกัน ไม้ที่บ้านของเขาที่ปลูกใหม่ก็ได้เจ้าเลื่อยยนต์ตัวนี้แหละ แต่จะให้เขาทำอย่างไรได้ ในเมื่อตอนนี้หัวโขนที่เขาสวมใส่อยู่ มันคือตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 52)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ หัวโขน” เป็นอุปลักษณ์โดยนัย หมายถึง บทบาทซึ่งต้องทำไปตามหน้าที่ (มติชน, 2547: 923) ซึ่งในที่นี้ก็คือ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

3. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทนคำที่เรียกใช้นั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป เช่น สิงโต, สิงห์ หมายถึง ผู้มีอำนาจ, ตราชู หมายถึง ความยุติธรรม เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53-56)

ตัวอย่างที่ 1

- “ มีอีกหลายเล่มเลยสำหรับพี่... 'ปีกหัก ' ของ ' คาลิล ยิบราน ' อาจารย์ระวี ภาวิไล ' แปล ' รันทดและงดงาม ' ของ ' ยาสุนาริ คาวาบาตะ ' ยุพเรศ วินัยธร ' แปล ' ปรัชญารัก ' แมรี่ คอเรลลี ' อมราวดี ' แปล '...เอาไปหมดเลยดีมั้ย...อ้อ...นี่อีกเล่มเหมาะมากเลย ' รักหลั่งเลือด ' ของ ' ยูคิโอะ มิชิมา ' รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ ' แปล... ” โทนหน้าเครียด เขารู้สึกเหมือนว่าน้องสาวกำลังซ้ำเติมพี่ชาย เขาไม่รู้ว่าเธอเห็นคนสองคนนั้นหรือไม่ และถึงเห็นเธอจะรู้ไหมว่าเป็นคนคู่ที่ทำให้เขาเจ็บปวด “ เอาหมดนั่นแหละ ” เขาพูดเสียงห้วน สาวน้อยอาจจะยังจับอารมณ์เขาไม่ได้ หรืออาจจะกำลังสนุกกับการแหย่<u>เสือ</u>ที่กำลังโกรธ เธอหยิบหนังสือขึ้นมาอีกเล่มหนึ่งแล้วว่า“ นี่ก็อีกเล่มหนึ่งพี่โทน... ‘ รักสามเส้า ’ ของ ‘ ยาสุชิ อิโนะอุเวะ ’ ‘ สาลินีคำฉันท์ ’ แปล ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 89)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ เสือ ” เป็นโวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ หมายถึงคนดุมีอำนาจหรือผู้เก่งกล้า (มติชน, 2547: 890) ในปริบทนี้ เสือ หมายถึง ความดุร้าย อารมณ์โกรธหรือความไม่พอใจของโทน เมื่อเห็นหญิงที่ตนชอบมากับผู้ชายอีกคนหนึ่ง เมื่อน้องแนะนำหนังสือให้หลายเล่มที่เกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง จึงคิดว่าน้องซ้ำเติม จึงพูดไม่ดีกับน้องโดยที่น้องยังจับอารมณ์ของโทนไม่ได้หรือทราบแต่กำลังสนุกกับการแหย่โทนที่กำลังโกรธ

ตัวอย่างที่ 2

- เมื่อแรกก็ตั้งใจมีความพยายามกำหนดว่า ข้าราชการทุกคนที่เข้ามาทำงานในกรมนี้จะต้องเป็นข้าราชการ “ <u>สีขาว</u> ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 22)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม “ สีขาว ” เป็นโวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ หมายถึง ปลอดสิ่งผิดกฎหมาย (โวหาร) (มติชน, 2547: 876) ในปริบทนี้ สีขาว หมายถึง ความซื่อสัตย์ สุจริตของข้าราชการกรมจริยธรรม ซึ่งสีขาวเป็นสีที่ หมายถึง ศาสนา ตามสีของธงชาติไทยในปัจจุบันด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงนำ “ สีขาว ” มาเป็นสัญลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการในกรมนี้ว่าต้องเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรม จริยธรรม

4. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าว ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกว่าหนักแน่นจริงจัง มักกล่าวเพื่อให้ได้คุณค่าทางด้านอารมณ์เป็นสำคัญ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเคลิบเคลิ้ม ซาบซึ้ง สะเทือนใจ เช่น ฉันหิวไส้จะขาดแล้วนะ , เขาโกรธเธอจนอกระเบิด เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53 – 56)

ตัวอย่างที่ 1

- แจ่มใสกับประวิตรนั้นเอง ทั้งสองคนเดินดูหนังสืออยู่ด้วยกันชนิดที่ใครเห็นปั๊บก็รู้ทันทีว่านี่คือคนที่รักกันชอบกัน หัวเอียงจนเกือบจะติดกันและเสียงหัวร่อต่อกระซิกนั้นเองที่บาดหัวใจเขา (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 88)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ เสียงหัวร่อต่อกระซิกนั้นเองที่บาดหัวใจเขา ” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะเสียงหัวเราะไม่ใช่อาวุธจึงไม่สามารถที่จะบาดหัวใจใครได้ จากข้อความนี้ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าด้านอารมณ์เป็นสำคัญ ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครว่าเพียงแค่เสียงหัวเราะเย้าแหย่กันของหญิงที่ตนรักกับชายหนุ่มอีกคนก็ทำให้โทนรู้สึกแย่เหมือนกับใครเอามีดหรือของมีคมไปเฉือนที่หัวใจของเขา

ตัวอย่างที่ 2

- คืนเดียวกันนี้เองโทนก็ได้เรียนรู้ความรักความเข้าใจในงานศิลปะแขนงที่เขาสนใจ เขานอนให้แสงจันทร์รินไหลเข้าไปในตัวตนจนรุ่งเช้า และตื่นขึ้นมาด้วยอาการของคนเป็นไข้ เจ็บคอและตัวร้อนผ่าว (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 200-201)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “แสงจันทร์รินไหลเข้าไปในตัวตนจนรุ่งเช้า” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะแสงจันทร์ไม่ใช่ของเหลวจึงไม่สามารถไหลเข้าไปในร่างกายของคนเราได้ แต่ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพว่าโทนนอนดูดวงจันทร์ที่ส่องสว่างจนรู้สึกเหมือนมันจะไหลเข้าไปในตัวได้

ตัวอย่างที่ 3

- ลุกขนุนถือว่ามันเป็นหมาที่ทำผิดร้ายแรงมาก เพราะการเยี่ยวรดกระเป๋านักเรียนนี่ถือว่าเป็นคนไร้การศึกษา ไร้วัฒนธรรม แบบที่ครูมาดีบอก แค่เดินข้ามหนังสือครูยังเอาไม้เคาะตาตุ่มแทบแตก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 13)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “แค่เดินข้ามหนังสือครูยังเอาไม้เคาะตาตุ่มแทบแตก” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะเอาไม้เคาะที่ตาตุ่มไม่สามารถทำให้ตาตุ่มแตกได้ แต่ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพว่าเป็นการเคาะที่แรง จนผู้ถูกเคาะรู้สึกว่าแรงมากจนตาตุ่มแทบแตก

ตัวอย่างที่ 4

- พอได้เวลาห้าโมงครึ่ง เจ๊กิมกับยายหมวยก็ออกมาที่งาน ยายหมวยแต่งตัวชุดสีชมพูยาวกรอมเท้า เดินไปเดินมาลำบากไม่น้อยเพราะสนามหญ้าที่โรงเรียนไม่เรียบ เจ๊กิมยิ้มปากกว้างไปถึงหู ปากร้องเชิญใครต่อใคร มือก็รับซองไปด้วย ที่เล็งเห็นเป็นใบสีแดง ๆ เจ๊ก็ยิ้มเชิญแล้วเชิญอีก แต่ที่เห็นเป็นใบเขียว ๆ เจ๊ก็ทำเสียงห้วน ๆ เชิญไปนั่งไกล ๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 165)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “เจ๊กิมยิ้มปากกว้างไปถึงหู” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะเราไม่สามารถจะยิ้มได้กว้างมากจนปากถึงหู แต่ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพว่า เจ๊กิมดีใจมากที่ลูกสาวกำลังจะแต่งงาน จึงยิ้มมากอย่างที่เรียกว่าปากกว้างไปถึงหู

ตัวอย่างที่ 5

- “ คุณศิลาศักดิ์อย่ามายุ่งกลับเราได้ไหม ” ว่าแล้วมาดีก็เอื้อมมือมาจับแขนของแรม “ เราไปกันเถอะค่ะ.... แรม ” ประโยคนั้นทำให้ผู้อยู่บนมอเตอร์ไซค์โกรธจนไฟแทบจะออกหู (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 288)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ โกรธจนไฟแทบจะออกหู ” เป็นการกล่าวเกินจริง เพราะในร่างกายของเราไม่สามารถทำให้เกิดประกายไฟได้ แต่ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพว่า ศิลาศักดิ์ซึ่งชอบครูมาดีถูกครูมาดีว่าและเห็นครูเอื้อมมือไปจับแขนของแรมซึ่งเป็นผู้ชายอีกคนหนึ่ง จึงต้องการเปรียบให้เห็นว่าศิลาศักดิ์โกรธมากจนไฟแทบจะออกหู

ตัวอย่างที่ 6

- “ พระคุ้มครองลูกนะลูก ” ทันนั้นพี่อิฐก็ลืมตาขึ้น นัยน์ตานั้นนิ่งเฉยอยู่ชั่วขณะ พอจับได้ว่าใครเป็นใคร เขาก็หลับตาลงไปใหม่ ราวกับไม่ยอมรับรู้ว่าใครได้มาเห็นสภาพของเขาในขณะนั้น มือของแม่ย่าเลื่อนมาแตะที่แก้มของเขา ฉันเห็นหยาดน้ำตาไหลลงมาตามร่องแก้ม ภาพแม่ย่าเดินออกไปปักธูปกลางสนามพร้อมกับประกายรักที่เปล่งออกมาจากตัวแกยังติดตาฉันอยู่ ขณะนี้ก็เช่นกัน ฉันมองเห็นประกายแห่งความรักเปล่งออกมาจากตัวแกจนครอบคลุมร่างของพี่อิฐเอาไว้โดยรอบ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 65)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ ประกายรักที่เปล่งออกมาจากตัวแกยังติดตาฉันอยู่ ” และ “ ฉันมองเห็นประกายแห่งความรักเปล่งออกมาจากตัวแกจนครอบคลุมร่างของพี่อิฐเอาไว้โดยรอบ ” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะความรักเป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ เห็นได้ หรือทำกริยาต่าง ๆ ได้ แต่ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่ายิ่งใหญ่จนเหมือนจะเปล่งประกายไปครอบคลุมปกป้องลูกอันเป็นที่รักได้

ตัวอย่างที่ 7

- เสียงเพลงพญาโศกของวงปี่พาทย์บ่ายวันเผากรีดใจคนยับเยิน ผมยืนนิ่งหัวใจร้าวเพราะเสียงโศกแทงใจ ปลายธารร้องไห้ก่อนผม เธอมีความผูกพันกับแม่ผมแม้ไม่ยาวนานเท่าผม แต่ก็

ไม่อาจพูดได้ว่าน้อยกว่าผมหลายสิ่งหลายอย่างผมเชื่อว่าเธอรู้จากแม่มากกว่าผมด้วยซ้ำไป เต็มสุขยืนอยู่กับวัฏฏะ ท่าทางโศกเศร้าทั้งคู่ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 264)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “เสียงเพลงพญาโศกของวงปี่พาทย์บ่ายวันเผากรีดใจคนยับเยิน ผมยืนนิ่งหัวใจร้าวเพราะเสียงโศกแทงใจ” เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะเสียงเพลงพญาโศกไม่ใช่อาวุธหรือของมีคมที่จะมากรีดหรือแทงใจคนให้ยับเยินได้ แต่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครว่าเพลงพญาโศกที่บรรเลงโดยวงปี่พาทย์นั้นบรรเลงได้เศร้ามาก จนตัวละครในเรื่องรู้สึกเหมือนเสียงเพลงนั้นกรีดหรือแทงหัวใจของคนฟัง นอกจากนั้นยังต้องการให้เห็นถึงความผูกพันของตัวละครในเรื่องด้วยว่าเสียใจเพียงใดเมื่อคนที่พวกเขารักจากไป

5. บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต (Personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือให้สัตว์มีสติปัญญา อารมณ์หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น ดาวกระพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53 – 56)

ตัวอย่างที่ 1

- คุณหญิงหัวเราะ “ แผ่นดินสิ...ไม่มีแผ่นดิน ต้นไม้ก็ไม่รู้จะงอกบนอะไร ที่งอกกลางอากาศได้นั่นมันน้อยเต็มทีแล้วนะ ” ฌมาหัวเราะ เธอมีความรู้สึกว่าเสียงของเธอวิ่งไต่ขึ้นไปตามต้นไม้สูงตรงหน้าแล้วก็ไต่กลับลงมาเต้นระริกอยู่ในดวงตาของเจ้าของบ้าน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ค: 186)

ตัวอย่างจากเรื่องบ้านนี้มีหมากับแมว “เสียงของเธอวิ่งไต่ขึ้นไปตามต้นไม้สูงตรงหน้าแล้วก็ไต่กลับลงมาเต้นระริกอยู่ในดวงตาของเจ้าของบ้าน” เป็นบุคลาธิษฐานที่สมมุติให้เสียงซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตกระทำกิริยาอาการที่เหมือนมนุษย์ คือ ให้เสียงวิ่งไต่ขึ้นไปตามต้นไม้สูง และไต่กลับลงมาเต้นระริกอยู่ในดวงตาของเจ้าของบ้าน เพื่อแสดงให้เห็นว่าคุณหญิงมีความสุขที่ได้พูดถึงต้นไม้ ผู้เขียนจึงทำให้เห็นภาพโดยให้ความสุขของคุณหญิงแสดงออกทางน้ำเสียงและดวงตา

ตัวอย่างที่ 2

- ตากระหายรู้นั้นค่อย ๆ กวาดไป ๆ จนหยุดแน่วแน่อยู่ที่หนังสือเล่มหนึ่ง
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 30)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ ตากระหายรู้นั้นค่อย ๆ กวาดไป ๆ ” เป็นบุคลาธิษฐานที่สมมุติให้ตาซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตกระทำกิริยาอาการที่เหมือนมนุษย์ คือ กระหายรู้ และกวาด ในที่นี้หมายถึง อยากรู้เป็นกำลังและค่อย ๆ มองไปทั่ว ๆ จนไปหยุดอยู่ที่หนังสือเล่มหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครนั้นมีความกระหายใคร่รู้มาก โดยแสดงออกทางสายตา

ตัวอย่างที่ 3

- ฉันกลับไปยืนที่ข้างเตียงของเขาใหม่ ราวกับจะสำรวจหาทุกรายละเอียดในความเปลี่ยนแปลงของเขา นัยน์ตายังหลับอยู่ ท่าทางเขาจะไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 54)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ นัยน์ตายังหลับอยู่ ” เป็นบุคลาธิษฐานที่สมมุติให้ตาซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตกระทำกิริยาอาการที่เหมือนมนุษย์ คือ หลับ ในที่นี้หมายถึง ตาปิดอยู่หรือหลับตาอยู่ แต่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนว่าตัวละครในเรื่องไม่ใช่แค่หลับตาเท่านั้น แต่เป็นการหลับที่เหมือนจะไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น

ตัวอย่างที่ 4

- รถแล่นไปค่อนข้างเร็ว ผมไม่ได้พูดอะไรกับมันอีก แสงไฟตามถนนแล่นผ่านไปวืด ๆ เมื่อมองออกไปทำให้ผมรู้สึกไม่ค่อยชอบท่าไร มันไม่นิ่งและมันทำให้ผมเวียนหัว
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 255)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ แสงไฟตามถนนแล่นผ่านไปวืด ๆ ” เป็นบุคลาธิษฐานที่สมมุติให้แสงไฟซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตกระทำกิริยาอาการที่เหมือนมนุษย์ คือ แล่นผ่าน เพื่อต้องการให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องขับรถเร็วมากจนรู้สึกว่าแสงไฟนั้นแล่นได้

6. สัทพจน์ (Onomatopocia) เป็นภาพพจน์เปรียบเทียบด้วยการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ เสียงลมพัดหรือเสียงกิริยาอาการต่างๆของคน ทำให้เกิดจินตนาการตามที่ผู้เขียนต้องการ เช่น เสียงระฆังดังหง่างเหง่งวังเวงแว่ว ยุงชุมรุมกัด ปัดป้ะปะ เสียงผัวะผะผลุบปุบปุบแปะ เป็นต้น (จุไรรัตน์และบาหยัน, 2548: 53 – 56)

ตัวอย่างที่ 1

- อาตู้หัวเราะ แล้วก็เป่าให้เสียงเล็กลงอีกนิดหนึ่ง “ เสียงนี้ล่ะ ปู๊น ปู๊น ” เด็ก ๆเงียบ ไม่มีใครตอบ อาตู้ได้ใจก็เลยเป่าอีกสองสามปู๊น คราวนี้น้องหมวยยกมือขึ้นอุดหู “ รถไฟไงล่ะ ” น้องหมวยว่า “ ปู๊น ปู๊น ปู๊น ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 108)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต พบคำว่า “ปู๊น ปู๊น ปู๊น ” เป็นสัทพจน์ คือ เป็นการเลียนเสียงของเครื่องดนตรี ในที่นี้คือ แตร โดยการเป่าให้เกิดเสียงคล้ายเสียงหวูดของรถไฟดังปู๊น ปู๊น

ตัวอย่างที่ 2

- “ พวกหนูทำปู่อิ่มเอมเสียจริงๆ ” “ เขียดก็อิ่ม ” หนูเขียดตอบคุณปู่พลางตบพุงดังปุ๋ ๆ ทุกคนหัวเราะกันใหญ่ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ข: 41)

ตัวอย่างจากเรื่องคุณปู่แว่นตาโต พบคำว่า “ ปุ๋ ๆ ” เป็นสัทพจน์ คือ เป็นการเลียนเสียงของการเอามือตบที่ท้องดัง ปุ๋ ๆ ให้เห็นว่าตัวละครนั้นกินข้าวจนอิ่ม เลยเอามือตบที่ท้องว่าในท้องนั้นมีอาหารอยู่เต็มพุง

ตัวอย่างที่ 3

- เธอยังคงยื้อยุดกระเป๋าและอาจจะเป็นเพราะการดึงรั้งกันไปมา ถุงกระดาษที่ทำท่าว่าสภาพไม่ค่อยดีนักจึงฉีกออก แล้วหนังสือเล่มบนก็หล่นลงบนพื้นเสียงดัง “ ปั้บ ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 60)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ คำว่า “ ปั้บ ” เป็นสัทพจน์ คือ เป็นการเลียนเสียงของหนังสือที่ตกลงบนพื้นเสียงดัง ปั้บ

ตัวอย่างที่ 4

- ทันใดนั้น เขาได้ยินเสียงนกร้องทักทายอยู่แว่ว ๆ “ ตะวี้ด ตะวี้ด ” ลายสืออดยิ้มไม่ได้ เขาอยากรู้เหมือนกันว่ากรรพุมจะเคยได้ยินเสียงนกตัวนี้ร้องเหมือนเขาหรือเปล่า “ ตะวี้ด ตะวี้ด ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ค: 165)

ตัวอย่างจากเรื่องห้องนี้รื่นรมย์ “ ตะวี้ด ตะวี้ด ” เป็นสัทพจน์ คือ เป็นการเลียนเสียงของนกร้องดัง ตะวี้ด ตะวี้ด

ตัวอย่างที่ 5

- “ อย่าร้องไห้นะ ” เสียงชลิตาขู่ “ คุณอิฐเขารู้นะว่าเธอมา อย่าร้องไห้เขาเป็นทุกข์อีก ” ฉันหรือจะทำอย่างที่ชลิตาเตือนได้ ฉันก้มเอาหน้าแนบอกของเขาเบาๆ แล้วร้องไห้ อกที่เคยเป็นดั่งกำแพงหนาปกป้องภัยในชีวิตของฉันทุกอย่าง วันนี้กลับดูเปราะบางและไร้ความรู้สึก น้ำตาของฉันหล่นเผาะ ๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 47)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน “ เผาะ ๆ ” เป็นสัทพจน์ คือ เป็นการเลียนเสียงของน้ำตาที่หยดลง คล้าย ๆกับเสียงน้ำค้างหยดต้องใบไม้

ตัวอย่างที่ 6

- “ เอาวะ...” เบญจ์บอกตัวเองในใจ ขอกลับไปเป็นเด็กชายเบญจ์สักครั้งเถอะน่า เขาเดินไปที่รถเข็นและมองหมูปิ้งที่ถูกไฟร้อนลนร้องดังฉี่ ๆ “ เจ็ดไม้ยี่สิบ ” คนขายบอก เขาควักให้โดยไม่รีรอ แล้วจึงนั่งลงส่งให้ลูกสาวหนึ่งไม้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ข: 81)

ตัวอย่างจากเรื่องยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ “ เขาเดินไปที่รถเข็นและมองหมูปิ้งที่ถูกไฟร้อนลนร้องดังฉี่ ๆ ” พบคำว่า “ ฉี่ ๆ ” เป็นคำเลียนเสียงดังอย่างเสียงของที่ทอดในน้ำมันเดือด

ตัวอย่างที่ 7

- บรื๋น บรื้น บรืน ผมเร่งเครื่องมอเตอร์ไซค์อำลาบ้านที่ผมจ่ายค่าเช่าไปสี่เดือน แต่อยู่เพียงเดือนครึ่ง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ก: 63)

ตัวอย่างจากเรื่องกระท่อมแสงเงิน " บรื๋น บรื๋น บรื๋น " เป็นสัทพจน์ที่ใช้เลียนเสียงเร่งเครื่องของมอเตอร์ไซค์

7. นามนัย (Metonymy) เป็นการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น เวที หมายถึง การแสดงละคร , มือขวา หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ เป็นต้น

การใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ การกล่าวถึงชื่อของสถานที่ แต่หมายถึง คน เช่น " ไม่มีคำตอบจากทับแก้ว " ทับแก้วในที่นี้ หมายถึง อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53–56)

ตัวอย่างที่ 1

- บันทึกเสนอการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงถึงมือนายกรัฐมนตรีในวันต่อมา และมีคำสั่งกลับมายังกรมจริยธรรม " สืบให้เสร็จภายในเจ็ดวันด้วย เพราะเรื่องนี้เสียหายถึงทุกฝ่าย ยิ่งหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าอาจารย์พิเศษ กรองคำ มีญาติเป็นนักการเมืองที่อยู่ในพรรคร่วมรัฐบาลก็ยิ่งเป็นปัญหา เพราะฉะนั้นขอให้กรมรีบดำเนินการ " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 299)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม " กรม " เป็นการใช้นามนัยโดยกล่าวถึงสถานที่ คือ กรมจริยธรรม แต่ในประโยคนี้หมายถึง บุคคลในกรมจริยธรรมที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบเรื่องนี้อีกครั้ง

ตัวอย่างที่ 2

- “ กรี๊ด ” นั่นแหละ ฉันจึงนึกขึ้นได้ว่านั่นมันเป็นเสียงโทรศัพท์มือถือของฉัน ฉันยิ้มให้พวกเขาแห้ง ๆ เอามือควานลงไปในกระเป๋า แล้วจับเจ้าปีศาจร้ายจอมสื่อข่าวขึ้นมา
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 44)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน คำว่า “ ปีศาจร้ายจอมสื่อข่าว ” เป็นการใช้นามนัยโดยกล่าวถึง ปีศาจร้าย แต่ในประโยคนี้ หมายถึง โทรศัพท์มือถือ ที่เรียกโทรศัพท์ว่าปีศาจร้ายเพราะผู้เขียนต้องการให้เห็นเหตุการณ์และอารมณ์ของตัวละครว่าตอนนี้กำลังเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นทุกข์ คือ สามีประสบอุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อได้ยินเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นจึงรู้สึกเหมือนได้รับข่าวร้ายอีกครั้ง หลังจากที่ได้รับข่าวเรื่องสามีจากที่พยาบาลโทรมาบอกทางโทรศัพท์มือถือ

8. ปฏิวาทะ (Oxymoron) คือ การนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันเพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งหรือเพิ่มความเข้าใจให้แก่ความหมายของคำแรก (วิภา กงกะนันท์, 2522: 29-52) เช่น ไฟเย็น, ชัยชนะของผู้แพ้ เป็นต้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53 – 56)

ตัวอย่างที่ 1

- “ วันนี้รองเท้ามันไม่ค่อยดี คู่นี้มันกัด ” พี่เต้นพูดหน้าตาเฉย น้ำตาลมองไปในกระจกเห็นแววตาของพี่เต้นที่มองอย่างห่วงใย น้ำตาลก็รู้สึกชัดเจนเข้าไปอีกว่าพี่เต้นช่วยน้ำตาลอย่างถึงที่สุดแล้ว น้ำตาลจึงก้มเงียบ ในขณะที่พี่มนบ่นไปตลอดทางว่าพี่เต้นสกปรกเป็นเลิศ
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 114)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน “ สกปรกเป็นเลิศ ” เป็นปฏิวาทะ คือ นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้ สกปรก หมายถึง เปรอะหรือเปื้อนด้วยสิ่งที่ถือว่าน่าเกลียดหรือไม่พึงประสงค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1110) ส่วน เป็นเลิศ หมายถึง ดีเยี่ยม เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันทำให้เกิดความหมายใหม่ที่เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น คือ สกปรกเหลือเกิน , สกปรกมาก ในปริบทนี้ผู้เขียนต้องการให้พี่มนเข้าใจว่าพี่เต้น

มีลักษณะเด่นด้านความสกปรก คือ สกปรกไปทุกอย่างทั้งเสื้อผ้า ร่างกาย พี่มนจึงว่าพี่เต้นว่าสกปรกเป็นเลิศ

ตัวอย่างที่ 2

- กลางคืนที่บ้านป่าสวยอย่างประหลาด พระจันทร์เป็นเสี้ยวสีทองสวย ท้องฟ้าเป็นสีดำมีเมฆครึ้ม ต้นไม้รอบๆบ้านเป็นสีดำเหลือบใบอยู่ในเงาพระจันทร์ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 270)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน " สวยอย่างประหลาด " เป็นปฏิวาทะ คือ นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้ สวย หมายถึง งามน่าพึงพอใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1143) ประหลาด หมายถึง แปลกหรือผิดปรกติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 667) เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นว่า เป็นความสวยงามอีกอย่างหนึ่งคือ สวยแบบแปลกไปกว่าปรกติ ในปริบทนี้ผู้เขียนต้องการให้เห็นภาพท้องฟ้ายามค่ำคืนที่มืดมิดถูกตัดด้วยสีทองสวยของพระจันทร์ทำให้มองดูสวยงามในอีกลักษณะหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 3

- แม่ใช้เวลาทั้งคืนในการคลานและเดินมาจนถึงบ้านอย่างที่ลูก ๆเห็น " มันนานชั่วชีวิต " แม่ว่า " ลูกไม่รู้หรอกว่ามันเจ็บปวดแค่ไหน ที่รู้ว่าทางที่จะเดินไปไม่ไกลนัก แต่เดินเท่าไหร่ก็ไม่ถึงสักที " (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ง: 44)

ตัวอย่างจากเรื่องสวัสดีข้างถนน " ทางที่จะเดินไปไม่ไกลนัก แต่เดินเท่าไหร่ก็ไม่ถึงสักที " เป็นปฏิวาทะ คือ นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกัน คือ แม้ทางนั้นจะมีระยะทางไม่ไกลนักแต่แม่ซึ่งกำลังบาดเจ็บสาหัสจากการถูกคนตี จึงทำให้รู้สึกว่าทางที่จะไปนั้นยาวไกลมาก เดินมานานแล้วแต่ไม่ถึงที่หมายปลายทาง

ตัวอย่างที่ 4

- เขามองที่ปืนกระบอกเล็ก ๆ มันเย็น หนักมือ น่ากลัวและน่ารักไปพร้อมกัน แล้วค่อยหยิบมันขึ้นมา ลูบคลำมัน ร้องไห้กับมัน แนบมันกับแกล้มที่อาบน้ำตาของเขา แล้วค่อยจ่อมันเข้าที่ขมับของเขาเอง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2543ง: 64)

ตัวอย่างจากเรื่องพระอาทิตย์คืนแรม " เขามองที่ปืนกระบอกเล็ก ๆ มันเย็น หนักมือ น่ากลัวและน่ารักไปพร้อมกัน " เป็นปฏิวาทะ คือ นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกัน คือน่ากลัวและน่ารัก ในที่นี้ต้องการให้เห็นว่า ปืนเป็นอาวุธที่อันตรายจึงทำให้รู้สึกว่าน่ากลัว ในขณะเดียวกันก็รู้สึกว่ามันน่ารักเพราะปืนช่วยให้เขาแก้ปัญหาที่วุ่นวายสับสนได้

ตัวอย่างที่ 5

- น้ำเสียงของ ดร.สารภีจริงจัง นัยน์ตาที่เขามองมาที่ศิขรานั้นแน่วแน่ เด็ดเดี่ยว ในท่ามกลางความยุ่งเหยิง ความมอมแมมของรูปลักษณ์ภายนอกนั้น แววตาของเขาเป็นสิ่งเดียวที่ศิขราเห็นว่าบอกความเป็นตัวตนที่จริงแท้ของ ดร.สารภีได้มากที่สุด (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2545ก: 211)

ตัวอย่างจากเรื่องเช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม " นัยน์ตาที่เขามองมาที่ศิขรานั้นแน่วแน่ เด็ดเดี่ยว ในท่ามกลางความยุ่งเหยิง ความมอมแมมของรูปลักษณ์ภายนอกนั้น " เป็นปฏิวาทะ ในที่นี้คือ แม้รูปลักษณ์ภายนอกของดร.สารภีจะดูมอมแมม แต่สายตาของเขาที่มองไปยังศิขรานั้นมีแต่ความมุ่งมั่น แน่วแน่ และเด็ดเดี่ยวพร้อมที่จะเดินไปข้างหน้าและเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 6

- " คุณอย่าตามมันได้มั้ย " เบญจ์หันไปมองหน้าช่อฟ้า " พูดบ้า ๆ น่า...รถติดแบบนี้ผมจะหลีกไปทางไหนล่ะ " " ไม่รู้ละ..." เธอทำเสียงแบบขึ้นจมูก แถมยังทำปากเชิดขึ้นไปอีกด้วย " อุวะ..." เขาร้อง แต่ยังไม่ทันจะต่อว่าอะไร ก็ได้ยินเสียงเล็ก ๆ ของเด็กหญิงดังมาจากด้านหลัง

อ่อนเบา ฉงนฉงาย แต่หยุดชะงักความโกรธของเขาได้ฉับพลัน “ คุณพ่อพูดไม่เพาะ ”
(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2547ข: 9)

ตัวอย่างจากเรื่องยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ “ ยังไม่ทันจะต่อว่าอะไร ก็ได้ยินเสียงเล็กๆ ของเด็กหญิงดังมาจากด้านหลัง อ่อนเบา ฉงนฉงาย แต่หยุดชะงักความโกรธของเขาได้ฉับพลัน คุณพ่อพูดไม่เพาะ ” เป็นปฏิวาทะ คือ นำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้เสียงของเด็กผู้หญิงที่บอกพ่อว่าพ่อพูดไม่เพราะจะเบา แต่ก็สามารถหยุดความโกรธของผู้เป็นพ่อได้ เพราะเหมือนเสียงนั้นจะไปเตือนความรู้สึกของพ่อว่าโกรธอย่างไรก็ตามแต่ควรระวังคำพูด เพราะมีเด็กๆ อยู่ในรถด้วย

9. ปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง (Allusion) คือ การกล่าวอ้างถึงหรือกล่าวเท้าความถึงบุคคล สถานที่ พฤติกรรม เหตุการณ์ในวรรณคดี เรื่องอื่นๆหรือการกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งที่เป็นที่รู้จักทั้งโดยตรงและคัดแปลงมา ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงความคิดให้แก่ผู้อ่านและทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 53 – 56)

ตัวอย่างที่ 1

- เมื่ออาจารย์วิชาภาษาไทยขอให้นักศึกษาเขียนเรียงความจากบทกลอนของครู กลอนสุนทรภู่ที่ว่า “ อันชนกชนนีนี้รักเจ้า เทียมเท่าชีวาก็ว่าได้ ” เรียงความของระวินถูกยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างในการเขียน (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ข: 186)

ตัวอย่างจากเรื่องฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน “ อันชนกชนนีนี้รักเจ้า เทียมเท่าชีวาก็ว่าได้ ” เป็นการกล่าวถึงข้อความตอนหนึ่งจากกลอนของสุนทรภู่ เมื่ออาจารย์ต้องการให้นักเรียนเขียนเรียงความที่เกี่ยวกับผู้มีพระคุณในที่นี้ คือ พ่อแม่ จึงนำบทกลอนตอนหนึ่งที่เกี่ยวข้องมา เพื่อให้นักศึกษาเขียนเรียงความได้มากขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

- แรมนิ่ง เขาพูดไม่ออก เขานึกถึงคำที่ว่า เริ่มต้นดีมีชัยไปครึ่งหนึ่ง แต่คราวนี้เริ่มต้นด้วย ‘ มัน ’ นี่น่าจะปราชัยไปครึ่งหนึ่งแล้ว แต่แรมก็คือแรมคิดแล้วก็อลวนอยู่ในใจ เขาจึงไม่ได้พูดข้อเสียของมันสำปะหลังให้สนฟังแต่อย่างใดแถมยังบอกอีกด้วยว่า “ ตามใจพี่สน ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 105)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ เริ่มต้นดีมีชัยไปครึ่งหนึ่ง ” เป็นการกล่าวถึงข้อความตอนหนึ่งที่มีการดัดแปลงข้อความมาจาก “ เริ่มต้นดีมีชัยไปกว่าครึ่ง ” ซึ่งที่เป็นที่รู้จักจากโฆษณาทางโทรทัศน์ ว่าถ้ามีการเริ่มต้นที่ดีก็เหมือนกับมีชัยไปครึ่งหนึ่งแล้ว เพียงแต่ครั้งนี้แรมรู้สึกว่าการเริ่มต้นด้วยการปลูกมันสำปะหลังนั้นเป็นการเริ่มต้นที่น่าจะพ่ายแพ้ไปครึ่งหนึ่งแล้วมากกว่าจะชนะตามข้อความที่เคยได้ยินมา

ตัวอย่างที่ 3

- “ โอ๊ย...คนเรานี่นะหนู ถ้าคิดจะเป็นเจ้าคนนายคน เราต้องรู้จักคนพวกนั้นให้ดีก่อน มันเป็นคนยังไง มันซื่อสัตย์หรือไม่ซื่อสัตย์ มันโง่หรือมันฉลาด มันมีจุดอ่อนอยู่ตรงไหน ผมยึดถือหลักของซุนวูว่า ‘ รู้เขารู้เรา ’ ผมใช้กับทุกอย่างในชีวิต ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2544ค: 345)

ตัวอย่างจากเรื่องหมู่บ้านคนฝันดี “ รู้เขารู้เรา ” เป็นการกล่าวถึงข้อความคำสอนของซุนวู ซึ่งเป็นผู้เขียนตำราพิชัยสงคราม ตำราพิชัยสงครามของซุนวูถูกกล่าวถึงหลายครานิยาย “ สามก๊ก ” รู้เขารู้เรา หมายถึง รู้ทั้งจุดด้อยและจุดเด่นของฝ่ายตรงข้ามและตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องการให้เห็นว่าตัวละครในเรื่องใช้หลักคำสอนนี้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง

ตัวอย่างที่ 4

- ฉันเข็นรถเข้าไปใกล้ วินกับวันละจากลุงมาจับมือพ่อ แล้วโยกตัวไปตามจังหวะจนรถเข็นก็พลอยเต้นไปด้วย ฉันยังจับรถเข็นไว้และโยกตัวไปตามจังหวะเสียงเพลง

“ สุขกันเถอะเรา	เศร้าไปทำไม...
อย่ามัวอาลัย	คิดร้อนใจไปเปล่า
เกิดมาเป็นคน	อดทนเถอะเรา
อย่ามัวซมเซา	ทุกคนเราทนมัน ” (สมศักดิ์ เทพานนท์)

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 103)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการกล่าวถึงเพลง สุขกันเถอะเรา ที่แต่งโดย สมศักดิ์ เทพานนท์ ขับร้องโดยวงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งเป็นเพลงที่ตัวละครในเรื่องเปิดเพลงนี้ขึ้น เพื่อให้ทุกคนครึกครื้นและมีความสุขเหมือนกับเพลงที่เปิด

ตัวอย่างที่ 5

- “ คุณพ่อต้องคิดใหม่ ทำใหม่ ” วินหันมาบอกผมด้วยประโยคที่เลียนแบบมาจากคำขวัญของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง “ ใช่ ” วันรับรอง “ คิดใหม่ ทำใหม่ ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2546ก: 230)

ตัวอย่างจากเรื่องแบ่งฟ้าปันดิน เป็นการกล่าวถึงคำขวัญของพรรคไทยรักไทย ในสมัยอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ว่า “ คิดใหม่ ทำใหม่ ” เป็นการจำข้อความที่วินกับวันได้ยินมาและพูดเพื่อให้พ่อทำในสิ่งที่ยังไม่เคยทำ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ลีลาภาษาในงานเขียนนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์

การศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ครั้งนี้ศึกษาจากนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง เฉพาะหนังสือที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มเท่านั้น ตั้งแต่ปี 2543 - 2547 จำนวน 17 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่อง กระท่อมแสงเงิน , คุณปู่แว่นตาโต , บ้านนี้มีหมากับแมว , พระอาทิตย์คืนแรม , ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ , มิ่งมิตรในสวนดอกไม้ , วุ่นวายสบายดี , หมู่บ้านคนฝันดี , เช้าครึ่งชามเย็นครึ่งชาม , ห้องนี้รื่นรมย์ , ส้มโอ น้าหมู หนูแมว , ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน , แบ่งฟ้าปันดิน , สวัสดีข้างถนน , แมวดำในสวนสีชมพู , ยามบ่ายวันเสาร์ยามเช้าวันอาทิตย์และริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ

จากการศึกษาวิเคราะห์ด้านการใช้คำ พบว่านางชมัยภร แสงกระจ่าง มีการเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การใช้คำซ้ำ พบการนำคำมาใช้ซ้ำ ๆ กันในที่ใกล้ ๆ กันมากกว่าสองครั้งขึ้นไป การซ้ำคำ พบการซ้ำคำโดยใช้ไม้ยมก (ๆ) เช่น ปี๊น ๆๆๆๆ , ลุงไม้มา ๆ เป็นต้น , การซ้ำคำแบบที่มีคำอื่นมาคั่นคำที่จะซ้ำเอาไว้ เช่น ชักดิ้นชักงอ , ดูถูกดูแคลน เป็นต้น และการซ้ำคำแบบเน้นเสียง ได้แก่ ด๊ำดำ , ชื่อย้าว...ยาว การใช้คำซ้อน พบการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง ได้แก่ เหลวไหล และการใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย เช่น ขยำขยี้ , อพยพหนี , แต่งงานแต่งการ , สะท้านสะเทือน , ขี้ริ้วขี้เหร่ เป็นต้น การใช้คำต่างประเทศ ส่วนใหญ่พบคำที่มาจากภาษาอังกฤษ เช่น ทรัมเปต (Trumpet) , ฮัลโหล (Hello) , โซฟา (Sofa) และพบคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศสเพียงคำเดียว คือ ออเดิร์ฟ (Horsd'oeuvres) คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ เช่น ซวย , ตู , เห้ เป็นต้น การใช้คำเสริม พบการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาถามหรือบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้แก่ นี่ น่ะ ล่ะ นะ แฮะ มั้ง การใช้

คำสร้อย พบการใช้คำสร้อยอยู่ข้างหน้า ได้แก่ สนอกสนใจ โบร่ำโบราณ เหรียญทงเหรียญทอง และกฎหมงกฎหมาย การใช้คำสร้อยอยู่ข้างหลัง เช่น ไม่พูดไม่จา หกล้มหกลุก เกเรเกตุง เป็นต้น การใช้คำร้องหรือคำอุทาน พบการใช้คำร้องหรือคำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อ้าว แสดงอาการแปลกใจ , ประหลาด โธ่เอ๊ย แสดงอารมณ์สงสาร เฮ้อ แสดงอาการโล่งใจ ต๊าย แสดงอาการตกใจ เป็นต้น การใช้คำเลียนเสียงพูด พบการเลียนเสียงพูดที่มีการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะ เช่น กลับ ลงเสียงเป็น กับ , อย่างไร เป็น ยังไง เป็นต้น การเลียนเสียงพูดที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระ เช่น จะ เป็น จา , ก๋วยเตี๋ยว เป็น ก๊ะเตี๋ยว เป็นต้น การเลียนเสียงพูดที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ เช่น เร็วเป็น เร้ว , หยุด เป็น ยู้ด เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงที่มีการตัดเสียงพยัญชนะท้าย เช่น ติดใจ เป็น ติใจ , โชคดี เป็น โช่ดี เป็นต้น จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยสังเกตว่ามี คำซ้อนเพื่อความหมายมากที่สุดส่วนคำซ้ำแบบเน้นเสียงและคำซ้อนเพื่อเสียงพบเป็นส่วนน้อย

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้ประโยค

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้ประโยคในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง พบการใช้ประโยคที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ ประโยคบอกเล่าเพื่อบอกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ เช่น อยากไปตลาดนะ , แกงเลียง...ของชอบของ...ของคุณพ่อ , ครูมีหนังสือให้หนูอ่านเล่มหนึ่ง เป็นต้น ประโยคปฏิเสธเพื่อบอกเหตุการณ์ เรื่องราวและความคิดเห็นที่ไม่ได้เป็นไปตามเข้าใจของคนอื่น มักพบคำว่า “ ไม่ ” , “ ไม่ได้ ” , ฯลฯ เช่น หมวยไม่ชอบปลาเค็ม , ไม่ได้โว้ย...เย็นนี้ยายน้องให้ข้าไปรับ เป็นต้น ประโยคคำถามที่มีเนื้อความถามที่ต้องการคำตอบ มักพบคำว่า “ ใคร ” , “ อะไร ” , “ อย่างไร ” ฯลฯ เช่น มาหาใครคะ , มันเอาไปได้เท่าไร เป็นต้น และประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวนเป็นประโยคที่แสดงความต้องการ อาจจะเป็นลักษณะคำสั่ง อ้อนวอนขอร้อง คำชักชวน ฯลฯ ประโยคคำสั่ง เช่น เร็ว ๆ นังพุม , พี่อิฐ...อย่าเข้ามานะ เป็นต้น ประโยคขอร้อง เช่น ครูช่วยหนูหน่อยนะคะ , ให้ฉันไปด้วยเถอะ...ฉันช่วยน้าแรมได้ เป็นต้น ประโยคชักชวนพบตัวอย่างเดียว คือ กลับบ้านเถอะแฉ่ง นอกจากนี้ยังพบว่านางชมัยภรมีการใช้ประโยคในการสื่อสารทั้งการบรรยายความและการสนทนากันของตัวละคร จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยสังเกตว่า ในการบรรยายความส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ประโยคบอกเล่า

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้สำนวน

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้สำนวนในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง พบการใช้สำนวน 2 ลักษณะ คือ สำนวนเดิม และสำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สำนวนเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ เช่น ไม่รู้จักหัวนอนปลายตีน , บ้าหอบฟาง , แตงเถาตาย , ใจไม้ไส้ระกำ เป็นต้น ส่วนสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ พบเพียงสำนวนเดียว ได้แก่ สอนสังฆราชให้ว่ายน้ำ

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์

จากการศึกษาวิเคราะห์พบการใช้โวหารภาพพจน์ดังนี้ อุปมา เช่น นัยน์ตากลมราวกับเม็ดลำไย , ทุกอย่างปิดเหมือนโทรศัพท์ไร้สัญญาณ , ทุกครั้งที่ได้เห็นหนังสือ ชลาก็คล้าย ๆ ปลาหน้าฝน กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ เป็นต้น อุปลักษณ์ พบอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบโดย “ เป็น ” หรือ “ คือ ” เช่น ใจเต้นเป็นกลองระรัว , น้องสาวนั่งหน้าเป็นม้าหมากรุก เป็นต้น อุปลักษณ์โดยนัย เช่น คลื่นลูกใหญ่ , ระฆัง , ศึก เป็นต้น สัญลักษณ์ ได้แก่ เสือ , สีขาว อติพจน์ เช่น เสียงหัวร่อต่อกระซิกนั้นเองที่บาดหัวใจ , โกรธจนไฟแทบจะออกหู เป็นต้น บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต เช่น นัยน์ตายังหลับอยู่ , แสงไฟตามถนนแล่นผ่านไปวืด ๆ เป็นต้น สัทพจน์ เช่น ปุ๊น ปุ๊น ปุ๊น , ปุ ๆ , ตะวี้ด ตะวี้ด เป็นต้น นามนัย ได้แก่ กรม , เจ้าปีศาจร้ายจอมสื่อข่าว ปฏิวาทะ เช่น สกปรกเป็นเลิศ , สวยอย่างประหลาด และปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง พบข้อความ “ รู้เขารู้เรา ” , “ คิดใหม่ทำใหม่ ” เป็นต้น จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยสังเกตว่ามี อุปมาและอุปลักษณ์เป็นส่วนมาก ส่วนสัญลักษณ์และนามนัยพบเป็นส่วนน้อย

อภิปรายผล

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้คำ

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า นางชมัยภร แสงกระจ่าง มีการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ในการประพันธ์ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และสถานภาพของตัวละคร กล่าวคือ ถ้าเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับเด็ก ครอบครัว และสัตว์เลี้ยง ได้แก่ คุณปู่แว่นตาโต , บ้านนี้มีหมากับแมว , ป้าจ๋า โก้ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ , วุ่นวายสบายดี , หมู่บ้านคนฝันดี , ห้องนี้รื่นรมย์ , ส้มโอ น้าหมู หนูแมว , ฤดูร้อน...

มีดอกไม้บาน , แบ่งฟ้าปันดิน , สวัสดีข้างถนน , ยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์ และริบบิ้นขาวกับกล่องกระดาษแดง ผู้เขียนจะเลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่าน คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน ส่วนนวนิยายที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวในสังคม เช่น กระท่อมแสงเงิน จะสะท้อนปัญหาชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำที่มนุษย์ต่างเสาะแสวงหาวิถีทางเดินชีวิต เพื่อความอยู่รอดในสังคม , พระอาทิตย์คืนแรม จะเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขของคนที่ตาบอด เรื่องนี้ผู้เขียนจะสอดแทรกปรัชญาชีวิตจากหนังสือที่มีชื่อเสียงหลายเล่มเพื่อเป็นข้อคิดและคติเตือนใจให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี , มิ่งมิตรในสวนดอกไม้ จะเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนร่วมสังคมที่พบกันที่สวนดอกไม้ เป็นการสะท้อนชีวิตของผู้หญิงขายบริการ , เช้าครึ่งชามเย็นครึ่งชาม เป็นนวนิยายที่ตีแผ่ความเป็นระบบราชการที่ผู้เขียนมิได้ชี้ชัดว่า ' ดี ' หรือ ' ไม่ดี ' หากแต่พยายามให้เห็นว่าระบบราชการที่กำลังถูกจับตาจากนักการเมืองและประชาชนนั้นเป็นอย่างไร และแมวดำในสวนสีชมพู จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสัจธรรมของชีวิต กล่าวถึงการมองเข้าไปสู่ตัวตนข้างใน การยอมรับตัวตน และการสร้างพลังในการมีชีวิต ซึ่งผู้เขียนจะเลือกใช้ภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำ แต่จะสอดแทรกปัญหาและเหตุการณ์ที่พบในสังคมอีกแง่มุมหนึ่งของชีวิตมานำเสนอ จากการศึกษาสังเกตว่า ผู้เขียนเลือกใช้คำที่หลากหลาย เช่น การใช้คำซ้ำ การซ้ำคำ การใช้คำซ้อน คำสร้อย และคำเลียนเสียงพูด เป็นการใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนและเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครในเรื่อง ส่วนการใช้คำต่างประเทศจะสังเกตว่ามีเป็นจำนวนมากและผู้เขียนเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเหตุการณ์ ส่วนการใช้คำหยาบหรือคำไม่สุภาพใช้เพื่อความสมจริงและให้กลมกลืนไปกับบรรยากาศของเรื่อง และเพื่อความเหมาะสมกับตัวละคร ผู้เขียนจะไม่ใช้คำหยาบในนวนิยายสำหรับเด็กและเยาวชน อาจเป็นเพราะไม่เหมาะสมและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี นอกจากนี้ยังพบการใช้คำเสริมและคำร้องหรือคำอุทานที่สอดคล้องไปกับเหตุการณ์และความรู้สึกของตัวละครด้วย จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าผู้เขียนสามารถใช้คำต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับ เนื้อเรื่อง ฉากและตัวละคร ทำให้นวนิยายมีความสมจริงและดูเป็นธรรมชาติมากขึ้น

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้ประโยค

ด้านการใช้ประโยคพบว่านางชมัยภร แสงกระจ่าง มีลักษณะการใช้ประโยคที่เด่นชัด คือ การใช้ประโยคเพื่อการสื่อสาร เพื่อแสดงเจตนา อารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง จากการศึกษาวิเคราะห์พบ ประโยคบอกเล่า ใช้เพื่อบอกเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ และความคิดเห็นของตัวละคร ซึ่งสังเกตว่าจะพบประโยคบอกเล่าทั้งจากการบรรยายความและการสนทนากันของตัวละคร นอกจากนี้ยังพบประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถามซึ่งพบเฉพาะประโยค

คำถามที่ต้องการคำตอบเท่านั้น และประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน ซึ่งประโยคเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งจากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าประโยคมีความสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้สื่อสาร และผู้รับสาร

การใช้ลีลาภาษาด้านการใช้สำนวน

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้สำนวนในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง พบการใช้สำนวน 2 ลักษณะ คือ สำนวนเดิม และสำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สำนวนเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ส่วนสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ พบเพียงสำนวนเดียว จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนจึงได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้สำนวนว่า ผู้เขียนเลือกที่จะใช้สำนวนเดิมมากกว่าการใช้สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ เนื่องจากผู้เขียนจบการศึกษาทางอักษรศาสตร์ จึงเห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยว่าควรที่จะอนุรักษ์ภาษาไทยไว้ หากสำนวนใดมีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำก็จะมีคำอธิบายให้ทราบอย่างชัดเจนดังตัวอย่างที่พบในบทที่ 4 หัวข้อสำนวนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, สัมภาษณ์, 31มี.ค.50)

ลีลาการใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์

การใช้โวหารภาพพจน์ พบว่าโวหารภาพพจน์ที่นางชมัยภร แสงกระจ่างนิยมใช้ คือ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต สัทพจน์ นามนัย ปฏิวาทะ และปฏิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง ซึ่งโวหารภาพพจน์ที่นางชมัยภรนำมาใช้มีจุดหมายเพื่อพรรณนาให้เห็นภาพของฉาก และบรรยากาศของเรื่อง อีกทั้งใช้แสดงให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง โวหารภาพพจน์ที่นางชมัยภรนำมาใช้ช่วยสร้างความงามทางวรรณศิลป์ มีการนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของสิ่งที่ต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น จะเห็นได้ว่าโวหารภาพพจน์เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นวนิยายของนางชมัยภร น่าสนใจและมีรสชาติมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการใช้โวหารภาพพจน์ยังทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

จากการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่างทั้ง 17 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่านางชมัยภร แสงกระจ่าง มีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ ได้อย่างชัดเจน โดยใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและรู้สึกคล้อย

ตามไปกับตัวละคร อีกทั้งผู้เขียนยังมีการใช้ภาษาเพื่อแสดงทัศนะของตนเพื่อสอดแทรกข้อคิดและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความเพลิดเพลินแล้วนวนิยายของนางชมัยภร ยังโดดเด่นด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมด้วย เช่น การกล่าวถึงการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ จากเรื่องกระท่อมแสงเงิน , การนำเสนอปัญหาของผู้หญิงที่ล้วนแล้วแต่ตีแผ่ปัญหาทางสังคม การถูกเอารัดเปรียบหรือแม้แต่การชักนำผู้หญิงเข้าสู่เส้นทางของการค้าเรือนร่าง จากเรื่องมิ่งมิตรในสวนดอกไม้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของนางชมัยภร ที่แสดงให้เห็นว่านวนิยายของนางชมัยภร มีคุณค่าทั้งให้ความรู้ ข้อคิดและให้ความบันเทิงกับผู้อ่านด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาเปรียบเทียบข้อแตกต่างของนวนิยายประเภทต่าง ๆ ของนางชมัยภร แสงกระจ่าง ที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา

2. การศึกษาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

3. การศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคในนวนิยายของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

4. การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนประเภทสารคดี และเรื่องสั้น ของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระแสร์ มาลยาภรณ์. 2530. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

กาญจนา นาคสกุลและคนอื่นๆ. 2521. **การใช้ภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2519. วรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2520. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

_____. 2542. **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย** . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. 2540. **การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ. 2542. **“ คำนิยมนวนิยายดีเด่น เรื่อง ใต้เงาตะวัน ” สกุลไทย** . กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ.

จิตรลดา สุวัตถิกุล. 2526. **วรรณกรรมไทยร่วมสมัย**. นครปฐม: แผนกบริการกลาง พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิ่มสำราญ. (บรรณาธิการ). 2548. **ภาษากับการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: พี .เพรส.

เจือ สตะเวทิน. 2518. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.

ชมัยภร แสงกระจ่าง. 2542. **บ้านนี้มีรัก**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2543ก. **กระท่อมแสงเงิน**. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี.

ชมัยภร แสงกระจ่าง. 2543ข. **คุณปู่แว่นตาโต.** กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2543ค. **บ้านนี้มีหมากับแมว**. กรุงเทพมหานคร: ดับเบิ้ลนายน์.

_____. 2543ง. **พระอาทิตย์คืนแรม**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2544ก. **ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ้ะ**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2544ข. **มิ่งมิตรในสวนดอกไม้**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2544ค. **หมู่บ้านคนฝันดี**. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี.

_____. 2545ก. **เช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม** . กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2545ข. **ส้มโอ น้ำหมู หนูแมว** . กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2545ค. **ห้องนี้รื่นรมย์** . กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2546ก. **แบ่งฟ้าปันดิน**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2546ข. **ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน.** กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2546ค. **วุ่นวายสบายดี**.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2547ก. **แมวดำในสวนสีชมพู**. กรุงเทพมหานคร: ชมนาด.

_____. 2547ข. **ยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2547ค. **ริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง**. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

ชมัยภร แสงกระจ่าง. 2547ง. **สวัสดี...ข้างถนน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2548. **บันทึกจากลูก (ผู้) ชาย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. 2550. สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2550.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. 2519. **สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: กรุงสยามการพิมพ์.

ดวงใจ ไทยอุบุญ. 2543. **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช ปุณโณทก. 2527. **แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช.

ธัญญา สังขพันธานนท์. 2539. **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: นาคร.

นววรรณ พันธุเมธา . 2530. **ไวยากรณ์ไทย** . กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์น.

บรรจบ พันธุเมธา. 2544. **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. 2522. **วิเคราะห์วรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ประกิจ จันตะเคียน. 2524. วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของอาจินต์ ปัญจพรรค์. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทีป วาทิกทินกร. 2543. **ลักษณะการใช้ภาษาไทย: การใช้ภาษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. 2535. **สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สิทธิสารการพิมพ์.

ประภาศรี สีหอำไพ. 2531. **การเขียนแบบสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. 2525. **ศิลปะการเขียน**. กรุงเทพมหานคร: เทพประทานพร.

ปัณณวรรณ วาจางาม. 2548. **ลีลาภาษาในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล.** กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เปลื้อง ณ นคร. 2535. **ศิลปะแห่งการประพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

_____. 2540. **ภาษาวรรณนา: วิวัฒน์และวิบัติภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: เยลโล่การพิมพ์.

พนมพร นิรัญทวี และเทพี จรัสจรุงเกียรติ. 2538. **การใช้ภาษาไทย 1**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มติชน. 2547. **พจนานุกรมฉบับมติชน**. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. 2527. **“ การประพันธ์รูปแบบใหม่ ” ชุดวิชาภาษาไทย 2**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิภา กงกะนันท์. 2533. **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2526. **“ ว่าด้วยสแลง ” ภาษาและภาษาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

ศิวิไล ชูวิจิตร. 2549. **การวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงไทยสากลของบริษัท อาร์. เอส. โปรโมชั่น 1992 จำกัด ช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2546**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพร มันตะสูตร. 2534. **การอ่านทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สาคร บุญเลิศ. 2538. **ภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. 2534. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พริ้นติ้ง.

_____. 2534. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พริ้นติ้ง. อ้างถึง Komroff. 1950. **How to Write a Novel**. Boston: The Writer Inc.

สิริวรรณ นันทจันทูล. 2543. **การเขียนเพื่อการสื่อสาร 2**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนันท์ อัญชลีนุกูล. 2548. **ระบบคำในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพรรณี วราทร. 2519. **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. 2475**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสถียร จันทิมาธร. 2519. **หนอนหนังสือ**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท .

อภิรัตน์ โมทนียชาติ. 2547. **การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาภร ชาญชัยสกุลวัตร์. 2536. **การวิเคราะห์นวนิยายไทยที่ได้รับรางวัลซีไรท์**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกรัตน์ อุดมพร และ สิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา . 2544 . **2,000สำนวนไทยพร้อมตัวอย่างการใช้**.กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา

So Sethaputra , 2544 , **New Model English – Thai Dictionary** , กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ภาคผนวก

ประวัติและผลงานของนางชมัยภร แสงกระจ่าง

ประวัติส่วนตัว

นางชมัยภร แสงกระจ่าง นามสกุลเดิมใช้วิทูธีรศานต์ เกิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2493 ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี บิดาเป็นชาวสวน มารดาเป็นครู สมรสกับคุณสิทธิชัย แสงกระจ่าง ที่เปลี่ยนชื่อ นามสกุล เป็นดลสิทธิ์ บางคมบาง เป็นนักเขียนนักแปลที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง มีบุตร 2 คน คือ กว่าชื่น และกล้าก้าว

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2502 จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัดพลับ (จันทบุรชีบาอุทิศ)

พ.ศ. 2508 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนศรียานุสรณ์ จันทบุรี

พ.ศ. 2510 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พญาไท กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2514 จบปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติงาน

เริ่มเข้ารับราชการที่กองกลางสำนักเลขา ฯ คณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2515 จนกระทั่งพ.ศ. 2531 เกิดคดีทุจริตปลอมแปลงเอกสารขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ในฐานะที่มีส่วนเป็นคณะทำงานกลั่นกรองผู้ขอพระราชทานเครื่องราชฯ อยู่บ้าง พลอยถูกดำเนินคดีไปด้วย แต่การพิจารณายืดเยื้อนานกว่าสิบปีก็ยังไม่สิ้นสุด จึงต้องออกจากราชการ โดยยึดการประพันธ์เป็นอาชีพเรื่อยมา พร้อมทั้งรับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นต้น

เนื่องจากเป็นผู้มีความสนใจด้านการอ่านมาตั้งแต่เด็ก ตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่จึงให้ความสนใจเรื่องภาษาและวรรณกรรมเป็นพิเศษ เริ่มต้นด้วนการเขียนกลอน จนได้ดำรงตำแหน่งประธานชมรมวรรณศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2514

พ.ศ. 2515 เขียนงานวิจารณ์รวมเรื่องสั้นและบทร้อยกรองชุด " ความเงียบ " ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี นับเป็นงานวิจารณ์ชิ้นแรกในชีวิต และในปีถัดมาได้เขียนวิจารณ์ในนิตยสารประชาชาติอยู่ระยะหนึ่ง

พ.ศ. 2516 มีงานร้อยกรองร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น เฉลิมศักดิ์ ศิลาพร สุรศักดิ์ ศรีประพันธ์ ธารี ปิยพันธ์ จัมปาสุต วรา จันทกูล ในชุด " ใบไม้แห่งนาคร " ใช้นามปากกาว่า " ชมจันทร์ "

พ.ศ. 2519 เขียนวิเคราะห์ผลงานเรื่องสั้นและบทกวีของนักเขียนร่วมสมัย เพื่อเป็นข้อมูลให้ชมรมวรรณศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ในการจัดนิทรรศการ ต่อมามีสำนักพิมพ์รวมไปพิมพ์เผยแพร่ชื่อ " วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน " ใช้นามปากกาว่า " นศินี วิฑูธีรศานต์ "

นอกจากนี้ยังมีผลงานประพันธ์อื่น ๆ อีกหลายประเภท หลายเล่มได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ เช่น วรรณพินิจ กฤษณา อโศกสิน บ้านหนังสือในหัวใจ ในนาม " ไพลิน รุ้งรัตน์" ร้อยกรองเรื่อง มิเหมือนแม้นอันใดเลย ในนาม " ชมจันทร์ " และนวนิยาย เรื่อง บันทึกจากลูก (ผู้) ชาย ในนามชมัยภร แสงกระจ่าง เป็นต้น โดยเฉพาะนวนิยายเรื่อง บันทึกจากลูก (ผู้) ชาย มีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ และประสบความสำเร็จอย่างมาก

นอกจากงานเขียนหนังสือและวิจารณ์วรรณกรรมเป็นหลักแล้ว ยังก่อตั้งสำนักพิมพ์ " คมบาง " เพื่อจัดพิมพ์ผลงานของตัวเองและคนใกล้ชิด รวมทั้งทำงานให้กับสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ร่วมเป็นกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมในอีกหลายคณะ เช่น กรรมการตัดสินและกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมเพื่อรับรางวัลซีไรต์ รางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และร่วมเป็นคณะอนุกรรมการเผยแพร่วรรณกรรมไทยไปยังต่างประเทศเพื่อเกียรติภูมิของคณะกรรมการเอกลักษณ์ไทย เป็นต้น

ปัจจุบันนอกจากจะมีผลงานบทความและบทวิจารณ์วรรณกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้มากแล้ว ยังหันมาเขียนนวนิยายจริงจังยิ่งขึ้น โดยมีลงพิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ หลายฉบับอย่างสม่ำเสมอ เช่น สกุลไทย ศรีสยาม ฯลฯ

นามปากกา

ชมจันทร์, นศินี วิทูธีรศานต์, ไพลิน รุ้งรัตน์, บัวแพน นันทพิสัย, แสนดาว, ชมัยภร แสงกระจ่าง

ผลงาน

บทกวี : ใบไม้แห่งนาคร, มีเหมือนแม้นอันใดเลย (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), หนูน้อยตัวหนังสือ, อรุณในราตรี

สารคดี : วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาชน, ปรากฏการณ์แห่งกวี, 7 วันคดีเครื่องราชฯ, วรรณพินิจ กฤษณา อโศกสิน (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), บ้านหนังสือในหัวใจ (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), ภาพโดยรวมของกวีนิพนธ์เพื่อชีวิตฯ, ปากไก่ลายทอง, แม่ลูกปลูกต้นไม้ (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ)

เรื่องสั้น : ญ หญิงอดทน, ผู้หญิงนะ, คนในบ้านหนังสือ, นางสิงห์มอเตอร์ไซค์, มุมดี ๆ ของชีวิต, ดั่งมีงานเริงรื่น, โลกนี้น่ารัก, ในสวนฝัน (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), อารมณ์ดีมีหมากับแมว

นวนิยาย : เส้นทางของแม่, บันทึกจากลูก(ผู้)ชาย (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), อ่านเล่มนี้เถอะ...ที่รัก, บ้านไร่เรือนตะวัน, หน้าต่างสีชมพู ประตูสีฟ้า, ตะวันขึ้นที่ภูพระบาท, จากดวงตาดอกไม้, จดหมายถึงดวงดาว, บ้านนี้มีรัก (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), สู่ดวงใจแผ่นดิน, เช้าชื่นคืนฉาย, กระท่อมแสงเงิน, พระอาทิตย์คืนแรม (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), บ้านนี้มีหมากับแมว, คุณปู่แว่นตาโต (รางวัลดีเด่นคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), หมู่บ้านคนฝันดี, มิ่งมิตรในสวนดอกไม้, ป้าจ๋า โก้ ติ๊ดตี่ น่ะจ๊ะ (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), วุ่นวาย

สบายดี, ส้มโอ น้าหมู หนูแมว, เช้าครึ่งชาม เย็นครึ่งชาม, ห้องนี้รื่นรมย์, สวัสดีข้างถนน (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), ฤดูร้อน...มีดอกไม้บาน, แบ่งฟ้าปันดิน, ยามบ่ายวันเสาร์ ยามเช้าวันอาทิตย์, ริบบิ้นเขียวกับกล่องกระดาษแดง, แมวดำในสวนสีชมพู, บานไม่รู้โรย, ปุยนุ่นกับสำลี, เด็กหญิงแห่งกลางคืน (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), กุหลาบในสวนเล็ก ๆ, รังนกบนปลายไม้, คุณยายหวานซ่าส์ส์ส์ (รางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ), เรื่องของชายชื่อกนกสามคน, อลวนบนหลังคา

บทสัมภาษณ์นางชมัยภร แสงกระจ่าง

ผู้สัมภาษณ์ : อยากทราบว่า ผลงานนวนิยายหลายเรื่องของคุณชมัยภร มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวหรือสัตว์เลี้ยง มีที่มาอย่างไร

นางชมัยภร : มาจากเรื่องราว เหตุการณ์หรือบุคคลใกล้ตัว เรื่องราวบางส่วนมาจากชีวิตจริง

ผู้สัมภาษณ์ : ด้านการใช้สำนวน จากที่อ่านมามักพบการใช้สำนวนแบบเดิมมากกว่าสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลง อยากทราบเหตุผลของผู้เขียนว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

นางชมัยภร : เนื่องจากเรียนมาทางอักษรศาสตร์จึงเห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาว่าควรที่จะอนุรักษ์ภาษาไทยไว้ หากสำนวนใดมีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำก็จะมีคำอธิบายให้ทราบอย่างชัดเจน

ผู้สัมภาษณ์ : ทราบว่าคุณชมัยภรเป็นนักวิจารณ์ด้วย กลัวการถูกวิจารณ์ผลงานของตนเองหรือไม่ และที่ผ่านมาเคยมีผลงานที่ถูกผู้อื่นวิจารณ์บ้างไหม

นางชมัยภร : ไม่กลัวการถูกวิจารณ์ เข้าใจและสงสารผู้ที่วิจารณ์ด้วย ส่วนผลงานที่ถูกวิจารณ์ก็มี เช่น จดหมายถึงดวงดาว

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวอรทิพย์ อังศุธรรังสี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2550

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ	นางสาวอรทิพย์ อังศุธรรังสี
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 24 เดือนเมษายน 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2544
ประวัติการทำงาน	ปัจจุบันเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตำแหน่งอาจารย์ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดชลบุรี